

Фомины, Мотылы,
 Ишута, намеро унбел, и
 Борнотел и подеридан

OVER DE
GRONDSLAGEN
VAN HET
LENINISME

VAN HET LENINISME

J.W. STALIN

H. Gamm

Anno '81
Bouwhuis.

OVER DE GRONDSLAGEN VAN HET LENINISME

J. W. STALIN

OVER DE GRONDSLAGEN VAN
HET LENINISME

UITGEVERIJ PEGASUS

AMSTERDAM, 1976

2de Fotografische herdruk van de uitgave van 1938

INHOUD.

Blz.

OVER DE GRONDSLAGEN VAN HET LENINISME.

<i>(Voordrachten gehouden aan de Swerdlow-universiteit in Moskou, begin April 1924)</i>	9
I. De historische wortels van het Leninisme	11
II. De methode	18
III. De theorie	26
IV. De diktatuur van het proletariaat	44
V. Het boerenvraagstuk	56
VI. Het nationale vraagstuk	70
VII. Strategie en taktiek	80
VIII. De Partij	97
IX. De stijl van het werk	112

OVER DE GRONDSLAGEN VAN HET LENINISME.

VOORDRACHTEN GEHOUDEN AAN DE SWERDLOW-UNIVERSITEIT
IN MOSKOU, BEGIN APRIL 1924.

OPGEDRAGEN AAN DE LENINSE „LICHTING”.

J. STALIN.

De grondslagen van het Leninisme vormen een uitgebreid onderwerp. Er zou een heel boek nodig zijn, om het tot in de kleinste bijzonderheden te behandelen. Nog sterker — er zou een gehele reeks van boeken voor nodig zijn. Het spreekt daarom vanzelf, dat mijn voordrachten het Leninisme niet in al zijn bijzonderheden kunnen uiteenzetten. Zij kunnen, in het beste geval, slechts een beknopt overzicht geven van de grondslagen van het Leninisme. Niettemin acht ik het nuttig dit overzicht te geven, teneinde enkele van de meest belangrijke uitgangspunten te kunnen aanwijzen, die voor een succesvolle bestudering van het Leninisme noodzakelijk zijn.

De grondslagen van het Leninisme uiteenzetten — dat betekent nog niet de grondslagen van de wereldbeschouwing van Lenin uiteenzetten. De wereldbeschouwing van Lenin en de grondslagen van het Leninisme zijn, wat hun omvang betreft, niet hetzelfde. Lenin is Marxist en het fundamentele van zijn wereldbeschouwing is natuurlijk het Marxisme. Maar daar volgt volstrekt nog niet uit, dat de uiteenzetting van het Leninisme met de uiteenzetting van de grondslagen van het Marxisme moet worden begonnen. Het Leninisme uiteenzetten — dat betekent, het bijzondere en nieuwe in de werken van Lenin uiteenzetten, dat Lenin aan de algemene schatkamer van het Marxisme heeft toegevoegd en dat natuurlijkerwijze met zijn naam is verbonden. Slechts in die zin zal ik in mijn voordrachten over de grondslagen van het Leninisme spreken.

Wat is dus het Leninisme?

Sommigen zeggen, dat het Leninisme de toepassing is van het Marxisme op de bijzondere voorwaarden van de Russische verhoudingen. Deze omschrijving bevat een gedeelte van de waarheid, maar zij put de gehele waarheid lang niet uit. Lenin heeft inderdaad het Marxisme op de Russische werkelijkheid toegepast en hij deed dit meesterlijk. Maar als het Leninisme niets meer zou zijn dan alleen de toepassing van het Marxisme op de bijzondere situatie van Rusland, dan zou het Leninisme een zuiver nationaal en alleen maar nationaal, een zuiver Russisch en alleen maar Russisch verschijnsel zijn. Intusschen weten wij, dat het Leninisme een internationaal verschijnsel is, dat zijn wortels in de gehele internationale ontwikkeling heeft en niet alleen in de Russische. Ziehier waarom ik aanneem, dat deze omschrijving aan eenzijdigheid lijdt.

Anderen zeggen, dat het Leninisme de wedergeboorte is van de revolutionaire elementen van het Marxisme uit de jaren '40 van de 19e eeuw, in tegenstelling tot het Marxisme van de daaropvolgende jaren, dat gematigd, niet revolutionair zou zijn geworden. Wanneer wij deze stompzinnige en onnozele onderverdeling van de leer van Marx in twee delen, in een revolutionair en een gematigd, ter zijde laten, dan moeten wij erkennen, dat er zelfs in deze volkomen onvoldoende en onbevredigende omschrijving een korreltje waarheid schuilt. Dit korreltje waarheid bestaat daarin, dat Lenin werkelijk de revolutionaire inhoud van het Marxisme, die de opportunisten van de IIde Internationale hadden ingemetseld, deed herleven. Maar dit is slechts een deel van de waarheid. De gehele waarheid over het Leninisme is, dat het Leninisme niet slechts het Marxisme deed herleven, maar ook nog een schrede verder ging, door het Marxisme onder de nieuwe verhoudingen van het kapitalisme en de proletarische klassenstrijd verder te ontwikkelen.

Wat is nu tenslotte het Leninisme?

Het Leninisme is het Marxisme van het tijdperk van het imperialisme en de proletarische revolutie. Meer nauwkeurig: het Leninisme is de theorie en de tactiek van de proletarische revolutie in het algemeen, de theorie en de tactiek van de diktatuur van

het proletariaat in het bijzonder. Marx en Engels waren werkzaam in het vóór-revolutionaire tijdvak (wij hebben de proletarische revolutie op het oog), toen er nog geen ontwikkeld imperialisme bestond, in het tijdvak van de voorbereiding van de proletariërs tot de revolutie, in dat tijdvak, toen de proletarische revolutie nog niet rechtstreeks een praktische onvermijdelijkheid was. Lenin evenwel, de leerling van Marx en Engels, was werkzaam in het tijdvak van het ontwikkelde imperialisme, in het tijdvak van de zich ontwikkelende proletarische revolutie, toen de proletarische revolutie reeds in één land had overwonnen, de burgerlijke democratie had stuk geslagen, en het tijdperk van de proletarische democratie, het tijdperk van de Sowjets, had geopend.

Ziehier waarom het Leninisme de verdere ontwikkeling van het Marxisme is.

Gewoonlijk vestigt men de aandacht op het buitengewoon strijd-lustige en revolutionaire karakter van het Leninisme. Dat is volkomen juist. Maar deze bijzonderheid van het Leninisme wordt door twee oorzaken verklaard: ten eerste, doordat het Leninisme opkwam uit de proletarische revolutie, wier stempel het wel moest dragen; ten tweede, doordat het groeide en sterk werd in de worstelingen met het opportunisme van de IIde Internationale, wier bestrijding een noodzakelijke voorwaarde was en is voor de succesvolle strijd tegen het kapitalisme. Men moet niet vergeten, dat er tussen Marx en Engels enerzijds en tussen Lenin anderzijds een gehele fase ligt van onbeperkte heerschappij van de IIde Internationale, wier meedogenloze bestrijding één der belangrijkste taken van het Leninisme moest zijn.

I.

DE HISTORISCHE WORTELS VAN HET LENINISME.

Het Leninisme groeide en vormde zich onder de verhoudingen van het imperialisme, toen de tegenstellingen van het kapita-

lisme tot het uiterste werden toegespitst, toen de proletarische revolutie een vraagstuk werd van de onmiddellijke praktijk, toen de oude periode van de voorbereiding van de arbeidersklasse tot de revolutie in botsing kwam met, en uitgroeide tot de nieuwe periode van de rechtstreekse bestorming van het kapitalisme.

Lenin noemde het imperialisme „het stervende kapitalisme”. Waarom? Omdat het imperialisme de tegenstellingen van het kapitalisme tot hun laatste vormen opvoert, tot hun uiterste grenzen, waarachter de revolutie begint. Tot de meest belangrijke dezer tegenstellingen moet men de drie volgende rekenen:

De eerste tegenstelling — dat is de tegenstelling tussen arbeid en kapitaal. Het imperialisme betekent de almacht van de monopolistische trusts en syndikaten, van de banken en de financiers-oligarchie in de industriële landen. In de strijd tegen deze almacht bleken de gewone methodes van de arbeidersklasse — de vakverenigingen en de koöperaties, de parlementaire partijen en de parlementaire strijd — volkomen onvoldoende te zijn. Geef je over aan de genade van het kapitaal, vegeteer als vroeger en zak naar omlaag, of grijp naar het nieuwe wapen — zó stelt het imperialisme de kwestie voor de miljoenenmassa's van het proletariaat. Het imperialisme voert de arbeidersklasse naar de revolutie.

De tweede tegenstelling — dat is de tegenstelling tussen de verschillende financiers-groepen en de verschillende imperialistische mogendheden in hun strijd om de vindplaatsen der grondstoffen en om vreemde gebieden. Het imperialisme betekent de uitvoer van kapitaal naar de vindplaatsen der grondstoffen, de verwoede strijd om het bezitsmonopolie van deze plaatsen, de strijd om herverdeling van de reeds verdeelde wereld, een strijd die met bijzondere verbetenheid wordt gevoerd van de kant van de nieuwe financiers-groepen en mogendheden, die „een plekje onder de zon” zoeken — tegen de oude groepen en de mogendheden, die zich krampachtig aan het veroverde vasthouden. Deze verwoede strijd tussen de verschillende groepen van kapitalisten wordt daardoor gekenmerkt, dat hij als een onvermijdelijk element imperialistische oorlogen, oorlogen ter verovering van

vreemde gebieden bevat. Deze omstandigheid wordt op haar beurt gekenmerkt, doordat zij tot de wederzijdse verzwakking van de imperialisten voert, tot de verzwakking van de positie van het kapitalisme in het algemeen, tot het naderen van het ogenblik van de proletarische revolutie en tot de praktische noodzakelijkheid van deze revolutie.

De derde tegenstelling — dat is de tegenstelling tussen het handjevol overheersende „beschaafde” naties en de honderden miljoenen der koloniale en afhankelijke volken van de wereld. Het imperialisme is de meest onbeschaamde uitbuiting en de meest onmenselijke onderdrukking van de honderden miljoenen der bevolking van de omvangrijke koloniën en afhankelijke landen. Het doel van deze uitbuiting en onderdrukking is het verkrijgen van overwinsten. Maar terwijl het imperialisme deze landen uitbuit, is het genoodzaakt daar spoorwegen, fabrieken en bedrijven, industriële- en handelscentra op te richten. De vorming van een klasse van proletariërs, het ontstaan van plaatselijke groepen van intellectuelen, het ontwaken van het nationale zelfbewustzijn, de versterking van de vrijheidsbeweging — dat zijn de onvermijdelijke resultaten van deze „politiek”. De versterking van de revolutionaire beweging in alle kolonies en afhankelijke landen zonder uitzondering, getuigt daarvan met grote duidelijkheid. Deze omstandigheid is voor het proletariaat van bijzonder belang, omdat zij de posities van het kapitalisme grondig ondermijnt en de kolonies en de afhankelijke landen van reserves van het imperialisme in reserves van de proletarische revolutie verandert.

Dit zijn in het algemeen, de voornaamste tegenstellingen van het imperialisme, die het oude „bloeiende” kapitalisme in een stervend kapitalisme veranderen.

De betekenis van de imperialistische oorlog, die tien jaar geleden uitbrak, ligt onder anderen daarin, dat hij al deze tegenstellingen in een knoop tezamen bracht en hen in de weegschaal wierp, waardoor de revolutionaire slagen van het proletariaat werden verhaast en verlicht.

Anders gezegd, het imperialisme leidde er niet alleen toe, dat de revolutie een praktische onvermijdelijkheid werd, maar ook,

dat er gunstige omstandigheden voor de rechtstreekse bestorming van de vesting van het kapitalisme ontstonden.

Van dien aard was de internationale situatie, waarin het Leninisme is ontstaan.

Dat is alles goed en wel, zal men ons zeggen, maar wat heeft Rusland daarmee te maken, dat toch geen klassiek land van het imperialisme was en kon zijn? Wat heeft Lenin hiermee te maken, die in de eerste plaats in Rusland en vóór Rusland werkte? Waarom diende juist Rusland tot haard van het Leninisme, tot geboorteland der theorie en taktiek van de proletarische revolutie?

Omdat Rusland het knooppunt was van al deze tegenstellingen van het imperialisme.

Omdat Rusland, meer dan enig ander land, zwanger was van de revolutie en alleen dit land uit dien hoofde in staat was, deze tegenstellingen langs revolutionaire weg tot oplossing te brengen.

Om te beginnen was het tsaristische Rusland een haard van iedere soort van onderdrukking, — zowel van de kapitalistische, als ook van koloniale en militaire onderdrukking, — in haar meest onmenselijke en barbaarse vorm. Wie is het niet bekend, dat in Rusland de almacht van het kapitaal zich verenigde met het despotisme van het tsarisme, de agressiviteit van het Russische nationalisme met de beulsrol van het tsarisme tegenover de niet-Russische volkeren, de uitbuiting van gehele landstreken — Turkije, Perzië, China — met het in bezit nemen van deze gebieden door het tsarisme, met de veroveringsoorlog? Lenin had volkomen gelijk, toen hij het tsarisme een „militair-feodaal imperialisme” noemde. In het tsarisme waren de meest negatieve kanten van het imperialisme gekoncentreerd en in het kwadraat verheven.

Verder. Het tsaristische Rusland was de grootste reserve van het West-Europese imperialisme, niet slechts in die zin, dat het het buitenlandse kapitaal, dat zulke beslissende takken van de volkshuishouding in Rusland, als de brandstoffen- en de metaal-industrie in zijn handen hield, de vrije hand verleende, maar ook in die zin, dat het de Westerse imperialisten miljoenen soldaten ter beschikking kon stellen. Herinnert U zich het Russische twaalf miljoenen-leger, dat zijn bloed aan de imperialistische fronten

vergoet om de waanzinnige winsten van de Engels-Franse kapitalisten te beveiligen.

Verder. Het tsarisme was niet alleen de waakhond van het imperialisme in het Oosten van Europa, maar het was tevens het agentschap van het Westerse imperialisme om honderden miljoenen uit de bevolking te persen als rente voor leningen, die in Parijs, Londen, Berlijn en Brussel aan het tsarisme werden toegestaan.

Tenslotte was het tsarisme de zekerste bondgenoot van het West-Europese imperialisme bij de verdeling van Turkije, Perzië, China enz. Wie is het niet bekend, dat het tsarisme de imperialistische oorlog in bondgenootschap met de imperialisten van de Entente voerde en dat Rusland een wezenlijk element in deze oorlog vormde?

Aldus waren de belangen van het tsarisme en het Westerse imperialisme met elkaar verstrengeld en definitief tot één vast kluwen van imperialistische belangen geworden. Kon het West-Europese imperialisme vrede hebben met het verlies van een dergelijk machtig steunpunt in het Oosten, van een dergelijk rijk reservoir aan krachten en middelen als het oude, tsaristische, burgerlijke Rusland, zonder al zijn krachten te hebben ingespannen tot een strijd op leven en dood tegen de Russische revolutie, om het tsarisme tot iedere prijs te verdedigen en te behouden? Natuurlijk kon het dat niet!

Maar hieruit volgt, dat, wie het tsarisme wilde verslaan, zich onvermijdelijk tegen het imperialisme moest richten en dat wie tegen het tsarisme in opstand kwam, ook tegen het imperialisme in opstand moest komen, want wie het tsarisme wilde omverwerpen, die moest ook het imperialisme omverwerpen, als hij inderdaad van plan was het tsarisme niet alleen te verslaan, maar het ook volkomen te vernietigen. De revolutie tegen het tsarisme naderde dus en moest wel uitgroeien tot de revolutie tegen het imperialisme, tot de proletarische revolutie.

Intussen brak in Rusland een grootse volksrevolutie uit, aan wier hoofd het meest revolutionaire proletariaat van de wereld stond, dat zulk een belangrijke bondgenoot als het revolutionaire

boerendom in Rusland te zijner beschikking had. Moet het nog worden bewezen, dat een dergelijke revolutie niet halverwege kon blijven stilstaan, dat zij in geval van sukses verder moest gaan en het vaandel van de opstand tegen het imperialisme moest ontplooiën?

Ziehier, waarom Rusland tot een knooppunt moest worden van de imperialistische tegenstellingen, niet slechts in die zin, dat deze tegenstellingen het gemakkelijkst juist in Rusland konden worden blootgelegd wegens hun bijzonder hatelijk en bijzonder onduldbaar karakter en niet slechts, omdat Rusland het belangrijkste steunpunt van het Westerse imperialisme was, dat het financierskapitaal van het Westen met de koloniën van het Oosten verbond, maar ook, omdat alléén in Rusland de reële kracht bestond, die in staat was om de tegenstellingen van het imperialisme langs revolutionaire weg op te lossen.

Maar hieruit volgt, dat de revolutie in Rusland wel een proletarische revolutie moest worden, dat zij van de eerste dagen van haar ontwikkeling af wel een internationaal karakter moest aannemen en dat zij dus ook de grondslagen van het wereldimperialisme zelf aan het wankelen moest brengen.

Konden, bij zulk een stand van zaken, de Russische kommunisten zich in hun werk tot de enge nationale perken van de Russische revolutie beperken? Natuurlijk niet. Integendeel, de gehele toestand, zowel de binnenlandse (de diepe, revolutionaire crisis) als de buitenlandse (de oorlog) dreven hen er toe, om in hun werk buiten deze perken te treden, de strijd over te brengen naar de internationale arena, het gezwel van het imperialisme bloot te leggen, de onvermijdelijkheid van het bankroet van het kapitalisme te bewijzen, het sociaal-chauvinisme en het sociaal-pacifisme te verslaan en tenslotte, om in hun eigen land het kapitalisme omver te werpen en voor het proletariaat als een nieuw wapen, de theorie en tactiek van de proletarische revolutie te smeden, om daarmee de proletariërs van alle landen de omverwerping van het kapitalisme te vergemakkelijken. De Russische kommunisten konden ook niet anders handelen, want slechts langs deze weg kon er op bepaalde veranderingen in de internationale toestand

worden gerekend, die Rusland voor de restauratie van de burgerlijke orde konden vrijwaren.

Daarom werd Rusland de haard van het Leninisme en de leider van de Russische kommunisten, Lenin — zijn schepper.

Met Rusland en Lenin „gebeurde” hier ongeveer hetzelfde, wat met Duitsland en Marx en Engels in de jaren veertig van de vorige eeuw was gebeurd. Duitsland was toen, evenals Rusland in het begin van de XXste eeuw, zwanger van de burgerlijke revolutie. Marx en Engels schreven toen in het „Kommunistische Manifest”:

„Op Duitsland richten de kommunisten in de eerste plaats hun opmerkzaamheid, omdat Duitsland zich aan de vooravond van een burgerlijke revolutie bevindt en omdat deze omwenteling zich onder meer progressieve voorwaarden van de Europese beschaving in het algemeen voltrekt, met een veel verder ontwikkeld proletariaat, dan in Engeland in de XVIIde en in Frankrijk in de XVIIIde eeuw, de Duitse burgerlijke revolutie, kan dus slechts het direkte voorspel zijn van een proletarische revolutie”.

Met andere woorden, het centrum van de revolutionaire beweging was naar Duitsland verplaatst.

Valt het te betwijfelen, dat juist deze omstandigheid, door Marx in het aangehaalde citaat vastgesteld, de waarschijnlijke oorzaak was, dat juist Duitsland het geboorteland van het wetenschappelijke socialisme werd en dat de leiders van het Duitse proletariaat — Marx en Engels — zijn scheppers werden?

Hetzelfde moet, maar in nog sterkere mate, van Rusland in het begin van de XXste eeuw worden gezegd. Rusland bevond zich in deze periode aan de vooravond van de burgerlijke revolutie, het moest deze revolutie voltrekken onder meer progressieve verhoudingen in Europa en met een meer ontwikkeld proletariaat dan Duitsland (om van Engeland en Frankrijk maar te zwijgen), waarbij alle gegevens erop wezen, dat deze revolutie moest dienen tot gist voor en als voorspel van de proletarische revolutie. Het is zeker geen toeval, dat Lenin reeds in 1902, toen de Russische revolutie nauwelijks was begonnen, in zijn brochure „Wat te doen?” de profetische woorden schreef:

„De geschiedenis heeft ons (d.i. de Russische Marxisten J. S.) thans voor een naastbijliggende taak geplaatst, die de meest revolutionaire

is van alle naastbijliggende revolutionaire taken van het proletariaat, van welk ander land. Het vervullen van deze taak, het vernietigen van het machtigste bolwerk, niet alleen van de Europese, maar ook van de Aziatische reaktie, zou het Russische proletariaat tot de voorhoede van het internationale revolutionaire proletariaat maken". (Zie Deel IV. blz. 382). ¹⁾ ²⁾).

Met andere woorden, het centrum van de revolutionaire beweging moest zich naar Rusland verplaatsen.

Het is bekend, dat de loop van de revolutie in Rusland deze voorspelling van Lenin rijkelijk heeft bevestigd.

Is het na dit alles verwonderlijk, dat het land, dat een dergelijke revolutie heeft doorgemaakt en dat een dergelijk proletariaat bezit, tot het geboorteland werd van de theorie en de taktiek van de proletarische revolutie?

Is het verwonderlijk, dat de leider van dat proletariaat, Lenin, tevens de schepper werd van deze theorie en taktiek en de leider van het internationale proletariaat?

II.

DE METHODE.

Hierboven zeide ik, dat tussen Marx—Engels enerzijds en Lenin anderzijds, een geheel tijdvak ligt van de heerschappij van het opportunisme van de IIde Internationale. Terwille van de juistheid moet ik er aan toevoegen, dat hier geen sprake is van de formele heerschappij van het opportunisme, maar alleen van zijn feitelijke heerschappij. Formeel stonden aan het hoofd van de IIde Internationale de „zuiver in de leer zijnde" Marxisten, de „orthodoxen" — Kautsky en anderen. In werkelijkheid werd het belangrijkste werk van de IIde Internationale echter langs de lijn van

¹⁾ De aanhalingen uit Lenin's werken zijn uit de Russische uitgave der „Komplete Werken", IIe en IIIe druk, van de Staatsuitgeverij, Moskou, 1929. Zijn de aanhalingen ook in werken te vinden, die in het Nederlands zijn vertaald, dan wordt dit zo nodig in een noot vermeld. — *Red.*

²⁾ Zie bl. 58 van deel II van de Nederlandse vertaling van Lenin's Verzamelde Werken. 1937. — *Red.*

het opportunisme gevoerd. Krachtens hun aanpassingsvermogen en kleinburgerlijke natuur pasten de opportunisten zich aan de bourgeoisie aan, de „orthodoxen" pasten zich op hun beurt, in het belang van „het bewaren van de éénheid" met de opportunisten en in het belang van „de vrede in de partij" aan de opportunisten aan. Als resultaat ontstond de heerschappij van het opportunisme, want de keten tussen de politiek van de bourgeoisie en de politiek van de „orthodoxen" bleek gesloten te zijn.

Dat was de periode van de betrekkelijk vreedzame ontwikkeling van het kapitalisme, de z.g. vóór-oorlogperiode, toen de katasrophale tegenstellingen van het imperialisme nog niet met zo'n volledige duidelijkheid aan het licht traden, toen de economische stakingen van de arbeiders en de vakverenigingen zich nog min of meer „normaal" ontwikkelden, toen de verkiezingsstrijd en de parlamentsfrakties „duizelingwekkende" successen boekten, toen de legale strijdvormen zich tot in de hemel verhieven en men geloofde door de legaliteit het kapitalisme te kunnen „doodslaan" — in één woord, toen de partijen van de IIde Internationale vet werden en niet ernstig aan de revolutie, noch aan de diktatuur van het proletariaat, noch aan de revolutionaire opvoeding van de massa's wilden denken.

Inplaats van een revolutionaire theorie uit één stuk — tegenstrijdige, theoretische stellingen en brokstukken van de theorie, die van de levende, revolutionaire strijd van de massa's waren losgeraakt, tot bouwvallige dogma's waren geworden. Voor het uiterlijk werd wel aan de theorie van Marx herinnerd, maar alleen om er de levende revolutionaire geest uit te snijden.

Inplaats van revolutionaire politiek — oude-mannen-philisterij en nuchter politiek gedoe, parlementaire diplomatie en parlementaire kombinaties. Voor het uiterlijk werden er natuurlijk „revolutionaire" besluiten en leuzen aangenomen, maar om ze in de doofpot te stoppen.

Inplaats van opvoeding en scholing van de partij door een juiste, revolutionaire taktiek aan de hand van de kritiek der eigen fouten — een zorgvuldig vermijden van pijnlijke kwesties, het verdoezelen en versmeren daarvan. Voor het uiterlijk had men er natuurlijk

niets op tegen om over pijnlijke kwesties te spreken, maar alleen om de zaak met de een of andere „kloetsjoek“-resolutie te beëindigen.

Dat was de physionomie van de IIde Internationale, haar werkmethode en haar arsenaal.

Onderwijl naderde er een nieuwe fase van imperialistische oorlogen en revolutionaire worstelingen van het proletariaat. De oude strijdmethodes bleken volkomen onvoldoende en krachteloos te zijn tegenover de almacht van het financiers-kapitaal.

Het was noodzakelijk, het gehele werk van de IIde Internationale, haar gehele arbeidsmethode te herzien en heel het filisterdom, de bekrompenheid, het politieke gedoe, het renegaten-domein, heel het sociaal-chauvinisme en sociaal-pacifisme naar den duivel te jagen. Het was noodzakelijk het gehele arsenaal van de IIde Internationale te toetsen, al wat verroest en versleten was over boord te gooien en een nieuw soort van wapens te smeden. Zonder dergelijk voorbereidend werk was het niet mogelijk, zich in de oorlog tegen het kapitalisme te begeven. Zonder dit riskeerde het proletariaat, dat het plotseling voor nieuwe revolutionaire worstelingen werd geplaatst, onvoldoende bewapend of zelfs geheel ongewapend.

De eer van de algemene toetsing en de algemeene reiniging van de Augiasstal van de IIde Internationale viel aan het Leninisme ten deel.

Onder zulke omstandigheden werd de methode van het Leninisme geboren en gevormd.

Waarom leiden de eisen van deze methode?

Ten eerste, tot het *toetsen* van de theoretische dogma's van de IIde Internationale in het vuur van de revolutionaire massa-strijd, in het vuur van de levende praktijk, d.i. tot het herstel van de verbroken eenheid van theorie en praktijk, tot de likwidatie van de kloof daartussen, want alleen zó kon er een werkelijke, proletarische partij, uitgerust met een revolutionaire theorie, worden gevormd.

Ten tweede, tot het *toetsen* van de politiek van de partijen der IIde Internationale, niet aan hun leuzen en resoluties (die men

niet mag geloven), maar aan hun daden en handelingen, want alleen zó kan men het vertrouwen van de proletarische massa's winnen en verdienen.

Ten derde, tot de *ombouw* van het gehele partijwerk op een nieuwe, revolutionaire wijze, in de geest van opvoeding en voorbereiding van de massa's tot de revolutionaire strijd, want alleen zó kunnen de massa's tot de proletarische revolutie worden voorbereid.

Ten vierde, tot de *zelfkritiek* van de proletarische partijen, tot hun scholing en opvoeding aan de hand van hun eigen fouten, want alleen zó kunnen werkelijke kaders en werkelijke leiders van de partij worden opgevoed.

Dat zijn de grondslagen en het wezen van de methode van het Leninisme.

Hoe werd deze methode in de praktijk toegepast?

Bij de opportunisten van de IIde Internationale bestaan een reeks van theoretische dogma's, waar zij steeds van uitgaan. Laten wij enige van deze dogma's beschouwen.

Het eerste dogma: over de voorwaarden der machtsverovering door het proletariaat. De opportunisten beweren, dat het proletariaat de macht niet kan en mag grijpen, als het zelf niet de meerderheid in het land vormt. Daar is geen enkel bewijs voor, want het is niet mogelijk deze onzinnige stelling theoretisch of praktisch te bewijzen. Laat het zo zijn, antwoordt Lenin de heren van de IIde Internationale. Maar indien er een historische situatie ontstond (oorlog, agrarische crisis enz.), waarin het proletariaat, dat de minderheid van de bevolking uitmaakt, de mogelijkheid heeft, de geweldige meerderheid van de werkende massa's om zich heen te scharen, — waarom zou het dan niet de macht grijpen? Waarom zou het proletariaat niet van de gunstige internationale en binnenlandse situatie gebruik maken, om het front van het kapitaal te doorbreken en de algemene ontknoping te versnellen? Heeft Marx soms niet reeds in de jaren '50 van de vorige eeuw gezegd, dat de zaak van de proletarische revolutie in Duitsland er „schitterend“ voor zou staan, indien het mogelijk zou zijn, de proletarische revolutie, om zo te zeggen „door een

tweede uitgave van de boerenoorlog te ondersteunen?" Is het soms niet allen en iedereen bekend, dat er toentertijd in Duitsland naar verhouding minder proletariërs waren, dan b.v. in het Rusland van 1917? Heeft soms de praktijk van de Russische revolutie niet bewezen, dat dit geliefde dogma van de helden der IIde Internationale voor het proletariaat van iedere vitale betekenis gespeend is? Is het soms niet duidelijk, dat de praktijk van de revolutionaire massastrijd dit bouwvallige dogma verslaat en stuk slaat?

Het tweede dogma: het proletariaat kan de macht niet behouden, indien het niet in voldoende mate over kultureel en administratief geschoolde kaders beschikt, die in staat zijn, het beheer in het land te voeren, — eerst moeten deze kaders onder de verhoudingen van het kapitalisme worden gevormd en eerst daarna kan de macht worden gegrepen. Laat dit zo zijn, antwoordt Lenin, maar waarom kunnen wij de zaak niet omkeren, zó, dat eerst de macht wordt gegrepen en gunstige voorwaarden voor de ontwikkeling van het proletariaat worden geschapen, om daarna met zevenmijlslaarzen voort te schrijden naar de verheffing van het kulturele peil van de werkende massa's, naar het vormen van talrijke kaders van leiders en administrateurs uit de arbeiders? Heeft soms de Russische praktijk niet bewezen, dat onder de proletarische macht de kaders van leiders uit de arbeiders honderd maal sneller en beter groeien, dan onder de macht van het kapitaal. Is het soms niet duidelijk, dat de praktijk van de revolutionaire strijd ook dit theoretische dogma van de opportunisten onbarmhartig stukslaat?

Het derde dogma: de methode van de algemene politieke staking kan door het proletariaat niet worden aanvaard, omdat zij theoretisch ongemotiveerd (zie de kritiek van Engels) en praktisch gevaarlijk is (zij kan de normale gang van het economische leven van het land verstoren, zij kan de kassen van de vakverenigingen ledigen), zij kan de parlementaire strijdvormen, die de voornaamste vormen van de klassenstrijd van het proletariaat zijn, niet vervangen. Goed, antwoorden de Leninisten. Maar, ten eerste kritiseerde Engels niet een willekeurige algemene staking, maar alleen een bepaald soort van algemene staking, de algemene

economische staking van de anarchisten, die door de anarchisten *als vervanging* van de politieke strijd van het proletariaat naar voren werd gebracht — wat heeft hier de methode van de algemene *politieke* staking mee te maken? Ten tweede, wie bewees en waar werd bewezen, dat de parlementaire strijdvorm de voornaamste strijdvorm is van het proletariaat? Toont soms de geschiedenis van de revolutionaire beweging niet aan, dat de parlementaire strijd slechts een school en een hulpmiddel is ter organisatie van de buiten-parlementaire strijd van het proletariaat, dat de belangrijkste vraagstukken van de arbeidersbeweging onder het kapitalisme, door de kracht van de onmiddellijke strijd van de proletarische massa's, door hun algemene staking en door hun opstand worden beslist? Ten derde, waaraan heeft men de vraag ontleend van de vervanging van de parlementaire strijd door de methode van de algemene politieke staking? Waar en wanneer werd door de aanhangers van de algemene politieke staking gepoogd om de parlementaire strijdvormen te vervangen door buiten-parlementaire strijdvormen? Ten vierde. Heeft soms de revolutie in Rusland niet aangetoond, dat de algemene politieke staking, de meest grootse school is van de proletarische revolutie en een niet te vervangen middel ter mobilisatie en organisatie van de meest brede massa's van het proletariaat aan de vooravond van de bestorming van het bolwerk van het kapitalisme, — wat heeft daar het philistreuze gehuil over de ontvruchting van de normale gang van het economische leven en over de kassen van de vakverenigingen mee te maken? Is het soms niet duidelijk, dat de praktijk van de revolutionaire strijd ook dit dogma van de opportunisten stukslaat?

Enz. Enz.

Ziehier, waarom Lenin zeide, dat „de revolutionaire theorie geen dogma is”, dat „zij zich slechts definitief vormt in nauw verband met de praktijk van de werkelijk massale en werkelijk revolutionaire beweging”. („De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”); want de theorie moet de praktijk dienen, „de theorie moet de door de praktijk gestelde vragen beantwoorden” („Wat zijn de volksvrienden”), zij moet aan de gegevens van de praktijk worden getoetst.

Wat de politieke leuzen en besluiten van de partijen van de IIde Internationale betreft, — het is voldoende zich de geschiedenis van de leuze „oorlog aan de oorlog” te herinneren, om heel het valse en voze van de politieke praktijk van deze partijen te begrijpen, die hun contra-revolutionaire zaak met pralende leuzen en resoluties bedekken. Iedereen herinnert zich nog de pompeuze demonstratie van de IIde Internationale op het Bazelse Kongres, waar de imperialisten met alle verschrikkingen van de opstand bedreigd werden, indien ze er toe zouden besluiten, de oorlog te beginnen en met de dreigende leuze „oorlog aan de oorlog”. Maar wie herinnert zich niet, hoe men na verloop van enige tijd, onmiddellijk bij het begin van deze oorlog, de Bazelse resolutie in de prullemand stopte en aan de arbeiders een nieuwe leuze gaf: — elkaar tot roem van het kapitalistische vaderland wederzijds te verdelgen? Is het soms niet duidelijk, dat revolutionaire leuzen en resoluties geen duit waard zijn, wanneer zij niet door de daad worden bekrachtigd? Men behoeft slechts Lenin’s politiek van het omzetten van de imperialistische oorlog in de burgeroorlog te vergelijken met de verraderlijke politiek van de IIde Internationale gedurende de oorlog, om heel de lafhartigheid der politiekers van het opportunisme en heel de grootsheid van de methode van het Leninisme te begrijpen. Ik kan niet nalaten hier een gedeelte uit het boek van Lenin „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky” aan te halen, waar hij de poging van den leider van de IIde Internationale, K. Kautsky om de partijen niet volgens hun daden, maar volgens hun papieren leuzen en dokumenten te beoordelen, ongenadig geselt:

„Kautsky voert een typisch kleinburgerlijke, bekrompen politiek, door zich in te beelden dat het *stellen van een leuze* de zaak zou kunnen veranderen. De gehele geschiedenis van de burgerlijke democratie verstoort deze illusie: de burgerlijke democratie plaatste en plaatst altijd alle mogelijke „leuzen” op de voorgrond, om het volk te bedriegen. Het is zaak, hun oprechtheid te *kontrolleren*, hun woorden en daden naast elkaar te plaatsen, zich niet tevreden te stellen met een idealistische of kwakzalverachtige *frase*, maar de *klassewerkelijkheid* op te sporen” (zie Deel XXIII, blz. 377) ¹⁾

¹⁾ Zie: „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, uitgave Pegasus. 1935, bl. 56. — *Red.*

Ik zeg maar niets van de vrees van de partijen der IIde Internationale voor zelfkritiek, van hun gewoonte om hun eigen fouten te verbergen, pijnlijke kwesties te verdoezelen, hun eigen gebreken door een paraderen met welvarendheid te bemantelen, die iedere levende gedachte verstikt en de zaak van de revolutionaire scholing van de partij door haar eigen fouten remt, een gewoonte, die door Lenin werd bespot en aan de schandpaal geslagen. Lenin schrijft over de zelfkritiek van de proletarische partijen in zijn brochure „De linkse stroming” het volgende:

„De houding van een politieke partij tegenover haar fouten is één van de belangrijkste en zekerste aanwijzingen voor de ernst der partij en hoe zij in *werkelijkheid* haar verplichtingen tegenover haar *klasse* en de arbeidende *massa's* vervult. Een fout openlijk erkennen, de oorzaak daarvan blootleggen, de situaties, die haar verwekten, analyseren en de middelen, om de fout te verbeteren, grondig onderzoeken, — dat is het kenmerk van een ernstige partij, dat is het vervullen van haar plichten, dat is de opvoeding en de scholing van de *klasse* en daarna van de *massa*”. (Zie Deel XXV, blz. 200). ¹⁾

Anderen zeggen, dat het blootleggen van eigen fouten en de zelfkritiek gevaarlijk zijn voor de partij, want zij kunnen door de tegenstanders, tegen de partij van het proletariaat worden gebruikt. Lenin beschouwde dergelijke tegenwerpingen als niet-ernstig en als volkomen onjuist. Reeds in het jaar 1904, toen onze partij nog zwak en onbetekenend was, schreef hij daarover in zijn brochure „Een schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts”.

„Zij (d.w.z. de tegenstanders van de Marxisten *J. St.*) koesteren leed-vermaak en maken allerlei grimassen bij het gadeslaan van onze twisten; zij zullen natuurlijk trachten, afzonderlijke plaatsen uit mijn brochure, die gewijd zijn aan de onvolkomenheden en tekortkomingen van onze partij, voor hun doeleinden te benutten. De Russische Marxisten werden in de gevechten reeds genoegzaam beschoten, om door deze knepen niet in de war te worden gebracht en desondanks hun werk van zelfkritiek en meedogenloos blootleggen van hun eigen tekortkomingen, die beslist en onvermijdelijk door de groei van de arbeidersbeweging overwonnen zullen worden, voort te zetten”. (Zie Deel VI, blz. 161).

1) Zie: „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”, uitgave Pegasus 1933, blz. 37 — *Red.*

Wat de politieke leuzen en besluiten van de partijen van de IIde Internationale betreft, — het is voldoende zich de geschiedenis van de leuze „oorlog aan de oorlog” te herinneren, om heel het valse en voze van de politieke praktijk van deze partijen te begrijpen, die hun contra-revolutionaire zaak met pralende leuzen en resoluties bedekken. Iedereen herinnert zich nog de pompeuze demonstratie van de IIde Internationale op het Bazelse Kongres, waar de imperialisten met alle verschrikkingen van de opstand bedreigd werden, indien ze er toe zouden besluiten, de oorlog te beginnen en met de dreigende leuze „oorlog aan de oorlog”. Maar wie herinnert zich niet, hoe men na verloop van enige tijd, onmiddellijk bij het begin van deze oorlog, de Bazelse resolutie in de prullemand stopte en aan de arbeiders een nieuwe leuze gaf: — „elkaar tot roem van het kapitalistische vaderland wederzijds te verdelgen”? Is het soms niet duidelijk, dat revolutionaire leuzen en resoluties geen duit waard zijn, wanneer zij niet door de daad worden bekrachtigd? Men behoeft slechts Lenin's politiek van het omzetten van de imperialistische oorlog in de burgeroorlog te vergelijken met de verraderlijke politiek van de IIde Internationale gedurende de oorlog, om heel de lafhartigheid der politiekers van het opportunisme en heel de grootsheid van de methode van het Leninisme te begrijpen. Ik kan niet nalaten hier een gedeelte uit het boek van Lenin „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky” aan te halen, waar hij de poging van den leider van de IIde Internationale, K. Kautsky om de partijen niet volgens hun daden, maar volgens hun papieren leuzen en documenten te beoordelen, ongenadig geselt:

„Kautsky voert een typisch kleinburgerlijke, bekrompen politiek, door zich in te beelden dat het *stellen van een leuze* de zaak zou kunnen veranderen. De gehele geschiedenis van de burgerlijke democratie verstoort deze illusie: de burgerlijke democratie plaatste en plaatst altijd alle mogelijke „leuzen” op de voorgrond, om het volk te bedriegen. Het is zaak, hun oprechtheid te *kontroleeren*, hun woorden en daden naast elkaar te plaatsen, zich niet tevreden te stellen met een ideologische of kwaliteitsverrechten *frase*, maar de *massenwerkelijkheid* op te sporen” (zie Deel XXIII, blz. 377) ¹⁾

¹⁾ Zie: „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, uitgave Pegasus, 1935, bl. 56. — *Red.*

Ik zeg maar niets van de vrees van de partijen der IIde Internationale voor zelfkritiek, van hun gewoonte om hun eigen fouten te verbergen, pijnlijke kwesties te verdoezelen, hun eigen gebreken door een paraderen met welvarendheid te bemantelen, die iedere levende gedachte verstikt en de zaak van de revolutionaire scholing van de partij door haar eigen fouten remt, een gewoonte, die door Lenin werd bespot en aan de schandpaal gelagen, Lenin schrijft over de zelfkritiek van de proletarische partijen in zijn brochure „De linkse stroming” het volgende:

„De houding van een politieke partij tegenover haar fouten is één van de belangrijkste en zwaarste aanwijzingen voor de ernst der partij en hoe zij in *werkelijkheid* haar verplichtingen tegenover haar *klasse* en de *arbeidende massa's* vervult. Een fout openlijk erkennen, de oorzaak daarvan blootleggen, de situaties, die haar verwekten, analyseren en de middelen, om de fout te verbeteren, grondig onderzoeken, — dat is het kenmerk van een ernstige partij, dat is het vervullen van haar plichten, dat is de opvoeding en de scholing van de *klasse* en daarna van de *massa's*”. (Zie Deel XXV, blz. 200.) ¹⁾

Anderen zeggen, dat het blootleggen van eigen fouten en de zelfkritiek gevaarlijk zijn voor de partij, want zij kunnen door de tegenstanders, tegen de partij van het proletariaat worden gebruikt. Lenin beschouwde dergelijke tegenwerpingen als niet-ernstig en als volkomen onjuist. Reeds in het jaar 1904, toen onze partij nog zwak en onbetekenend was, schreef hij daarover in zijn brochure „Een schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts”:

„Zij (d.w.z. de tegenstanders van de Marxisten / St.) koesteren leedvermaak en maken allerlei grimassen bij het gadeslaan van onze twisten; zij rullen natuurlijk trachten, afzonderlijke plaatsen uit mijn brochure, die gewijd zijn aan de onvolkomenheden en tekortkomingen van onze partij, voor hun doeleinden te benutten. De Russische Marxisten werden in de gevechten reeds genoegzaam beschoten, om door deze knepen niet in de war te worden gebracht en desondanks hun werk van zelfkritiek en meedogenloos blootleggen van hun eigen tekortkomingen, die beslist en onvermijdelijk door de groei van de arbeidersbeweging overwonnen zullen worden, voort te zetten”. (Zie Deel VI, blz. 161.)

¹⁾ Zie: „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”, uitgave Pegasus 1933, blz. 37 — *Red.*

Wat de politieke leuzen en besluiten van de partijen van de IIde Internationale betreft, — het is voldoende zich de geschiedenis van de leuze „oorlog aan de oorlog” te herinneren, om heel het valse en voze van de politieke praktijk van deze partijen te begrijpen, die hun contra-revolutionaire zaak met pralende leuzen en resoluties bedekken. Iedereen herinnert zich nog de pompeuze demonstratie van de IIde Internationale op het Bazelse Kongres, waar de imperialisten met alle verschrikkingen van de opstand bedreigd werden, indien ze er toe zouden besluiten, de oorlog te beginnen en met de dreigende leuze „oorlog aan de oorlog”. Maar wie herinnert zich niet, hoe men na verloop van enige tijd, onmiddellijk bij het begin van deze oorlog, de Bazelse resolutie in de prullemand stopte en aan de arbeiders een nieuwe leuze gaf: — elkaar tot roem van het kapitalistische vaderland wederzijds te verdelgen? Is het soms niet duidelijk, dat revolutionaire leuzen en resoluties geen duit waard zijn, wanneer zij niet door de daad worden bekrachtigd? Men behoeft slechts Lenin’s politiek van het omzetten van de imperialistische oorlog in de burgeroorlog te vergelijken met de verraderlijke politiek van de IIde Internationale gedurende de oorlog, om heel de lafhartigheid der politiekers van het opportunisme en heel de grootsheid van de methode van het Leninisme te begrijpen. Ik kan niet nalaten hier een gedeelte uit het boek van Lenin „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky” aan te halen, waar hij de poging van den leider van de IIde Internationale, K. Kautsky om de partijen niet volgens hun daden, maar volgens hun papieren leuzen en dokumenten te beoordelen, ongenadig geselt:

„Kautsky voert een typisch kleinburgerlijke, bekrompen politiek, door zich in te beelden dat het *stellen van een leuze* de zaak zou kunnen veranderen. De gehele geschiedenis van de burgerlijke democratie verstoort deze illusie: de burgerlijke democratie plaatste en plaatst altijd alle mogelijke „leuzen” op de voorgrond, om het volk te bedriegen. Het is zaak, hun oprechtheid te *kontrolleren*, hun woorden en daden naast elkaar te plaatsen, zich niet tevreden te stellen met een idealistische of kwakzalverachtige *frase*, maar de *klassewerkelijkheid* op te sporen” (zie Deel XXIII, blz. 377) ¹⁾

1) Zie: „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, uitgave Pegasus. 1935, bl. 56. — *Red.*

Ik zeg maar niets van de vrees van de partijen der IIde Internationale voor zelfkritiek, van hun gewoonte om hun eigen fouten te verbergen, pijnlijke kwesties te verdoezelen, hun eigen gebreken door een paraderen met welvarendheid te bemantelen, die iedere levende gedachte verstikt en de zaak van de revolutionaire scholing van de partij door haar eigen fouten remt, een gewoonte, die door Lenin werd bespot en aan de schandpaal geslagen. Lenin schrijft over de zelfkritiek van de proletarische partijen in zijn brochure „De linkse stroming” het volgende:

„De houding van een politieke partij tegenover haar fouten is één van de belangrijkste en zekerste aanwijzingen voor de ernst der partij en hoe zij in *werkelijkheid* haar verplichtingen tegenover haar *klasse* en de arbeidende *massa's* vervult. Een fout openlijk erkennen, de oorzaak daarvan blootleggen, de situaties, die haar verwekten, analyseren en de middelen, om de fout te verbeteren, grondig onderzoeken, — dat is het kenmerk van een ernstige partij, dat is het vervullen van haar plichten, dat is de opvoeding en de scholing van de *klasse* en daarna van de *massa*”. (Zie Deel XXV, blz. 200). ¹⁾

Anderen zeggen, dat het blootleggen van eigen fouten en de zelfkritiek gevaarlijk zijn voor de partij, want zij kunnen door de tegenstanders, tegen de partij van het proletariaat worden gebruikt. Lenin beschouwde dergelijke tegenwerpingen als niet-ernstig en als volkomen onjuist. Reeds in het jaar 1904, toen onze partij nog zwak en onbetekenend was, schreef hij daarover in zijn brochure „Een schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts”.

„Zij (d.w.z. de tegenstanders van de Marxisten *J. St.*) koesteren leed-vermaak en maken allerlei grimassen bij het gadeslaan van onze twisten; zij zullen natuurlijk trachten, afzonderlijke plaatsen uit mijn brochure, die gewijd zijn aan de onvolkomenheden en tekortkomingen van onze partij, voor hun doeleinden te benutten. De Russische Marxisten werden in de gevechten reeds genoegzaam beschoten, om door deze knepen niet in de war te worden gebracht en desondanks hun werk van zelfkritiek en meedogenloos blootleggen van hun eigen tekortkomingen, die beslist en onvermijdelijk door de groei van de arbeidersbeweging overwonnen zullen worden, voort te zetten”. (Zie Deel VI, blz. 161).

1) Zie: „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”, uitgave Pegasus 1933, blz. 37 — *Red.*

Dat zijn in het algemeen, de karakteristieke zijden van de methode van het Leninisme.

Datgene, wat in de methode van Lenin werd gegeven, vindt men in hoofdzaak reeds in de leer van Marx, die volgens de woorden van Marx „in haar wezen kritisch en revolutionair is”. En juist deze kritische en revolutionaire geest doordringt van het begin tot het einde de methode van Lenin. Het zou echter onjuist zijn te veronderstellen, dat door de methode van Lenin datgene, wat door Marx werd gegeven, eenvoudig werd hersteld. Inderdaad is de methode van Lenin niet alleen het herstel, maar ook het konkretiseren en de verdere ontwikkeling van de kritische en revolutionaire methode van Marx, van zijn materialistische dialektiek.

III.

DE THEORIE.

Uit dit thema neem ik drie vraagstukken. 1) over de betekenis van de theorie voor de proletarische beweging, 2) over de kritiek van de „theorie” der spontaneïteit en 3) over de theorie van de proletarische revolutie.

1) *Over de betekenis van de theorie.* Sommigen zijn van mening, dat het Leninisme de praktijk boven de theorie stelt, in die zin, dat het belangrijkste daarin, het omzetten van de Marxistische stellingen in de daad is, het „uitvoeren” van deze stellingen, maar dat, wat de theorie betreft, in dit opzicht het Leninisme tamelijk zorgeloos zou zijn. Het is bekend, dat Plechanow zich meer dan eens vrolijk maakte over de „zorgeloosheid” van Lenin, wat de theorie en vooral wat de filosofie betreft. Het is eveneens bekend, dat vele huidige Leninisten-praktici niet erg van de theorie houden, voornamelijk wegens de grote hoeveelheid praktisch werk, die zij uit hoofde van de situatie genoodzaakt zijn te verrichten. Ik moet verklaren, dat deze meer dan vreemde mening over Lenin en het

Leninisme volkomen onjuist is en in generlei opzicht met de werkelijkheid overeenkomt, dat het streven van de praktici, om zich aan de theorie te onttrekken, in tegenspraak is met de gehele geest van het Leninisme en dat dit grote gevaren voor de zaak oplevert.

De theorie is de ervaring van de arbeidersbeweging van alle landen, genomen in haar algemene vorm. Natuurlijk blijft de theorie abstrakt, indien zij zich niet met de revolutionaire praktijk verbindt, evenals de praktijk blind blijft, indien haar weg niet door de revolutionaire theorie wordt verlicht. Maar de theorie kan tot een ontzaglijke kracht van de arbeidersbeweging worden, wanneer zij zich in onverbreekelijk verband met de revolutionaire praktijk vormt, want zij en zij alleen kan de beweging zekerheid, oriënteringsvermogen en begrip voor de innerlijke samenhang van de omringende gebeurtenissen geven, want zij en zij alleen kan de praktijk helpen te begrijpen, niet alleen hoe en waarheen de klassen zich op het huidige moment bewegen, maar ook hoe en waarheen zij zich in de naaste toekomst moeten bewegen. Niemand anders dan Lenin zeide en herhaalde tientallen keren de bekende stelling:

„Zonder revolutionaire theorie kan er geen revolutionaire beweging bestaan” (zie Deel IV, blz. 380, „Wat te doen?” Hoofdstuk I) ¹⁾

Lenin begreep, beter dan wie ook, de grote betekenis van de theorie, speciaal voor een partij als de onze, met het oog op de rol van voorvechtster van het internationale proletariaat, die haar ten deel viel en de komplikatie van de binnenlandse en de internationale situatie, waarin zij zich bevindt. Hij voorzag deze bijzondere rol van onze partij reeds in 1902 en reeds toen vond hij het noodzakelijk, hieraan te herinneren:

„Slechts een partij, die door een vooraanstaande theorie wordt geleid, kan de rol van een vooraanstaand strijder vervullen” (zie Deel IV, blz. 380, „Wat te doen?” Hoofdstuk I) ¹⁾.

Is het soms nodig te bewijzen, dat nu, nadat de voorspelling van Lenin over de rol van onze partij reeds is verwezenlijkt, deze

¹⁾ Zie blz. 55—56 van deel II van Lenin's Verzamelde Werken. 1937.
— Red.

stelling van Lenin bijzondere kracht en bijzondere betekenis verkrijgt?

De geweldige betekenis, die Lenin aan de theorie hechtte, komt misschien het duidelijkst tot uitdrukking in het feit, dat niemand anders dan Lenin zelf, de vervulling van de ernstige taak op zich nam, om op het gebied van de materialistische filosofie het belangrijkste te veralgemenen, van datgene wat de wetenschap gedurende de periode van Engels tot Lenin had geschonken en tevens, om de anti-materialistische stromingen onder de Marxisten aan een alzijdige kritiek te onderwerpen. Engels zeide, „dat het materialisme bij iedere nieuwe grote ontdekking een nieuwe vorm moet aannemen”. Het is bekend, dat niemand anders dan Lenin in zijn prachtig werk „Het materialisme en het empiriokriticisme” deze taak voor zijn tijd vervulde. Het is bekend, dat Plechanow, die zich gaarne over de „zorgeloosheid” van Lenin, wat de filosofie betreft, vrolijk maakte, er zelfs geen ogenblik ernstig over heeft nagedacht, tot de vervulling van een dergelijke taak over te gaan.

2) *De kritiek van de „theorie” van de spontaneïteit, of over de rol van de voorhoede in de beweging.* De „theorie” van de spontaneïteit is een theorie van het opportunisme, de theorie van het buigen voor de spontaneïteit van de arbeidersbeweging, de theorie van het daadwerkelijk ontkennen van de leidende rol van de voorhoede van de arbeidersklasse, van de partij van de arbeidersklasse.

De theorie van het buigen voor de spontaneïteit richt zich op besliste wijze tegen het revolutionaire karakter van de arbeidersbeweging, zij is er tegen, dat de beweging in de richting van de strijd tegen de grondslagen van het kapitalisme wordt gericht, — zij is er voor, dat de beweging uitsluitend langs de lijn van de, voor het kapitalisme „uitvoerbare, aannemelijke” eisen gaat, zij is tenvolle voor „de lijn van de minste weerstand”. De theorie van de spontaneïteit is de ideologie van het Trade-Unionisme.

De theorie van het buigen voor de spontaneïteit is er beslist tegen gekant, aan de spontane beweging, een bewust, planmatig karakter te verlenen, zij is er tegen, dat de partij zich aan het hoofd van de arbeidersklasse stelt, dat de partij de massa's tot

het peil van klassebewustzijn opheft, dat de partij de beweging met zich meesleept, zij is er vóór, dat de bewuste elementen van de beweging haar niet zullen verhinderen, om haar eigen weg te gaan, zij is er vóór, dat de partij slechts naar de spontane beweging zal luisteren en achter haar aanlopen. De theorie van de spontaneïteit is de theorie van de onderschatting van de rol van het bewuste element in de beweging en de ideologie van het „chwoostisme” ¹⁾, is de logische grondslag van *ieder* soort van opportunisme.

Praktisch leidde deze theorie, die reeds vóór de eerste revolutie in Rusland op de voorgrond trad, er toe, dat haar aanhangers, de z.g. „ekonomisten” de noodzakelijkheid van een zelfstandige arbeiderspartij in Rusland ontkenden, tegen de revolutionaire strijd van de arbeidersklasse ter omverwerping van het tsarisme optraden, een Trade-Unionistische politiek in de beweging propageerden en in het algemeen de arbeidersbeweging aan de hegemonie van de liberale bourgeoisie overleverden.

De strijd van de oude „Iskra” en de schitterende kritiek van de theorie van het „chwoostisme” in Lenin’s brochure „Wat te doen?” versloegen niet alleen het zogenaamde „ekonomisme”, maar schiepen tevens de theoretische grondslagen voor een werkelijk revolutionaire beweging van de Russische arbeidersklasse.

Zonder deze strijd zou er zelfs aan het scheppen van een zelfstandige arbeiderspartij in Rusland en aan haar leidende rol in de revolutie niet te denken zijn geweest.

Maar de theorie van het buigen voor de spontaneïteit is niet alleen een Russisch verschijnsel. Zij is in alle partijen van de IIde Internationale, zonder uitzondering, — weliswaar in een enigszins andere vorm — zeer ruim verbreid. Ik bedoel de zogenaamde, door de leiders van de IIde Internationale vervlakte theorie „van de produktiekrachten”, een theorie, die alles rechtvaardigt en allen verzoent, die feiten konstateert en verklaart, nadat deze reeds allen

1) Het Russische chwoost betekent staart, dus chwoostisme staartpolitiek, een politiek van achter een bepaalde richting of achter de gebeurtenissen aanlopen. — *Red.*

de keel uithingen en die zich met het konstateren daarvan tevreden stelt. Marx zeide, dat de materialistische theorie er zich niet toe kan bepalen, de wereld te verklaren, maar dat zij haar bovendien moet veranderen. Maar Kautsky en Co. is het daar niet om te doen, zij geven er de voorkeur aan bij het eerste deel van de formule van Marx te blijven stilstaan. Ziehier één van de vele voorbeelden van toepassing dezer „theorie”. Men zegt, dat vóór de imperialistische oorlog, de partijen van de IIde Internationale „de oorlog aan de oorlog” dreigden te verklaren, indien de imperialisten de oorlog zouden beginnen. Men zegt, dat die partijen vlak voor het begin van de oorlog, de leuze „oorlog aan de oorlog” in de prullenmand stopten en een tegenovergestelde leuze „de oorlog vóór het imperialistische vaderland” in praktijk brachten. Men zegt, dat als resultaat van deze verwisseling der leuzen miljoenen slachtoffers onder de arbeiders zijn gevallen. Maar het zou verkeerd zijn te denken, dat er hier schuldigen zouden zijn, dat de één of ander de arbeidersklasse verried of verkocht. Dit is helemaal niet het geval! Alles is gebeurd, zoals het had moeten gebeuren. Ten eerste, omdat de Internationale „een instrument van de vrede” en niet van de oorlog is. Ten tweede, omdat bij het „peil van de produktiekrachten”, dat toentertijd bestond, er niets anders gedaan had kunnen worden. „De schuldigen” zijn de „produktiekrachten”. Dit verklaart „ons” in alle nauwkeurigheid „de theorie van de produktiekrachten” van den heer Kautsky. En wie niet in die „theorie” gelooft, die is geen Marxist. De rol der partijen? Hun betekenis in de beweging? Maar *wat* konden de partijen doen tegenover zulk een beslissende faktor als „het peil van de produktiekrachten”?...

Men zou een massa soortgelijke voorbeelden van vervalsing van het Marxisme kunnen aanhalen.

Het is nauwelijks nodig te bewijzen, dat dit vervalste „Marxisme”, dat er toe geroepen is, om de naaktheid van het opportunisme te bedekken, alleen maar een Europese variëteit is van diezelfde theorie van het „chwostisme”, waar Lenin nog vóór de eerste Russische revolutie tegen streed.

Het is nauwelijks nodig te bewijzen, dat het vernietigen van

deze theoretische vervalsing een noodzakelijke voorwaarde is voor het oprichten van werkelijk revolutionaire partijen in het Westen.

3. *De theorie van de proletarische revolutie.* De Leninistische theorie van de proletarische revolutie gaat van drie fundamentele stellingen uit.

De eerste stelling: De heerschappij van het financierskapitaal in de vooraanstaande landen van het kapitalisme; de emissie van aandelen en obligaties, als de belangrijkste operatie van het financierskapitaal; de uitvoer van kapitaal naar de vindplaatsen der grondstoffen, als één van de grondslagen van het imperialisme; de almacht van de financiersoligarchie, als het resultaat van de heerschappij van het financierskapitaal, — dit alles legt het grof-parasitaire karakter van het monopolistische kapitalisme bloot, maakt de druk van de kapitalistische trusts en syndikaten honderdmaal meer voelbaar, versterkt het toenemen van de verbolgenheid der arbeidersklasse tegen de grondslagen van het kapitalisme en leidt de massa's naar de proletarische revolutie, als de enige redding (zie „Het Imperialisme” van Lenin).

Hieruit volgt de eerste konklusie: het verscherpen van de revolutionaire crisis binnen de kapitalistische landen, het aangroeien van de elementen ener uitbarsting aan het binnenlandse, proletarische front in de „moederlanden”.

De tweede stelling: De versterkte uitvoer van kapitaal naar de koloniale en afhankelijke landen; de uitbreiding van de „invloedssferen” en van het koloniale bezit, tot dit zich uitstrekt over de gehele aardbol; het veranderen van het kapitalisme in een *wereldsysteem* van financiële verslaving en koloniale onderdrukking van de overgrote meerderheid van de bevolking der aarde door een handvol „vooraanstaande” landen, — dit alles maakte enerzijds de afzonderlijke nationale volkshuishoudingen en de nationale gebieden tot schakels van één keten, wereldhuishouding genaamd, anderzijds — splitste het de bevolking van de aardbol in twee kampen: in een handvol „vooraanstaande” kapitalistische landen, die grote koloniale en afhankelijke landen uitbuiten en onderdrukken en in een overgrote meerderheid van koloniale en onderdrukte landen, die genoodzaakt zijn, strijd te

voeren voor de bevrijding van het imperialistische juk (zie „Het Imperialisme”).

Hieruit volgt de tweede konklusie: de verscherping van de revolutionaire crisis in de koloniale landen, het aangroeien van de elementen van verzet tegen het imperialisme aan het buitenlandse, koloniale front.

De derde stelling: De monopolistische heerschappij over de „invloedssferen” en koloniën; de ongelijkmatige ontwikkeling van de verschillende kapitalistische landen, die een waanzinnige strijd voeren om de herverdeling van de wereld tussen de landen, die reeds gebieden in bezit hebben genomen en tussen landen, die hun „aandeel” wensen te ontvangen; de imperialistische oorlogen, als het enige middel, om het verstoorde „evenwicht” te herstellen — dit alles voert tot de versterking van het derde front, van het interkapitalistische front, dat het imperialisme verzwakt en de vereniging van de eerste twee fronten: het revolutionair-proletarische en het koloniale-bevrijdingsfront tegen het imperialisme vergemakkelijkt (zie „Het Imperialisme”).

Hieruit volgt de derde konklusie: de onafwendbaarheid van oorlogen onder het imperialisme en de onvermijdelijkheid van de coalitie tussen de proletarische revolutie in Europa en de koloniale revolutie in het Oosten tot een eensgezind wereldfront van de revolutie tegen het wereldfront van het imperialisme.

Al deze gevolgtrekkingen worden bij Lenin samengevat in de algemene gevolgtrekking dat „*het imperialisme de vooravond is van de socialistische revolutie*” (zie Deel XIX, blz. 71, „Het Imperialisme”, voorwoord). ¹⁾

In overeenstemming hiermee wordt ook het standpunt zelf ten opzichte van het vraagstuk van de proletarische revolutie, het karakter van de revolutie, haar omvang, haar diepte en het schema van de revolutie in het algemeen anders.

Vroeger ging men bij de analyse van de voorwaarden van de proletarische revolutie gewoonlijk uit van het standpunt van de economische toestand van dit of dat afzonderlijk land. Thans is deze methode reeds niet meer voldoende. Thans moet men het

1) Zie: „Het imperialisme”, Pegasus 1935, blz. 3 — *Red.*

vraagstuk van het standpunt van de economische toestand van alle of van de meerderheid der landen aansnijden, vanuit het gezichtspunt van de toestand der wereldhuishouding, want de afzonderlijke landen en de afzonderlijke nationale volkshuishoudingen hebben opgehouden zelfgenoegzame éénheden te zijn, werden tot schakels van één keten, wereldhuishouding genaamd; want het oude „kulturele” kapitalisme groeide uit tot imperialisme en het imperialisme is het algemene wereldsysteem van de financiële verslaving en de koloniale onderdrukking van de overgrote meerderheid van de bevolking der aarde door een handvol „vooraanstaande” landen.

Vroeger was men gewoon, te spreken over het aanwezig zijn of het ontbreken van de objektieve voorwaarden voor de proletarische revolutie in afzonderlijke landen of, nauwkeuriger gezegd, in het een of andere ontwikkelde land. Thans is dit standpunt reeds niet meer voldoende. Nu moet men spreken over het aanwezig zijn van de objektieve voorwaarden van de revolutie in het gehele systeem van de imperialistische wereldhuishouding als een geheel, waarbij het aanwezig zijn binnen het bestand van dit systeem van enkele, in industrieel opzicht onvoldoend ontwikkelde, landen niet als onoverkomelijke hindernis voor de revolutie kan dienen, *indien* het systeem in zijn geheel of juist gezegd — *omdat* het systeem in zijn geheel reeds rijp is voor de revolutie.

Vroeger was men gewoon over de proletarische revolutie in het een of andere ontwikkelde land te spreken — als over een afzonderlijke, zelfgenoegzame grootheid, die als antipode tegenover het afzonderlijke, nationale front van het kapitaal werd gesteld. Nu is dit standpunt reeds niet meer voldoende. Thans moet men spreken over de proletarische wereldrevolutie, want de afzonderlijke nationale fronten van het kapitaal werden tot schakels van één keten, wereldfront van het imperialisme genaamd, dat tegenover het algemene front van de revolutionaire beweging van alle landen moet worden gesteld.

Vroeger beschouwde men de proletarische revolutie als het resultaat van een uitzonderlijke, binnenlandse ontwikkeling van het betreffende land. Thans is dit standpunt reeds niet meer

voldoende. Thans moet men de proletarische revolutie in de eerste plaats als het resultaat van de ontwikkeling van de tegenstellingen in het wereldsysteem van het imperialisme beschouwen, als het resultaat van het breken van de keten van het imperialistische wereldfront in het een of andere land.

Waar zal de revolutie beginnen, waar, in welk land zal, in de eerste plaats, het front van het kapitaal kunnen worden doorbroken?

Daar, waar de industrie het meest ontwikkeld is, waar het proletariaat de meerderheid vormt, waar de meeste kultuur en de meeste democratie is, luidde vroeger gewoonlijk het antwoord.

Neen, — zegt hiertegenover Lenin's theorie van de revolutie, — *niet noodzakelijk daar, waar de industrie het meest is ontwikkeld* enz. Het front van het kapitaal wordt daar doorbroken, waar de keten van het imperialisme het zwakst is, want de proletarische revolutie is het resultaat van het breken van de keten van het imperialistische wereldfront op haar zwakste plaats, waarbij het kan voorkomen, dat het land, dat de revolutie begon en het front van het kapitaal doorbrak, kapitalistisch minder is ontwikkeld dan andere, meer ontwikkelde landen, die echter binnen het raam van het kapitalisme bleven.

In het jaar 1917 bleek de keten van het imperialistische wereldfront in Rusland zwakker te zijn dan in de andere landen. Daar brak zij dan ook en opende de weg voor de proletarische revolutie. Waarom? Omdat zich in Rusland een grootse volksrevolutie had ontplooid, aan wier hoofd het revolutionaire proletariaat schreed, dat een zo ernstige bondgenoot had als de vele miljoenen tellende, door de landheren onderdrukte en uitgebuite boerenmassa. Omdat tegenover de revolutie zulk een weerzinwekkende vertegenwoordiger van het imperialisme stond als het tsarisme, dat verstoken was van elk moreel overwicht en dat zich de algemene haat van de bevolking op de hals had gehaald. In Rusland bleek de keten zwakker, ofschoon Rusland in kapitalistisch opzicht minder ontwikkeld was, dan b.v. Frankrijk of Duitsland, Engeland of Amerika.

Waar zal de keten in de naaste toekomst breken? Wederom

daar, waar zij het zwakst is. Het is niet uitgesloten dat, zeggen we, de keten in Indië zal worden verbroken. Waarom? Omdat daar een jong, strijdvaardig, revolutionair proletariaat bestaat, dat zulk een bondgenoot heeft als de nationale bevrijdingsbeweging, ongetwijfeld een grote en ernstige bondgenoot. Omdat daar tegenover de revolutie een aan ieder bekend tegenstander, het uitheemse imperialisme, staat, dat verstoken is van elk moreel krediet en dat zich de algemene haat van de onderdrukte en uitgebuite massa's van Indië op de hals heeft gehaald.

Het is eveneens zeer goed mogelijk, dat de keten in Duitsland kan breken. Waarom? Omdat de factoren, die, laten we zeggen, in Indië werkzaam zijn, ook in Duitsland beginnen te werken, waarbij het begrijpelijk is, dat het geweldige verschil in ontwikkelingspeil, dat tussen Indië en Duitsland bestaat, wel zijn stempel moet drukken op de loop en de uitslag van de revolutie in Duitsland.

En daarom zegt Lenin:

„De West-Europese kapitalistische landen voltrekken hun ontwikkeling naar het socialisme . . . niet door een gelijkmatig „rijp worden” van het socialisme in die landen, maar langs de weg van de uitbuiting van de ene soort staten door de anderen, langs de weg van de uitbuiting van de eerste, tijdens de imperialistische oorlog overwonnen staat, verbonden met de uitbuiting van het gehele Oosten. En het Oosten anderzijds, geraakte juist tengevolge van deze eerste imperialistische oorlog voor goed in de revolutionaire beweging en werd definitief betrokken in de algemene kringloop van de revolutionaire beweging”. (zie Deel XXVII, blz. 416, „Liever minder, maar beter”).

Korter gezegd: de keten van het imperialistische front zal, als regel, daar breken, waar haar schakels het zwakst zijn en in ieder geval niet noodzakelijk daar, waar het kapitalisme meer ontwikkeld is en waar het proletariaat zoveel en de boeren zoveel procent tellen, enz.

Dat is de reden, waarom de statistische cijfers ten aanzien van het percentage proletariërs onder de bevolking in de afzonderlijke landen, bij het oplossen van het vraagstuk van de proletarische revolutie, die overwegende betekenis verliezen, die de tekstuitleggers van de IIde Internationale, die het imperialisme niet hebben begrepen en die de revolutie vrezen als de pest, daaraan zo gaarne verleenden.

Verder. De helden van de IIde Internationale beweerden (en gaan door met te beweren), dat tussen de burgerlijk-demokratische revolutie enerzijds en de proletarische anderzijds, een afgrond bestaat of in ieder geval een Chinese muur, die de ene van de andere voor een meer of minder langdurige tussenpoos scheidt, in de loop waarvan de aan de macht gekomen bourgeoisie het kapitalisme ontwikkelt en het proletariaat krachten verzamelt en zich voorbereidt op de „beslissende strijd” tegen het kapitalisme. Deze tussenperiode berekent men gewoonlijk op vele tientallen jaren, zo niet op meer. Het is nauwelijks nodig, te bewijzen, dat deze „theorie” van de Chinese muur onder de verhoudingen van het imperialisme gespeend is van iedere wetenschappelijke gedachte, dat zij niets anders is, en niets anders kan zijn, dan een dekmantel, een verbloemen van de kontra-revolutionaire verlangens van de bourgeoisie. Het is nauwelijks nodig, te bewijzen, dat onder de verhoudingen van het imperialisme, dat zwanger gaat van botsingen en oorlogen, dat onder de verhoudingen aan de „vooravond van de socialistische revolutie”, wanneer het „bloeiende” kapitalisme in het „stervende” kapitalisme verandert en de revolutionaire beweging in alle landen van de wereld toeneemt, wanneer het imperialisme, zich met alle reaktionaire krachten zonder uitzondering, het tsarisme en de lijfeigenschap daarbij inbegrepen, verbindt en daarmee het samengaan van alle revolutionaire krachten van de proletarische beweging in het Westen tot de nationale bevrijdingsoorlog in het Oosten noodzakelijk maakt, wanneer het vernietigen van de overblijfselen van de feodale, op de horigheid berustende orde zonder revolutionaire strijd tegen het imperialisme onmogelijk blijkt, — het is nauwelijks nodig te bewijzen, dat de burgerlijk-demokratische revolutie in een min of meer ontwikkeld land, onder zulke omstandigheden de proletarische revolutie moet naderen en dat de eerste tot de tweede moet uitgroeien. De geschiedenis van de revolutie in Rusland heeft duidelijk de juistheid en de onbetwistbaarheid van deze stelling bewezen. Niet voor niets heeft Lenin reeds in 1905, aan de vooravond van de eerste Russische revolutie, in zijn brochure „Tweeërlei taktiek” de burgerlijk-demokratische revolutie en de socialistische omwen-

teling geschetst als twee schakels van één keten, als één en ondeelbaar beeld van de vlucht der Russische revolutie.

„Het proletariaat moet de democratische omwenteling tot het einde toe doorvoeren, door de massa der boeren met zich te verenigen, ten einde het verzet van het absolutisme met geweld te breken en de wankelmoedigheid der bourgeoisie te verlammen. Het proletariaat moet de socialistische omwenteling voltrekken, door de massa der halfproletarische elementen van de bevolking met zich te verenigen om met geweld de tegenstand der bourgeoisie te breken en de wankelmoedigheid van de boeren en de kleine bourgeoisie te verlammen. Dat is de taak van het proletariaat, die zich de mensen van de nieuwe „Iskra” in al hun beschouwingen en resoluties over het élan van de revolutie zo beperkt voorstellen” (zie Deel. VIII, blz. 96 „Tweeërlei taktiek van de sociaal-demokratie in de democratische revolutie”, Hoofdstuk 12). ¹⁾

Ik spreek niet eens over andere, latere werken van Lenin, waar de idee van het uitgroeien van de burgerlijke revolutie tot de proletarische, als een van de hoekstenen van Lenin's theorie van de revolutie, veel scherper omlijnd naar voren komt, dan in „Tweeërlei taktiek”.

Het blijkt, dat sommige kameraden veronderstellen, dat Lenin eerst in 1916 op deze idee is gekomen, dat hij tot die tijd in de mening zou hebben verkeerd, dat de revolutie in Rusland binnen het burgerlijke raam beperkt zou blijven en dat dus de macht uit de handen van het orgaan van de diktatuur van het proletariaat en het boerendom zou overgaan in die van de bourgeoisie en niet in die van het proletariaat. Men zegt, dat deze bewering zelfs in onze kommunistische pers zou zijn doorgedrongen. Ik moet zeggen, dat deze bewering volkomen onjuist is, dat zij volstrekt niet met de werkelijkheid overeenkomt.

Ik zou kunnen verwijzen naar de bekende redevoering van Lenin op het IIIde Partijkongres (1905), waar hij de diktatuur van het proletariaat en het boerendom, d.w.z. de overwinning van de democratische revolutie, niet als een „organisatie van de „orde”, maar als een „organisatie van de oorlog” kenschetste (zie Deel VII, blz. 264. „Het IIIde Kongres van de R.S.D.A.P.” Hoofdstuk 9).

Ik zou verder kunnen verwijzen naar het bekende artikel van

1) Zie blz. 114 van Lenins Verzamelde Werken, deel III, 1938. — Red.

Lenin „Over de voorlopige regering” (1905)¹⁾, waar hij de perspectieven van de ontwikkeling van de Russische revolutie schildert en de partij tot taak stelt, „er naar te streven, dat de Russische revolutie niet een beweging van enkele maanden, maar van vele jaren zal zijn, dat zij niet slechts tot kleine concessies van de kant van de machthebbers, maar tot hun volledige val zal leiden” en waar hij dit perspectief verder ontwikkelt, het met de revolutie in Europa verbindt en vervolgt:

„Maar als dit gelukt, — dan . . . dan zal de revolutionaire gloed Europa in vuur en vlam zetten; de onder de burgerlijke reaktie smachtende Europese arbeider zal zijnerzijds in opstand komen en ons tonen, „hoe men het doet”; — dan zal de revolutionaire ervaring van Europa op Rusland terugwerken en van het tijdperk van enige revolutiejaren het tijdperk van enige tientallen revolutionaire jaren maken . . .” (zie Deel VII, blz. 191 „De Sociaal-demokratie en de voorlopige revolutionaire regering”) ²⁾.

Ik zou verder kunnen verwijzen naar het bekende, in November 1915 gepubliceerde artikel van Lenin, waar hij schrijft:

„Het proletariaat strijdt en zal met onbegrensde overgave strijden voor de verovering van de macht, voor de republiek, voor de konfiskatie van de grond . . . voor het deelnemen van de „niet-proletarische volksmassa's” aan de bevrijding van het *burgerlijke* Rusland van het *militairfeodale* „imperialisme” (= het tsarisme). En deze bevrijding van het burgerlijke Rusland van het tsarisme, van de heerschappij van de landheren over de grond zal het proletariaat *onmiddellijk* ³⁾ gebruiken, niet om de welgestelde boeren in hun strijd tegen de landarbeiders te helpen, maar — om de socialistische revolutie in bondgenootschap met de proletariërs van Europa te voltrekken” (zie Deel XVIII, blz. 318, „Over twee lijnen der revolutie”). ⁴⁾

Ik zou tenslotte kunnen verwijzen naar de bekende plaats in de brochure van Lenin over „De Proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, waar hij onder verwijzing naar het hierboven aangehaalde citaat uit „Tweeërlei taktiek” over de vlucht van de Russische revolutie, tot de volgende gevolgtrekking komt:

1) Zie in dit zelfde deel III bl. 30—46. — *Red.*

2) Zie bl. 41 van Lenins Verzamelde Werken, deel III, 1938 — *Red.*

3) Kursief van mij, *J. St.*

4) Zie bl. 179 van Lenins Verzamelde Werken, deel V, 1937. — *Red.*

„Het is juist zo uitgekomen als we gezegd hebben. De loop van de revolutie heeft de juistheid van onze opvatting bevestigd. *Eerst* tezamen met „al” de boeren tegen de monarchie, tegen de landheren, tegen het middeleeuwse, (en in zoverre blijft de revolutie burgerlijk, burgerlijk-demokratisch). *Daarna* tezamen met de armste boeren, tezamen met het halfproletariaat, tezamen met alle uitgebuiten *tegen het kapitalisme*, daarbij ook tegen de dorpsrijken, de koelakken, de spekulanten, en in zoverre wordt de revolutie *socialistisch*. Te pogen kunstmatig een Chinese muur tussen beiden op te richten, hen van elkaar te scheiden, *op andere wijze* dan door de mate van voorbereiding van het proletariaat en van zijn vereniging met de dorpsarmen, dat is de grootste verdraaiing van het Marxisme, zijn vervlakking en zijn vervanging door het liberalisme” (zie „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, Hoofdstuk VIII, Deel XXIII, blz. 391) ¹⁾.

Ik geloof, dat dit voldoende is.

Goed, zal men ons zeggen, maar waarom streed Lenin in dat geval tegen de idee van de „permanente (ononderbroken) revolutie”?

Omdat Lenin voorstelde, de revolutionaire geschiktheid van het boerendom „tot de laatste mogelijkheid toe te benutten” en van hun revolutionaire energie tot het uiterste gebruik te maken voor de volledige likwidatie van het tsarisme, voor de overgang tot de proletarische revolutie, terwijl de aanhangers van de „permanente revolutie” de zeer belangrijke rol van het boerendom in de Russische revolutie niet begrepen, de kracht van de revolutionaire energie van de boeren onderschatten en de kracht en het vermogen van het Russische proletariaat om het boerendom achter zich aan te voeren onderschatten en op deze wijze de bevrijding van de boeren van de invloed van de bourgeoisie en het zich scharen van de boeren om het proletariaat bemoeilijkten.

Omdat Lenin voorstelde om de zaak van de revolutie te *bekronen* met de overgang van de macht aan het proletariaat, terwijl de aanhangers van de „permanente revolutie” meenden, direkt met de macht van het proletariaat te kunnen *beginnen*, omdat zij niet begrepen, dat zij daarmee zulk een „kleinigheid” als de overblijfselen van de lijfeigenschap over het hoofd zagen, omdat zij geen rekening hielden met zulk een gewichtige kracht als het Russische boerendom en niet begrepen, dat zulk een politiek

¹⁾ Zie bl. 73—74 van de Nederlandse vertaling. Pegasus. 1935. — *Red.*

het winnen van de boeren voor het proletariaat alleen maar kon remmen.

Lenin vocht dus tegen de aanhangers van de „permanente revolutie”, niet wegens de kwestie van de ononderbrokenheid, want Lenin zelf stond op het standpunt van de ononderbroken revolutie, maar omdat zij de rol van de boeren, die de grootste reserve van het proletariaat zijn, onderschatten en omdat zij de idee van de hegemonie van het proletariaat niet begrepen.

De idee van de „permanente revolutie” is geen nieuwe idee. Marx heeft haar voor het eerst aan het einde van de jaren '40 in zijn bekend „Adres” aan de „Kommunistenbond” (1850) naar voren gebracht. Uit dit dokument hebben onze „permanentici” de idee genomen van de ononderbroken revolutie. Er moet worden opgemerkt, dat onze „permanentici” deze aan Marx ontleende idee enigszins van aanschijn deden veranderen en al veranderend haar „bedierven” en haar voor praktisch gebruik ondeugdelijk maakten. Er was de geoefende hand van Lenin voor nodig, om deze fout te herstellen, de idee van de ononderbroken revolutie van Marx in haar zuivere vorm te nemen en haar tot een van de hoekstenen van zijn theorie van de revolutie te maken.

Ziehier, wat Marx in zijn „Adres”, na een reeks van revolutionair-demokratische eisen te hebben opgesomd, tot wier verovering hij de kommunisten oproept, over de ononderbroken revolutie zegt:

„Terwijl de democratische kleinburgers de revolutie zo snel mogelijk en met het doorzetten van hoogstens de bovengenoemde eisen willen beëindigen, is het in ons belang en is het onze taak, de revolutie ononderbroken te doen zijn, totdat alle min of meer bezittende klassen uit de heerschappij zijn gedrongen, de staatsmacht door het proletariaat is veroverd en de associatie van de proletariërs niet in één land alleen, maar in alle heersende landen van de wereld zover is voortgeschreden, dat de concurrentie tussen de proletariërs in deze landen heeft opgehouden en dat tenminste de beslissende produktiekrachten in de handen van de proletariërs zijn gekoncentreerd”.

Met andere woorden:

a) Marx stelde helemaal niet voor, om de revolutie in het Duitsland van de jaren '50, direkt met de proletarische macht te

beginnen, — dit in *tegenstelling* tot de plannen van onze Russische „permanentici”.

b) Marx stelde slechts voor, de zaak van de revolutie met de proletarische staatsmacht te *bekronen*, door stap voor stap, de ene fraktie van de bourgeoisie na de andere uit de macht te dringen, opdat, nadat de macht door het proletariaat zou zijn veroverd, daarna de revolutie in alle landen zal worden ontketend, hetgeen in *volkomen overeenstemming* is met alles wat Lenin leerde en wat hij in de loop van onze revolutie verwezenlijkte, doordat hij volgens zijn theorie van de proletarische revolutie onder de verhoudingen van het imperialisme handelde.

Het komt dus hierop neer, dat onze Russische „permanentici” niet alleen de rol van het boerendom in de Russische revolutie en de betekenis van de idee van de hegemonie van het proletariaat onderschatten, maar bovendien de idee van Marx over de „permanente revolutie” van aanschijn deden veranderen (verbasterden) en haar ondeugdelijk maakten voor de praktijk.

Dit is de reden, waarom Lenin de theorie van onze „permanentici” bespote, haar „origineel” en „prachtig” noemde en hen er van beschuldigde niet te willen „bedenken, krachtens welke oorzaken het leven tien volle jaren deze prachtige theorie links liet liggen” (Artikel, door Lenin in 1915 geschreven, 10 jaren na het in Rusland verschijnen van de theorie van de „permanentici”, — zie „Over twee lijnen der revolutie”, Deel XVIII, blz. 317) ¹⁾.

Dit is de reden, waarom Lenin deze theorie als halfmenschewistisch beschouwde, waarom hij zeide, dat zij „aan de bolsjewiki, de oproep tot de vastberaden revolutionaire strijd van het proletariaat en de verovering van de politieke macht ontleende en aan de mensjewiki „het negeren” van de rol van de boeren” (zie het artikel van Lenin „Over twee lijnen der revolutie”, ter zelfder plaatse).

Zo staat het met Lenin's idee over het uitgroeien van de burgerlijk-demokratische revolutie tot de proletarische, over het

¹⁾ Zie bl. 178 van Lenins Verzamelde Werken, deel V. Pegasus 1937. — *Red.*

benutten van de burgerlijke revolutie voor de „onmiddellijke” overgang naar de proletarische revolutie.

Verder. Vroeger werd de overwinning van de revolutie in één land niet mogelijk geacht en veronderstelde men, dat voor de overwinning op de bourgeoisie het gemeenschappelijke optreden van de proletariërs van alle vooraanstaande landen of, in ieder geval, van de meerderheid van deze landen, noodzakelijk was. Thans komt dit standpunt reeds niet meer met de werkelijkheid overeen. Thans moet men uitgaan van de mogelijkheid van zulk een overwinning, want het ongelijkmatige en sprongsgewijze karakter van de ontwikkeling van de verschillende kapitalistische landen onder de verhoudingen van het imperialisme, de ontwikkeling van de katastrofale tegenstellingen binnen het imperialisme, die onvermijdelijk tot oorlogen leiden, de groei van de revolutionaire beweging in alle landen van de wereld, — dit alles voert niet alleen tot de mogelijkheid, maar ook tot de noodzakelijkheid van de overwinning van het proletariaat in afzonderlijke landen. De geschiedenis van de revolutie in Rusland is daarvan rechtstreeks het bewijs. Men moet zich hierbij alleen maar in het geheugen roepen, dat de omverwerping van de bourgeoisie slechts in dat geval met sukses kan worden doorgezet, indien er aan enige, absoluut noodzakelijke voorwaarden voldaan is, zonder welke er aan het grijpen van de macht door het proletariaat niet valt te denken. Over deze voorwaarden zegt Lenin in zijn brochure: „De linkse stroming”:

„De fundamentele wet van de revolutie, bevestigd door alle revoluties en in het bijzonder door de drie Russische revoluties van de XXste eeuw, bestaat uit het volgende: voor de revolutie is het niet voldoende, dat de uitgebuite en onderdrukte massa's inzien, dat zij onmogelijk op de oude wijze verder kunnen leven en een verandering eisen; voor de revolutie is nodig, dat de uitbuiters niet op de oude wijze kunnen leven en regeren. Alleen wanneer „de onderste lagen” de oude orde niet langer *willen* verdragen en „de bovenste lagen” niet langer *op de oude wijze kunnen* leven, — alleen dan kan de revolutie zegevieren. Met andere woorden kan deze waarheid aldus worden uitgedrukt: *de revolutie is onmogelijk zonder een algemeen- nationale crisis (die zowel de uitgebuiten als de uitbuiters)* ¹⁾ *aangrijpt*. Bijgevolg is voor de revolutie nodig,

1) Kursief van mij. — J. St.

ten eerste: te bereiken, dat de meerderheid van de arbeiders (in ieder geval de meerderheid van de bewuste, denkende, politiek actieve arbeiders) de noodzakelijkheid van de omwenteling volkomen heeft begrepen en bereid is, terwille daarvan in de dood te gaan; — ten tweede, dat de heersende klassen een regerings-krisis doorleven, die zelfs de meest achterlijke massa's in de politiek betreft... de regering verzwakt en het den revolutionairen mogelijk maakt, haar snel omver te werpen" (zie Deel XXV, blz. 222. „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme") ¹⁾.

Maar de macht van de bourgeoisie omverwerpen en de macht van het proletariaat in één land oprichten, betekent nog niet het verzekeren van de volkomen overwinning van het socialisme. Het proletariaat van het overwinnende land, dat zijn macht heeft bevestigd en het boerendom met zich meevoert, kan en moet de socialistische maatschappij opbouwen. Betekent dit echter, dat het proletariaat daarmee de volledige, definitieve overwinning van het socialisme zal hebben bereikt, d.w.z. betekent dit, dat het met de krachten van slechts één land, definitief het socialisme kan bevestigen en het land volkomen voor interventie, dat betekent tevens voor restauratie kan vrijwaren? Neen, dat betekent dit niet. Daarvoor is de overwinning van de revolutie in, op z'n minst enige landen nodig. Daarom is het ontwikkelen en ondersteunen van de revolutie in andere landen een essentiële taak van de overwinnende revolutie. Daarom moet de revolutie van het overwinnende land zichzelf niet als een zelfgenoegzame grootheid beschouwen, maar als een steunpunt, een middel, om de overwinning van het proletariaat in andere landen te versnellen.

Lenin drukte deze gedachte in twee woorden uit, door te zeggen, dat de taak van de zegevierende revolutie bestaat in het verwezenlijken van „het maximum van hetgeen in één land verwezenlijkt kan worden, *ten bate* van de ontwikkeling, ondersteuning en verwekking van de revolutie *in alle landen*" (zie „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky", Hoofdstuk VII, Deel XXIII, blz. 385) ²⁾.

Dat zijn in het algemeen, de karakteristieke trekken van Lenin's theorie van de proletarische revolutie.

¹⁾ Zie: „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme, uitgave Pegasus 1933, bl. 63. — *Red.*

²⁾ Zie bl. 66 van de Nederlandse uitgave. Pegasus 1935. — *Red.*

IV.

DE DIKTATUUR VAN HET PROLETARIAAT.

Uit dit onderwerp neem ik drie belangrijke vraagstukken:

a) de diktatuur van het proletariaat als het werktuig van de proletarische revolutie; b) de diktatuur van het proletariaat als de heerschappij van het proletariaat over de bourgeoisie; c) de Sowjet-macht, als de staatsvorm van de diktatuur van het proletariaat.

1) *De diktatuur van het proletariaat als het werktuig van de proletarische revolutie.* Het vraagstuk van de proletarische diktatuur is in de eerste plaats het vraagstuk van de fundamentele inhoud van de proletarische revolutie. De proletarische revolutie, haar beweging, haar gang, haar suksessen worden eerst door de diktatuur van het proletariaat tot vlees en bloed. De diktatuur van het proletariaat is het werktuig van de proletarische revolutie, haar orgaan, haar belangrijkste steunpunt, in het leven geroepen om, ten eerste, de tegenstand van de ten val gebrachte uitbuiters te onderdrukken en haar eigen suksessen vast te leggen, ten tweede, om de proletarische revolutie tot het einde toe door te zetten, de revolutie tot de volledige overwinning van het socialisme door te zetten. De bourgeoisie overwinnen, haar macht omverwerpen — dat kan de revolutie ook zonder de diktatuur van het proletariaat. Maar de tegenstand van de bourgeoisie onderdrukken, de overwinning behouden en verder schrijden naar de definitieve overwinning van het socialisme, — daartoe is de revolutie al niet meer in staat, indien zij niet op een zekere trap van haar ontwikkeling een speciaal orgaan, in de vorm van de diktatuur van het proletariaat, als haar fundamenteel steunpunt in het leven roept.

„Het fundamentele vraagstuk van de revolutie is het vraagstuk van de macht” (*Lenin*). Betekent dit soms, dat de kwestie beperkt wordt tot het in handen nemen, tot het grijpen van de macht? Neen, dat betekent dit niet. Het grijpen van de macht is slechts het begin van de zaak. De in één land ten val gebrachte bour-

geoisie blijft nog lang, krachtens talrijke oorzaken, sterker dan het proletariaat, dat haar ten val heeft gebracht. Daarom gaat het er juist om, de macht te behouden, te versterken en onoverwinnelijk te maken. Wat is er nodig om dit doel te bereiken? Daartoe moeten minstens drie hoofdtaken worden vervuld, die aan de diktatuur van het proletariaat „op de dag na de overwinning” worden gesteld:

a) Het breken van de tegenstand van de ten val gebrachte en door de revolutie onteigende landheren en kapitalisten, het likwidieren van al hun pogingen om de heerschappij van het kapitaal te herstellen;

b) Het organiseren van de opbouw, in de zin van het aaneensluiten van alle werkers om het proletariaat en de voortzetting van dit werk in de richting van de voorbereiding van de likwidatie en de vernietiging van de klassen;

c) de revolutie bewapenen, een leger van de revolutie organiseren voor de strijd tegen de buitenlandse vijanden, voor de strijd tegen het imperialisme.

De diktatuur van het proletariaat is nodig om deze taken te vervullen.

„De overgang van het kapitalisme naar het kommunisme, — zegt Lenin — omvat een geheel historisch tijdperk. Zolang dit niet is beëindigd, blijft bij de uitbuiters onvermijdelijk de hoop op een restauratie bestaan en deze *hoop* zal overgaan in *pogingen* tot restauratie. En na de eerste ernstige nederlaag zullen de ten val gebrachte uitbuiters, die hun eigen omverwerping niet verwachtten, daaraan niet geloofden, zelfs de gedachte daaraan niet toelieten, met vertienvoudigde energie, met dolle hartstocht, met een haat, die tot het honderdvoudige toeneemt, zich in de strijd werpen voor de terugkeer van het hun ontnomen „paradijs”, voor hun gezin, dat zó welvarend leefde en dat nu door het „eenvoudige gepeupel” tot armoede en verval (of tot „eenvoudige” arbeid . . .) is veroordeeld. En achter deze uitbuiters-kapitalisten trekt de brede massa van de kleinburgerij aan, van wie tientallen jaren historische ervaring van alle landen getuigen, dat zij wankelt en weifelt, vandaag achter het proletariaat aanloopt, morgen verschrikt wordt door de moeilijkheden van de omwenteling, bij de eerste nederlaag of halve nederlaag van de arbeiders in paniek geraakt, zenuwachtig wordt, niet weet waarheen zich te wenden, jammert en van het ene naar het andere kamp overloopt” (zie Deel XXIII, blz. 355, „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, Hoofdstuk III) ¹⁾.

1) Zie bl. 28—29 van de Nederlandse uitgave. Pegasus. 1935. — *Red.*

En de bourgeoisie heeft haar redenen, om pogingen tot restauratie te ondernemen, want zij blijft nog lang na haar val sterker dan het proletariaat, dat haar ten val heeft gebracht.

„Indien de uitbuiters slechts in één land zijn verslagen”, — zegt Lenin, — en dat is natuurlijk het typische geval, want het uitbreken van de revolutie in een reeks van landen tegelijkertijd is een zeldzame uitzondering, — dan blijven zij *nog altijd sterker dan de uitgebuiten*”, (zie terzelfder plaatse blz. 354) ¹⁾

Waarin bestaat de kracht van de ten val gebrachte bourgeoisie?

Ten eerste, „in de kracht van het internationale kapitaal, in de kracht en de duurzaamheid van haar internationale betrekkingen” (zie Deel XXV, blz. 173 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ²⁾.

Ten tweede, in het feit „dat de uitbuiters nog lange tijd na de omwenteling onvermijdelijk een reeks van geweldige, feitelijke voordelen behouden: zij blijven in het bezit van geld (men kan het geld niet terstond vernietigen) van enige roerende goederen, dikwijls van een belangrijke hoeveelheid, er blijven verbindingen bestaan, de ervaring om te organiseren en te besturen, het kennen van alle „geheimen” (gewoontes, methodes, middelen en mogelijkheden) van beheer, er blijft een hogere ontwikkeling bestaan, een nader staan tot het technisch hogere, als de bourgeoisie levende en denkende personeel, een onvergelijkelijk grotere ervaring op het gebied van het krijgswezen (en dat is zeer belangrijk) enz. enz. (zie Deel XXIII, blz. 354 „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky” Hoofdstuk III) ³⁾.

Ten derde, „in de macht der gewoonte, in de kracht van het kleinbedrijf. Want er zijn helaas nog veel, zeer veel kleinbedrijven overgebleven; het kleinbedrijf *brengt* evenwel onophoudelijk, iedere dag, ieder uur, op elementaire wijze, op massale schaal, kapitalisme en bourgeoisie voort” want „de klassen vernietigen, dat betekent niet alleen het verdrijven van de landheren en de kapitalisten — dat hebben wij betrekkelijk gemakkelijk gedaan, — dat betekent ook de *kleine warenproducenten vernietigen; maar hen kan men niet verdrijven*, niet onderdrukken, met hen *moet men tot een overeenkomst komen*, hen kan (en moet) men herscheppen en opnieuw opvoeden, evenwel slechts door een zeer langdurige, langzame, voorzichtige, organisatorische arbeid” (zie Deel XXV, blz. 173 en 189 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ⁴⁾.

1) Zie bl. 28—29 van de Nederlandse uitgave. Pegasus. 1935 — Red.

2) Zie bl. 5 van de Nederlandse uitgave. Pegasus. 1933. — Red.

3) Zie: „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, Uitgave Pegasus 1935, bl. 28. — Red.

4) Zie: „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”, Uitgave Pegasus 1933, bl. 5 en 25. — Red.

Daarom zegt Lenin, dat:

„De diktatuur van het proletariaat de meest onbeperkte, de meest meedogenloze oorlog van de nieuwe klasse, tegen een *machtiger* vijand is, tegen de bourgeoisie, wier verzet door haar val (zij het ook slechts in één land) *vertienvoudigt*“, dat, . . . „de diktatuur van het proletariaat een hardnekkige, al of niet bloedige, gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, scholende en besturende strijd is tegen de krachten en tradities van de oude maatschappij“ (zie terzelfder plaatse blz. 173 en 190) ¹⁾.

Het is nauwelijks nodig te bewijzen, dat het onmogelijk is om deze taak in het korte tijdsverloop van enige jaren door te voeren. Daarom moet de diktatuur van het proletariaat, de overgang van het kapitalisme naar het kommunisme, niet beschouwd worden als een snel voorbijgaande periode, in de vorm van een reeks van uiterst revolutionaire daden en dekreten, maar als een geheel historisch tijdperk, vol van burgeroorlogen en buitenlandse botsingen, van hardnekkige organisatorische arbeid en economische opbouw, van aanvallen en terugtochten, van overwinningen en nederlagen. Dit historische tijdperk is niet alleen noodzakelijk voor het scheppen van de economische en kulturele voorwaarden voor de volledige overwinning van het socialisme, maar ook om het proletariaat de mogelijkheid te schenken, ten eerste — om zich zelf op te voeden en te stalen als de kracht, die in staat is, om het land te besturen en ten tweede om de kleinburgerlijke lagen te herscheppen en opnieuw op te voeden in de richting, die de organisatie van de socialistische produktie verzekert.

„Gij moet — zeide Marx tot de arbeiders — 15, 20, 50 jaar van burgeroorlog en volkerenstrijd doormaken, niet alleen om de verhoudingen te veranderen, maar ook, om U zelf te veranderen en bekwaam tot de politieke heerschappij te maken“ (zie de Verzamelde werken van Marx en Engels, Deel VIII, blz. 506).

De gedachte van Marx voortzettend en verder ontwikkelend, schrijft Lenin:

„Onder de diktatuur van het proletariaat zal men miljoenen boeren en kleine eigenaars, honderdduizenden bediendes, ambtenaren, burgerlijke intellektuelen moeten her-opvoeden en allen onder het gezag van de proletarische staat en de proletarische leiding moeten brengen, — en onder hen de burgerlijke gewoontes en tradities moeten overwinnen“,

1) bl. 5 en 25 van de Nederlandse uitgave. — Red.

— evenals het noodzakelijk zal zijn om . . . „in een langdurige strijd, op de grondslag van de diktatuur van het proletariaat, ook de proletariërs zelf opnieuw op te voeden, die zich van hun eigen kleinburgerlijke vooroordelen niet op eens, niet door een wonder, niet op het bevel van een Moeder Gods, niet op grond van een leuze, een resolutie, een dekreet kunnen bevrijden, maar slechts door een langdurige en moeilijke strijd van de massa's tegen de massale kleinburgerlijke invloeden" (zie Deel XXV, blz. 248 en 247 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme")¹⁾.

2) *De diktatuur van het proletariaat, als de heerschappij van het proletariaat over de bourgeoisie.* Uit het gezegde blijkt reeds, dat de diktatuur van het proletariaat niet een eenvoudige persoonsverwisseling in de regering, het vervangen van een ministerie, enz., is, waarbij de oude economische en politieke orde onaangetast blijft. De mensjewiki en de opportunisten van alle landen, die de diktatuur als het vuur schuwen en die in hun angst het begrip diktatuur verwarren met het begrip „het veroveren van de macht", zien gewoonlijk het „veroveren van de macht" verwezenlijkt, wanneer een „kabinet" wordt vervangen en een nieuw ministerie, bestaande uit mensen van het slag van Scheidemann en Noske, Macdonald en Henderson aan de macht komt. Het zal nauwelijks nodig zijn te verklaren, dat deze en dergelijke kabinetswisselingen niets gemeen hebben met de diktatuur van het proletariaat, met het veroveren van de werkelijke macht, door het werkelijke proletariaat. Met de Macdonalds en de Scheidemanns aan de macht, bij het in stand blijven van de oude, burgerlijke orde, kunnen ook hun zogezegde regeringen niets anders zijn, dan een hulpapparaat in handen van de bourgeoisie, niets anders dan een dekmantel voor de etterbuilen van het imperialisme, niets anders dan een werktuig in handen van de bourgeoisie tegen de revolutionaire beweging van de onderdrukte en uitgebuite massa's. Hen, deze regeringen, heeft het kapitaal als een scherm nodig, als het hinderlijk, onvoordelig en moeilijk is, om de massa's zonder scherm uit te buiten. Natuurlijk is het verschijnen van zulke regeringen een teken, dat er daar „bij hen" (d.i. bij de kapitalisten) „iets aan de hand is". Maar regeringen van dit soort blijven

1) bl. 90 en 89 van de Nederlandse uitgave. — Red.

niettemin verbloemde regeringen van het kapitaal. Een regering van Macdonald of Scheidemann is even ver van het veroveren van de macht door het proletariaat verwijderd als de hemel van de aarde. De diktatuur van het proletariaat betekent niet een verwisseling van regering, maar een nieuwe staat, met nieuwe machtsorganen in het centrum en in het gehele land, een staat van het proletariaat, die op de ruïnes van de oude staat, van de burgerlijke staat ontstaat.

De diktatuur van het proletariaat ontstaat niet op de grondslagen van de burgerlijke orde, maar in de loop van het breken van deze orde, na het omverwerpen van de bourgeoisie, in de loop van de onteigening der landheren en kapitalisten, in de loop van de socialisatie van de voornaamste produktiemiddelen, in de loop van de gewelddadige revolutie van het proletariaat. De diktatuur van het proletariaat is een revolutionaire macht, die steunt op het geweld tegenover de bourgeoisie.

De staat is een machine in handen van de heersende klasse, ter onderdrukking van de tegenstand van haar klassetegenstanders. *In dit opzicht onderscheidt de diktatuur van het proletariaat zich in wezen in niets van de diktatuur van iedere andere klasse, want de proletarische staat is een machine ter onderdrukking van de bourgeoisie. Maar hier bestaat één essentieel verschil. Het bestaat hierin, dat alle tot nu toe bestaande klassenstaten diktaturen waren van de uitbuitende minderheid over de uitgebuite meerderheid, terwijl de diktatuur van het proletariaat de diktatuur is van de uitgebuite meerderheid over de uitbuitende minderheid.*

Korter gezegd: *De diktatuur van het proletariaat is de, door geen wet beperkte en op geweld steunende heerschappij van het proletariaat, die de sympathie en de ondersteuning van de werkers en uitgebuite massa's bezit, over de bourgeoisie.*

(„Staat en Revolutie”).

Daaruit volgen twee fundamentele gevolgtrekkingen.

Eerste gevolgtrekking: De diktatuur van het proletariaat kan geen „volledige” democratie zijn, geen democratie voor *allen*, zowel voor de rijken als voor de armen, — de diktatuur van het proletariaat „moet een staat zijn, die op een *nieuwe manier*

demokratisch is *voor*¹⁾ de proletariërs en de nietbezitters en op een *nieuwe manier* diktatoriaal, *tegen*¹⁾ de bourgeoisie." (zie „Staat en Revolutie", Hoofdst. II, Deel XXI, blz. 393)²⁾).

Het gepraat van Kautsky en Co. over de algemene gelijkheid, over de „zuivere" democratie, over de „volkomen" democratie, enz. is een burgerlijk bemantelen van het onbetwistbare feit, dat er geen gelijkheid van uitgebuiten en uitbuiters kan bestaan. De theorie van de „zuivere" democratie, is de theorie van de arbeiders-aristocratie die door de imperialistische rovers wordt getemd en bevoordeeld. Deze theorie werd in het leven geroepen, om de etterbuilen van het kapitalisme te bemantelen, het imperialisme op te tooien en het morele kracht te verlenen in zijn strijd tegen de uitgebuite massa's. Er is en er kan onder het kapitalisme geen werkelijke „vrijheid" voor de uitgebuiten bestaan, al was het alleen maar, omdat de gebouwen, de drukkerijen, de papierpakhuizen enz., al datgene, wat voor het benutten van de „vrijheid" nodig is, een privilege zijn van de uitbuiters. Er is en er kan onder het kapitalisme geen werkelijk deelnemen bestaan van de uitgebuite massa's aan het bestuur van het land, al was het alleen maar om het feit, dat onder de verhoudingen van het kapitalisme, onder de meest democratische orde, de regeringen niet door het volk, maar door de Rothschilds en de Stinnessen, de Rockefeller's en de Morgans worden ingesteld. De democratie is onder het kapitalisme een *kapitalistische* democratie, een democratie voor de uitbuitende minderheid, die op de beperking van de rechten van de uitgebuite meerderheid berust en tegen deze meerderheid is gericht. Alleen onder de proletarische diktatuur is werkelijke „vrijheid" voor de uitgebuiten mogelijk en het werkelijk deelnemen van de proletariërs en de boeren aan het bestuur van het land. De democratie is onder de diktatuur van het proletariaat een *proletarische* democratie, de democratie van de uitgebuite meerderheid, berustend op de beperking van de rechten van de uitbuitende minderheid en gericht tegen deze minderheid.

Tweede gevolgtrekking: De diktatuur van het proletariaat kan

1) Kursief van mij, *J. St.*

2) Zie bl. 34 van de Nederlandse uitgave. Pegasus. 1938. — *Red.*

niet ontstaan als het resultaat van een vreedzame ontwikkeling van de burgerlijke samenleving en de burgerlijke democratie — zij kan slechts ontstaan als het resultaat van het breken van de burgerlijke staatsmachine, het burgerlijke leger, het burgerlijk-bureaucratische apparaat, de burgerlijke politie.

„De arbeidersklasse kan niet eenvoudig de gereedstaande staatsmachine in bezit nemen en haar voor haar eigen doeleinden in beweging brengen”, — zeggen Marx en Engels in hun voorwoord tot de „Burgeroorlog”. — De proletarische revolutie moet ... „de bureaucratisch-militaire machine niet, zoals tot nu toe gebeurde van de éne hand in de andere doen overgaan, *maar haar breken* ... dat is de voorwaarde voor iedere werkelijke volksrevolutie op het vasteland”, zegt Marx in zijn brief aan Kugelmann in 1871.

Het voorbehoud, dat Marx ten aanzien van het vasteland maakte, was voor de opportunisten en mensjewiki van alle landen aanleiding, om er lawaai over te maken, dat Marx dus de mogelijkheid van een vreedzame ontwikkeling van de burgerlijke democratie tot proletarische democratie tenminste voor enige landen, die niet tot het Europese vasteland behoren (zoals Engeland en Amerika), had toegegeven. Marx heeft werkelijk zulk een mogelijkheid toegegeven en hij had er zijn redenen voor, om dit voor het Engeland en Amerika van de jaren '70 van de vorige eeuw te doen, — toen het monopolistische kapitalisme nog niet bestond, toen er nog geen imperialisme was en er in die landen, krachtens de bijzondere voorwaarden van hun ontwikkeling, nog geen volgroeid militarisme en bureaucratisme bestond. Zo stond de zaak voor het verschijnen van het ontwikkelde imperialisme. Maar daarna, 30—40 jaar later, toen de toestand in deze landen grondig was veranderd, toen het imperialisme zich had ontwikkeld en het alle kapitalistische landen zonder uitzondering omvatte, toen het militarisme en het bureaucratisme ook in Engeland en Amerika waren verschenen, toen de bijzondere voorwaarden voor een vreedzame ontwikkeling van Engeland en Amerika waren verdwenen, — toen moest het voorbehoud ten aanzien van deze landen vanzelf wegvallen.

„Thans, — zegt Lenin, — in 1917, in het tijdperk van de eerste grote imperialistische oorlog valt deze beperking van Marx weg. Zowel

Engeland als Amerika, de grootste en laatste vertegenwoordigers — in de gehele wereld — van de Angelsaksische „vrijheid”, in de zin van het ontbreken van militarisme en bureaukratisme, zijn ten volle afge- zakt in het algemeen-Europese vuile en bloederige moeras van de bureau- kratisch-militaire instellingen, die alles aan zich onderwerpen en alles verstikken. Nu is ook in Engeland en in Amerika het *breken* en het *vernietigen* van de „kant-en-klare” „staatsmachine” (die daar in de jaren 1914—1917 de „Europese” algemeen-imperialistische volmaakt- heid heeft bereikt) „de voorwaarde voor iedere werkelijke volksrevolu- tie” (zie „Staat en Revolutie”, Hoofdst. III; Deel XXI blz. 395) ¹⁾.

Met andere woorden, de wet van de gewelddadige revolutie van het proletariaat, de wet van het breken van de burgerlijke staats- machine, als voorwaarde van zulk een revolutie, is een onver- mijdelijke wet van de revolutionaire beweging van de imperia- listische landen der wereld.

Natuurlijk in de verre toekomst, als het proletariaat in de voor- naamste kapitalistische landen zal hebben overwonnen en de tegen- woordige kapitalistische omsingeling vervangen zal zijn door een socialistische dan zal een „vreedzame” ontwikkelingsweg voor enkele kapitalistische landen, welker kapitalisten het krachtens de „ongunstige” internationale toestand voor doelmatiger houden, „vrijwillig” tot ernstige koncessies aan het proletariaat over te gaan, heel wel mogelijk zijn. Maar deze veronderstelling betreft slechts een verre en mogelijke toekomst. Voor de naaste toekomst is deze veronderstelling volkomen, maar dan ook volkomen, ongegrond.

Daarom had Lenin gelijk, toen hij zeide:

„De proletarische revolutie is onmogelijk zonder gewelddadige ver- nietiging van de burgerlijke staatsmachine en haar vervanging door een *nieuwe*” (zie Deel XXIII blz. 342 „De proletarische revolutie en de renegaat Kautski” Hoofdstuk I). ²⁾

3) *De Sowjet-macht als de staatsvorm van diktatuur van het proletariaat*. De overwinning van de diktatuur van het proletariaat betekent de onderdrukking van de bourgeoisie, het breken van de burgerlijke staatsmachine en het vervangen van de burgerlijke democratie door de proletarische. Dat is duidelijk. Maar welke

1) Zie bl. 37 van de Nederlandse uitgave. Pegasus 1938. — *Red.*

2) Zie bl. 12 van de Nederlandse uitgave. Pegasus 1935. — *Red.*

zijn de organisaties, met behulp waarvan dit geweldige werk kan worden gedaan? Dat de oude organisatie-vormen van het proletariaat, die op de grondslag van het oude, burgerlijke parlementarisme zijn opgegroeid, voor zulk een werk niet voldoende zijn, — dat is nauwelijks aan twijfel onderhevig. Wat zijn echter de nieuwe organisatievormen van het proletariaat, die in staat zijn, de rol van doodgraver van de burgerlijke staatsmachine te spelen, die niet alleen in staat zijn deze machine te breken, de burgerlijke democratie door de proletarische te vervangen, maar ook, om tot de grondslag van de proletarische staatsmacht te worden?

Deze nieuwe organisatievorm van het proletariaat zijn de Sowjets.

Waarin ligt de kracht van de Sowjets vergeleken bij de oude organisatievormen?

Daarin, dat de Sowjets de *alomvattendste* massa-organisaties van het proletariaat zijn, want zij en zij alleen omvatten alle arbeiders zonder uitzondering.

Daarin, dat de Sowjets de *enige* massa-organisaties zijn, die alle onderdrukten en uitgebuiten, arbeiders en boeren, soldaten en matrozen omvatten en waar de politieke leiding van de strijd der massa's van de kant van hun voorhoede, het proletariaat, het gemakkelijkst en volledigst kan worden verwezenlijkt.

Daarin, dat de Sowjets de *machtigste organen* zijn van de revolutionaire strijd der massa's, van hun politieke akties, hun opstanden, dat zij organen zijn, in staat om de almacht van het financierskapitaal en zijn politieke aanhangsels te breken.

Daarin, dat de Sowjets *rechtstreekse* organisaties van de massa's zelf zijn, d.w.z. de *meest democratische* en dus de organisaties van de massa's met de grootste autoriteit, die hun het deelnemen aan de opbouw van de nieuwe staat en aan zijn bestuur ten zeerste vergemakkelijken, die de revolutionaire energie, het initiatief, de scheppende mogelijkheden van de massa's in de strijd ter vernietiging van de oude orde en voor de opbouw der nieuwe, proletarische orde in de hoogste mate ontplooien.

De Sowjet-macht is de vereniging en de formering van de plaatselijke Sowjets tot één algemene staatsorganisatie, tot de

staatsorganisatie van het proletariaat, als de voorhoede van de onderdrukte en uitgebuite massa's en als de heersende klasse, — de vereniging tot een Sowjetrepubliek.

Het wezen van de Sowjetmacht bestaat daarin, dat de meest massale en meest revolutionaire organisaties, juist van die klassen, die door de kapitalisten en de landheren werden onderdrukt, thans „de *bestendige* en *enige* grondslag zijn van de gehele staatsmacht, van het gehele staatsapparaat”, dat „juist die massa's, die zelfs in de meest democratische republieken, wel volgens de wet rechtsgelijk zijn,” „inderdaad echter door allerlei middelen en sluwheden van het deelnemen aan het politieke leven en van het gebruikmaken van de democratische rechten en vrijheden worden afgehouden, thans bij het *bestendige*, onafgebroken en bovendien *beslissende* deelnemen aan het democratische bestuur van de staat worden betrokken.” (zie Deel XXIV, blz. 13 „Eerste Kongres van de Kommunistische Internationale”).

Dat is de reden, waarom de Sowjet-macht een *nieuwe vorm* van staatsorganisatie is, die zich principieel van de oude, burgerlijk-democratische en parlementaire vormen onderscheidt, een *nieuw type* van staat, niet gericht op de uitbuiting en de onderdrukking van de arbeidersmassa's, maar op de taak hunner volledige bevrijding van elke onderdrukking en uitbuiting, op de taak van de diktatuur van het proletariaat.

Lenin had gelijk, toen hij zeide, dat met het verschijnen van de Sowjet-macht, „het tijdperk van het burgerlijk-democratische parlementarisme is beëindigd en een nieuw hoofdstuk in de wereldgeschiedenis — het tijdperk van de proletarische diktatuur is begonnen.”

Waaruit bestaan de karakteristieke kentekenen van de Sowjet-macht?

Hieruit, dat de Sowjet-macht de meest massale en meest democratische van alle mogelijke staats-organisaties is op de grondslag van het bestaan van klassen, want zij is, — doordat zij de arena vormt van de smytsjka¹⁾ en de samenwerking van de arbeiders en de uitgebuite boeren in hun strijd tegen de uitbuiters, doordat

1) Smytsjka = verbond. — Red.

zij bij haar werk op deze smytsjka en op deze samenwerking steunt, — de heerschappij van de meerderheid van de bevolking over de minderheid, de staat van deze meerderheid, de uitdrukking van haar diktatuur.

Hieruit, dat de Sowjet-macht, de meest internationalistische is van alle staatsorganisaties van de klassenmaatschappij, want zij vergemakkelijkt, terwijl zij iedere nationale onderdrukking vernietigt en steunt op de samenwerking van de arbeidende massa's der verschillende nationaliteiten, de vereniging van deze massa's in één enkel staatsverbond.

Hieruit, dat de Sowjet-macht, volgens haar eigen structuur, de leiding van de onderdrukte en uitgebuite massa's door de voorhoede van deze massa's, door het proletariaat, als de meest vast aaneengesloten en de meest klassebewuste kern van de Sowjets, vergemakkelijkt.

„De ervaring van alle bewegingen van de onderdrukte klassen, de ervaring van de socialistische wereldbeweging leert ons” — zegt Lenin — „dat slechts het proletariaat in staat is, de verbrokkelde en achterlijke lagen van de werkende en uitgebuite bevolking te verenigen en achter zich aan te voeren” (zie Deel XXIV, blz. 14 „Eerste Kongres van de Kommunistische Internationale”). De structuur van de Sowjet-macht vergemakkelijkt het doorvoeren van de leringen uit deze ervaring.

Hieruit, dat de Sowjet-macht, die de wetgevende en uitvoerende macht in één staatsorganisatie verenigt en de territoriale kies-distrikten door produktie-eenheden, bedrijven en fabrieken vervangt — de arbeiders en in het algemeen de werkende massa's, rechtstreeks verbindt met het apparaat van het staatsbestuur en hen leert, het land te besturen.

Hieruit, dat alleen de Sowjet-macht in staat is, om het leger te bevrijden van zijn onderwerping aan de burgerlijke bevelvoering en het van een werktuig ter onderdrukking van het volk, dat het onder de burgerlijke orde was, tot een werktuig van de bevrijding van het volk van het juk van de bourgeoisie te maken, zowel van de eigen als van de vreemde bourgeoisie.

Hieruit, dat „slechts de sowjet-organisatie van de staat de

mogelijkheid geeft, met één slag en voor goed het oude, d.i. het burgerlijke beambten- en rechtsapparaat te vernietigen". (zie ter zelfder plaatse).

Hieruit, dat slechts de sowjetvorm van de staat, die de massa-organisaties van de werkers en de uitgebuiten bij het bestendige en onvoorwaardelijke deelnemen in het staatsbestuur betreft, de mogelijkheid geeft, dat afsterven van de staat voor te bereiden, dat een van de fundamentele elementen van de toekomstige staatsloze kommunistische maatschappij is.

De Sowjet-republiek is dus die lang gezochte en eindelijk gevonden politieke vorm, binnen welks perken de economische bevrijding van het proletariaat en de volledige overwinning van het socialisme moet worden voltrokken.

De Parijse Kommune was de kiem van deze vorm. De Sowjet-macht is haar ontwikkeling en voltooiing.

Daarom zegt Lenin dan ook:

„De Republiek van de Sowjets der arbeiders-, soldaten- en boerengedeputeerden is niet alleen een vorm van een hoger type van democratische instellingen . . . maar ook de *enige* vorm, die in staat is om de minst smartelijke overgang naar het socialisme te verzekeren" (zie Deel XXII, blz. 131 „Stellingen over de Konstituante").

V.

HET BOERENVRAAGSTUK.

Uit dit onderwerp neem ik vier vraagstukken: a) hoe het vraagstuk wordt gesteld; b) de boeren tijdens de burgerlijk-demokratische revolutie; c) de boeren tijdens de proletarische revolutie; d) de boeren na de vestiging van de Sowjet-macht.

1) *Hoe het vraagstuk wordt gesteld.* Sommigen zijn van mening, dat het fundamentele vraagstuk van het Leninisme het boeren-vraagstuk is, dat het vraagstuk van hun rol en hun soortelijk gewicht het uitgangspunt van het Leninisme vormt. Dat is vol-

komen onjuist. Het fundamentele vraagstuk van het Leninisme, zijn uitgangspunt, is niet het boerenvraagstuk, maar het vraagstuk van de diktatuur van het proletariaat en de voorwaarden tot haar verovering en versterking. Het boerenvraagstuk, het vraagstuk van de bondgenoot van het proletariaat in zijn strijd om de macht, is een daaruit afgeleid vraagstuk.

Deze omstandigheid evenwel ontnemt het vraagstuk geenszins de ernstige, vitale betekenis, die het ongetwijfeld voor de proletarische revolutie heeft. Het is bekend, dat men in de gederen van de Russische Marxisten eerst kort voor de eerste revolutie (van 1905) met de ernstige bestudering van het boerenvraagstuk begon, toen het vraagstuk van de omverwerping van het tsarisme en de verwezenlijking van de hegemonie van het proletariaat, zich in zijn volle omvang aan de partij voordeed en het vraagstuk van de bondgenoot van het proletariaat in de komende burgerlijke revolutie een vitaal karakter verkreeg. Het is eveneens bekend, dat het boerenvraagstuk in Rusland een nog meer aktueel karakter aannam in de tijd van de proletarische revolutie, toen het vraagstuk van de diktatuur van het proletariaat, van de verovering en de handhaving daarvan, tot het vraagstuk van de bondgenoten van het proletariaat in de komende proletarische revolutie leidde. En het is begrijpelijk, dat wie zich op de overname van de macht voorbereidt, wel belang moet stellen in het vraagstuk van zijn werkelijke bondgenoten.

In die zin is het boerenvraagstuk een deel van het algemene vraagstuk van de diktatuur van het proletariaat en is het als zodanig een van de meest vitale vraagstukken van het Leninisme. De onverschillige, soms direkt afwijzende houding ten aanzien van het boerenvraagstuk van de kant der partijen van de IIde Internationale valt niet alleen te verklaren uit de bijzondere ontwikkelingsvoorwaarden in het Westen. Zij wordt in de eerste plaats hierdoor verklaard, dat deze partijen niet in de proletarische diktatuur geloven, dat zij de revolutie vrezen en er niet aan denken, om het proletariaat naar de macht te voeren; en wie de revolutie vreest, wie de proletariërs niet naar de macht wil voeren, die kan ook geen belangstelling hebben voor het vraagstuk van de

bondgenoten van het proletariaat in de revolutie, — voor hem zal het vraagstuk der bondgenoten bijkomstig, niet-aktueel zijn. De ironische houding van de helden der IIde Internationale tegenover het boerenvraagstuk wordt door hen als een kenmerk van goede toon, als een kenmerk van „echt” Marxisme beschouwd. In werkelijkheid is er geen spoor van Marxisme in een dergelijke houding te vinden, want onverschilligheid ten aanzien van zulk een belangrijk vraagstuk als het boerenvraagstuk aan de vooravond van de proletarische revolutie, is de keerzijde van de ontkenning van de diktatuur van het proletariaat en een onloochenbaar kenmerk van rechtstreeks verraad aan het Marxisme.

De vraag is deze: zijn de revolutionaire mogelijkheden die onder de boeren, krachtens bepaalde levensvoorwaarden, sluimeren, *reeds uitgeput* of niet? Indien niet, is er dan *hoop*, is de *grondslag aanwezig* om deze mogelijkheden *ten bate van* de proletarische revolutie te gebruiken, om de boeren, om hun uitgebuite meerderheid, van een reserve van de bourgeoisie, die zij tijdens de burgerlijke revoluties in het Westen waren en ook nu nog zijn, — tot de reserve van het proletariaat, tot zijn bondgenoten te maken?

Het Leninisme beantwoordt deze vraag bevestigend, d.w.z. in die zin, dat het erkent, dat er bij de meerderheid der boeren revolutionaire geschiktheid aanwezig is en het voor mogelijk houdt om hen in het belang van de proletarische diktatuur te gebruiken. De geschiedenis van de drie revoluties in Rusland bevestigt de hierop betrekking hebbende gevolgtrekkingen van het Leninisme volkomen.

Daaruit volgt de praktische konklusie van de ondersteuning, van de verplichte ondersteuning van de arbeidende massa der boeren in hun strijd tegen de schuldslavernij en de uitbuiting, in hun strijd om zich van de onderdrukking en de ellende te bevrijden. Dit betekent natuurlijk niet, dat het proletariaat *iedere* boerenbeweging moet ondersteunen. Er is hier slechts sprake van het ondersteunen van een zodanige beweging en een zodanige strijd, die direkt of indirekt de bevrijdingsbeweging van het proletariaat vergemakkelijkt, die op de één of andere wijze koren op de molen

is van de proletarische revolutie, die er toe bijdraagt, het boerendom tot de reserve en de bondgenoot van de arbeidersklasse te maken.

2) *De boeren tijdens de burgerlijk-demokratische revolutie.* Deze periode omvat het tijdvak van de eerste Russische revolutie (1905) tot en met de tweede revolutie (Februari 1917). De karakteristieke zijden van deze periode zijn: de bevrijding der boeren van de invloed der liberale bourgeoisie, het zich *afwenden* der boeren van de kadetten en hun *zwenking* naar de kant van het proletariaat, naar de kant van de partij der bolsjewiki. De geschiedenis van deze periode is de geschiedenis van de strijd der kadetten, (de liberale bourgeoisie) en de bolsjewiki (het proletariaat) om het boerendom. De afloop van deze strijd werd door de periode van de Doema's beslist. De periode van de vier Doema's was voor de boeren een aanschouwelijke les, die hen duidelijk toonde, dat zij van de kadetten noch land, noch vrijheid zouden krijgen, dat de tsaar volkomen aan de kant van de grootgrondbezitters stond en dat de kadetten den tsaar ondersteunden, — dat de enige kracht op wier hulp te rekenen viel, de arbeiders uit de steden, het proletariaat was. De imperialistische oorlog bevestigde slechts deze les van de periode der Doema's, voltooide het zich vrijmaken der boeren van de bourgeoisie; voltooide de isolatie van de liberale bourgeoisie, want de oorlogsjaren toonden heel het nutteloze en heel het bedriegelijke van de hoop, om van den tsaar en zijn burgerlijke bondgenoten de vrede te verwachten. Zonder de aanschouwelijke lessen van de Doema-periode zou de hegemonie van het proletariaat onmogelijk zijn geweest.

Zo ontstond het verbond tussen de arbeiders en de boeren in de burgerlijk-demokratische revolutie. Zo ontstond de hegemonie (de leiding) van het proletariaat in de algemene strijd voor de omverwerping van het tsarisme, een hegemonie, die tot de Februari-revolutie van 1917 leidde.

De burgerlijke revoluties in het Westen (Engeland, Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk) volgden, zoals bekend is, een andere weg. Daar had niet het proletariaat, dat, ten gevolge van zijn zwakheid, geen zelfstandige politieke kracht vormde en kon

vormen, de hegemonie in de revolutie, maar de liberale bourgeoisie. Daar verkregen de boeren hun bevrijding uit de lijfeigenschap niet uit de handen van het proletariaat, dat weinig talrijk en ongeorganiseerd was, maar uit de handen van de bourgeoisie. Daar streden de boeren samen met de liberale bourgeoisie tegen de oude orde. Daar vormde het boerendom de reserve van de bourgeoisie. Daar leidde derhalve de revolutie tot de geweldige versterking van de politieke invloed van de bourgeoisie.

In Rusland daarentegen, leidde de burgerlijke revolutie tot rechtstreeks tegenovergestelde resultaten. De revolutie in Rusland leidde niet tot de versterking, maar tot de verzwakking van de bourgeoisie als politieke kracht, de revolutie leidde niet tot de vermeerdering van haar politieke reserves, maar tot het verlies van haar fundamentele reserve, tot het verlies van de boeren. In de burgerlijke revolutie in Rusland werd niet de liberale bourgeoisie, maar het revolutionaire proletariaat op de voorgrond geplaatst en schaarde het revolutionaire proletariaat de vele miljoenen tellende massa van boeren om zich heen.

Daardoor wordt o.a. ook het feit verklaard, dat de burgerlijke revolutie in Rusland in betrekkelijk korte tijd tot de proletarische revolutie uitgroeide. De hegemonie van het proletariaat was de kiem en de overgangstrap naar de diktatuur van het proletariaat.

Waardoor moet dit eigenaardige verschijnsel in de Russische revolutie worden verklaard, een verschijnsel dat geen precedent in de geschiedenis van de burgerlijke revoluties in het Westen heeft? Waar kwam deze eigenaardigheid vandaan?

Dit wordt verklaard door het feit, dat de burgerlijke revolutie in Rusland onder verder ontwikkelde verhoudingen van de klassenstrijd plaats vond dan in het Westen, dat het Russische proletariaat in die tijd er reeds in was geslaagd om tot een zelfstandige politieke kracht te worden, terwijl de liberale bourgeoisie, verschrikt door de revolutionaire gezindheid van het proletariaat, ieder vermogen tot revolutionair handelen verloor (vooral na de lessen van 1905) en een verbond sloot met de tsaar en de landheren tegen de revolutie, tegen de arbeiders en de boeren.

Men moet de aandacht vestigen op de volgende omstandigheden, die de eigenaardigheden van de Russische burgerlijke revolutie bepalen:

a) De ontzaglijke concentratie van de Russische industrie aan de vooravond van de revolutie. Het is b.v. bekend, dat in Rusland in ondernemingen met meer dan 500 arbeiders, 54 % van alle arbeiders werkzaam waren, terwijl in zulk een ontwikkeld land als Noord-Amerika in analoge ondernemingen in het geheel 33 % van alle arbeiders werkten. Het is wel nauwelijks nodig, te bewijzen, dat alleen reeds deze omstandigheid, bij het aanwezig zijn van zulk een revolutionaire partij als de partij van de bolsjewiki, de arbeidersklasse van Rusland tot een geweldige kracht in het politieke leven van het land maakte.

b) De weerzinwekkende vormen der uitbuiting in de ondernemingen, plus het ondragelijke politie-regime van de tsaristische rabauwen, vormden een omstandigheid, die iedere ernstige staking van de arbeiders in een geweldige politieke handeling deed overgaan en die de arbeidersklasse als een konsekwente revolutionaire kracht staalde.

c) De politieke slapheid van de Russische bourgeoisie, die na de revolutie van 1905 in ogendienarij van het tsarisme en rechtstreekse kontra-revolutionaire gezindheid overging, wordt niet alleen verklaard door het revolutionaire wezen van het Russische proletariaat, dat de bourgeoisie in de armen van het tsarisme dreef, maar ook door de rechtstreekse afhankelijkheid van deze bourgeoisie van de regeringsbestellingen.

d) Het aanwezig zijn van de schandelijkste en ondragelijkste overblijfselen van de lijfeigenschap op het platteland, aangevuld door de almacht van de landheer, vormde een omstandigheid, die de boeren in de armen van de revolutie dreef.

e) Het tsarisme, dat al het levende verstikte en door zijn willekeur de onderdrukking door de kapitalisten en de landheren nog versterkte, vormde een omstandigheid, die de strijd der arbeiders en boeren tot één revolutionaire stroom verenigde.

f) De imperialistische oorlog, die al deze tegenstellingen in het politieke leven in Rusland tot een diepe revolutionaire crisis deed

samensmelten en die de revolutie een ongelooflijke stootkracht verleende.

Waarheen moesten de boeren zich onder zulke omstandigheden wenden? Bij wie ondersteuning zoeken tegen de almacht van den landheer, tegen de willekeur van de tsaar, tegen de alles te gronde richtende oorlog, die hun bedrijf vernietigde? Bij de liberale bourgeoisie? Maar zij was een vijandin, dat leerde de veeljarige ervaring van de vier Doema's. Bij de sociaal-revolutionairen? De sociaal-revolutionairen waren natuurlijk „beter” dan de kadetten en hun program was voor de boeren aannemelijk en „geleek” bijna op een boerenprogram; maar wat konden de sociaal-revolutionairen geven, indien zij meenden alleen op de boeren te kunnen steunen en juist zwak waren in de stad, waar de vijand zijn krachten haalt. Waar was de kracht, die voor niets terugdeinsde, nòch op het platteland, nòch in de stad, die dapper in de voorste gelederen in de strijd tegen de tsaar en de landheren optrok, die den boeren hielp, zich van de knechtschap, het landgebrek, de onderdrukking en de oorlog te ontdoen? Bestond er in Rusland wel zulk een kracht? Ja, die was er. Dat was het Russische proletariaat, dat reeds in 1905 zijn kracht, zijn bekwaamheid om tot het einde toe te vechten, zijn moed en zijn revolutionaire gezindheid had getoond.

In ieder geval, een andere kracht van dien aard was er niet en was ook nergens te vinden.

Dat was de reden waarom de boeren, nadat zij zich van de kadetten tot de sociaal-revolutionairen hadden gewend, tot de overtuiging kwamen van de noodzakelijkheid, om zich onder de leiding te stellen van het Russische proletariaat, van de moedige leider van de Russische revolutie.

Dat waren de omstandigheden, die de eigenaardigheid van de Russische burgerlijke revolutie bepaalden.

3) *De boeren tijdens de proletarische revolutie.* Deze periode omvat het tijdvak van de Februari-revolutie (1917) tot de Oktoberrevolutie (1917). Deze periode duurde betrekkelijk kort, in het geheel acht maanden, maar deze acht maanden, beschouwd van het standpunt der politieke voorlichting en de revolutionaire

opvoeding van de massa's, kunnen gerust op één lijn worden gesteld met een geheel tijdvak van tientallen jaren van gewone konstitutionele ontwikkeling, want zij betekenen acht maanden *van revolutie*. Een typische trek van deze periode is de verdere revolutionering van de boeren, hun ontgoocheling ten aanzien van de sociaal-revolutionairen, het zich *afwenden* der boeren van de sociaal-revolutionairen en hun *wending* naar de kant van de *rechtstreekse aaneensluiting* om het proletariaat, als de enige konsekwent revolutionaire kracht, in staat om het land de vrede te geven. De geschiedenis van deze periode is de geschiedenis van de strijd van de sociaal-revolutionairen (de kleinburgerlijke democratie) en de bolsjewiki (de proletarische democratie) om het boeren-dom, om de verovering van de meerderheid der boeren. Het lot van deze strijd werd beslist door de koalitie-periode, door de periode van de regering van Kerenski, door de weigering van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki om de grond van de landheren te konfiskeren, door de strijd van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki voor de voortzetting van de oorlog, het Juni-offensief aan het front, de invoering van de doodstraf in het leger en de opstand van Kornilow.

Vormde vroeger, in de voorafgaande periode, de val van den tsaar en van de macht der landheren het kardinale vraagstuk van de revolutie, nu werd, in de periode na de Februari-revolutie, toen er al geen tsaar meer was en de oorlog, waaraan geen einde kwam, het economische leven van het land te gronde richtte en tot de volkomen ondergang van de boeren leidde, — het kardinale vraagstuk van de revolutie, het vraagstuk van de likwidatie van de oorlog. Het zwaartepunt werd duidelijk verplaatst van de vraagstukken van binnenlandse aard naar het fundamentele vraagstuk — naar het vraagstuk van de oorlog. „Beëindigt de oorlog”, „Bevrijdt ons van de oorlog”, dat was de algemene kreet van het uitgeputte land en, in de eerste plaats, van de boeren.

Maar om een einde aan de oorlog te maken, daartoe was het noodzakelijk om de voorlopige regering omver te werpen, was het noodzakelijk de heerschappij van de bourgeoisie, de heerschappij van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki ten val te brengen,

want zij en zij alleen rekten de oorlog tot aan „het zegevierende einde”. In de praktijk bleek er geen andere uitweg uit de oorlog te zijn, dan de bourgeoisie omver te werpen.

Dit was een nieuwe revolutie, de proletarische revolutie, want zij ontnam de laatste, uiterst linkse fraktie van de imperialistische bourgeoisie, de partij van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki de macht, ten einde een nieuwe, de proletarische macht, de macht van de Sowjets te scheppen, teneinde de partij van het revolutionaire proletariaat, de partij van de bolsjewiki, de partij van de revolutionaire strijd tegen de imperialistische oorlog, vóór de democratische vrede, aan de macht te brengen. De meerderheid van de boeren ondersteunde de strijd van de arbeiders vóór de vrede, vóór de Sowjet-macht.

Een andere uitweg was er voor de boeren niet. Een andere uitweg kon er ook niet zijn.

De Kerenski-periode was dus voor de werkende massa's van de boeren een zeer grote, aanschouwelijke les, want zij toonde hun duidelijk, dat er onder de heerschappij van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki aan geen bevrijding van het land uit de oorlog viel te denken, dat de boeren land nòch vrijheid zouden zien, dat de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen zich slechts van de kadetten door zoetelijke redevoeringen en valse beloften onderscheidden, in werkelijkheid echter dezelfde imperialistische politiek als de kadetten voerden en dat alleen de Sowjet-macht de macht kon zijn, in staat om het land op de juiste weg te brengen. Het verdere rekken van de oorlog bevestigde slechts de juistheid van deze les, zweepte de revolutie op en joeg de miljoenenmassa's der boeren en soldaten op de weg naar de *rechtstreekse aaneensluiting* om de proletarische revolutie. De isolatie van de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki werd een onherroepelijk feit. Zonder deze aanschouwelijke lessen van de koalitie-periode zou de diktatuur van het proletariaat niet mogelijk zijn geweest.

Dit waren de omstandigheden, die het proces van het uitgroeien van de burgerlijke revolutie tot de proletarische revolutie vergemakkelijkten.

Zo werd de diktatuur van het proletariaat in Rusland gevestigd.

4) *De boeren na de bevestiging van de Sowjet-macht.* Indien vroeger, in de eerste periode van de revolutie, het in hoofdzaak ging om het omverwerpen van het tsarisme en daarna, na de Februari-revolutie, in de eerste plaats om de uitweg uit de imperialistische oorlog door de omverwerping van de bourgeoisie, — nu treden, na de likwidatie van de burgeroorlog en de bevestiging van de Sowjet-macht, de vraagstukken van de economische opbouw op de voorgrond. Het versterken en ontwikkelen van de genationaliseerde industrie; het verbinden van deze industrie met de landbouw via de, door de staat geregelde handel; het vervangen van de rekwisities door de belasting in nature, met het doel om daarna de omvang van deze belasting geleidelijk te verminderen en over te gaan tot de ruil van de produkten van de industrie tegen de produkten van het boerenbedrijf; het doen opleven van de handel en het ontwikkelen van de koöperaties, door de millioenenmassa's der boeren daarin te betrekken, — zó schetste Lenin de eerstvolgende taak van de economische opbouw op de weg naar het leggen van het fundament van de socialistische economie.

Men zegt, dat deze taak boven de krachten van een boerenland als Rusland kan blijken te gaan. Sommige sceptici beweren zelfs, dat deze zaak eenvoudig een utopie en onuitvoerbaar is, want boeren zijn en blijven boeren, zij zijn kleine producenten en zij kunnen derhalve niet voor de organisatie van het fundament van de socialistische produktie worden benut.

Maar de sceptici vergissen zich, want zij houden geen rekening met enige omstandigheden, die in het gegeven geval beslissende betekenis hebben. Laat ons de voornaamste daarvan beschouwen.

Ten *eerste*. Men mag de boeren van de Sowjet-Unie niet verwisselen met de boeren van het Westen. De boeren, die de school van drie revoluties hebben doorlopen, die tegen de tsaar en tegen de heerschappij der bourgeoisie, tezamen met het proletariaat en met het proletariaat aan het hoofd, hebben gestreden, de boeren, die de grond en de vrede uit de handen van de proletarische revolutie hebben ontvangen en daardoor de reserve werden van

het proletariaat, — deze boeren moet men wel onderscheiden van de boeren, die tijdens de burgerlijke revolutie met de liberale bourgeoisie aan het hoofd hebben gestreden, die de grond uit de handen van deze bourgeoisie hebben ontvangen en daardoor de reserve van de bourgeoisie werden. Het zal wel niet nodig zijn te bewijzen, dat de Sowjet-boeren, die gewend zijn de politieke kameraadschap en politieke samenwerking met het proletariaat op prijs te stellen en die hun vrijheid aan deze kameraadschap en samenwerking hebben te danken, niets anders dan bijzonder gunstig materiaal kunnen zijn voor de economische samenwerking met het proletariaat.

Engels zeide, dat „de verovering van de politieke macht door de socialistische partij, de zaak van de naaste toekomst is geworden”, maar dat „om haar te kunnen veroveren, de partij eerst van de stad naar het dorp zal moeten gaan en een macht op het land worden” (zie „Het Boerenvraagstuk” van Engels). Hierover schreef hij in de jaren '90 van de vorige eeuw, met betrekking tot de West-Europese boeren. Moet men soms bewijzen, dat de Russische kommunisten, die in dat opzicht in de loop van drie revoluties een kolossale arbeid hebben verricht, er reeds in geslaagd zijn, zich in het dorp zulk een invloed en zulk een steunpunt te verschaffen, waarvan onze West-Europese kameraden zelfs niet durven te dromen? Hoe kan men ontkennen, dat deze omstandigheid het tot stand brengen van de economische samenwerking tussen de arbeidersklasse en de boeren in Rusland slechts grondig kan vergemakkelijken?

De sceptici spreken steeds over de kleine boeren als over een faktor, die niet in overeenstemming is te brengen met de socialistische opbouw. Luistert echter naar wat Engels over de kleine boeren van West-Europa zegt:

„Wij staan beslist aan de zijde van de kleine boer; wij zullen al het mogelijke doen, om hem zijn lot dragelijker en de overgang tot de koöperatie gemakkelijker te maken, in geval hij daartoe besluit en zelfs indien hij nog niet in staat zal zijn, dit besluit te nemen, hem op zijn klein stukje land een langere bedenktijd laten. Wij doen dit echter niet alleen, omdat wij de overgang van de zelfstandig werkende, kleine boer naar onze kant als mogelijk beschouwen, maar ook uit

direkt partijbelang. Hoe groter het aantal boeren is, dat wij nog als boeren voor ons kunnen winnen, vóór hun val in het proletariaat, des te sneller en gemakkelijker zal zich de maatschappelijke omvorming voltrekken. Wij hebben er geen belang bij met deze omvorming te wachten tot de kapitalistische produktie zich overal tot haar uiterste konsekwenties heeft ontwikkeld, tot ook de laatste kleine handwerker en de laatste kleine boer als slachtoffer van de kapitalistische groot-industrie zijn gevallen. De materiële offers, die wij in dit opzicht in het belang van de boeren uit de openbare middelen zullen hebben te brengen, kunnen van uit het gezichtspunt der kapitalistische ekonomie slechts als weggegooid geld worden beschouwd, maar desniettegenstaande is het een uitstekende belegging, omdat zij ons waarschijnlijk een tien keer groter bedrag besparen op de kosten van de maatschappelijke reorganisatie als geheel. In deze zin kunnen wij dus ten opzichte van de boeren zeer liberaal zijn".

(F. Engels, „Het Boerenvraagstuk in Frankrijk en Duitsland").

Zó sprak Engels met het oog op de boeren van West-Europa. Maar is het soms niet duidelijk, dat de uitspraak van Engels nergens zo gemakkelijk en volledig kan worden verwezenlijkt als in het land van de diktatuur van het proletariaat? Is het soms niet duidelijk, dat slechts in Sowjet-Rusland thans reeds „de overgang van den zelfstandig werkenden kleinen boer naar onze zijde", volkomen kan worden verwezenlijkt en dat de daartoe noodzakelijke „materiële offers" en de „liberale houding tegenover de boeren", dat deze en dergelijke maatregelen ten gunste van de boeren in Rusland reeds worden uitgevoerd? Hoe kan het worden ontkend, dat deze omstandigheid op haar beurt de ekonomische opbouw van het land der Sowjets vergemakkelijken en vooruitbrengen moet?

Ten tweede. Men mag de landbouw in Rusland niet verwisselen met de landbouw in West-Europa. Daar gaat de ontwikkeling van de landbouw langs de gebruikelijke wegen van het kapitalisme, onder de verhoudingen van een scherpe differentiatie van de boeren, met grote landgoederen en privaatkapitalistische latifundiën aan de éne kant en pauperisme, ellende en loonslavernij aan de andere. Daar zijn verval en ontbinding een volkomen natuurlijk verschijnsel. Zo is het niet in Rusland. Bij ons kan de ontwikkeling van de landbouw alleen daarom al niet langs zulk een weg gaan, omdat het bestaan van de Sowjet-macht en de nationalisatie van de fundamentele produktiemiddelen en -werk-

tuigen, zulk een ontwikkeling niet toelaten. In Rusland moet de ontwikkeling van de landbouw langs een andere weg gaan, langs de weg van het verenigen in koöperaties van de miljoenen kleine en middelboeren, langs de weg van de ontwikkeling van de massa-koöperatie in het dorp, ondersteund door de staat, door het geven van voordelige kredieten. Lenin heeft er in zijn artikelen over de koöperatie terecht op gewezen, dat de ontwikkeling van de landbouw bij ons langs een nieuwe weg moet gaan, langs de weg van het betrekken van de meerderheid der boeren in de socialistische opbouw door middel van de koöperatie, de weg van het geleidelijke doordringen in de landbouw van het beginsel van het kollektivisme, eerst op het gebied van de afzet en daarna op het gebied van de produktie van landbouwprodukten.

Buitengewoon interessant zijn in dit opzicht enige nieuwe verschijnselen in het dorp, in verband met het werk van de landbouw-koöperatie. Het is bekend, dat in de „Selskosojoes”¹⁾ nieuwe, grote organisaties volgens de verschillende takken van landbouw, zoals vlas, aardappelen, boter en derg., zijn ontstaan, die een grote toekomst tegemoet gaan. Onder hen verenigt b.v. de Vlascentrale een geheel net van produktie-koöperaties van boeren-vlasverbouwers. De Vlascentrale voorziet den boeren van zaad en produktiewerktuigen, koopt dan bij dezelfde boeren de gehele vlas- produktie op, organiseert de afzet in het groot op de markt, verzekert den boeren hun aandeel in de winst en verbindt op deze wijze de landbouw over de Selskosojoes met de staatsindustrie. Hoe moeten wij zulk een vorm van organisatie der produktie noemen? Dat is volgens mij een huisindustrie-systeem van de grote staats-socialistische produktie, op het gebied van de landbouw. Ik spreek hier over een systeem van huisindustrie van de staats-socialistische produktie in analogie met het huisindustrie-systeem van het kapitalisme, op het gebied van, zeggen wij, de textielindustrie, waar thuiswerkers van de kapitalisten grondstoffen en gereedschappen krijgen, hem daarvoor hun gehele produktie afstaan en feitelijk halve loonarbeiders zijn, die thuis werken. Dat is één van de vele aanwijzingen langs welke weg de ont-

1) Centrale bond van landbouw-koöperaties. — Red.

wikkeling van de landbouw in ons land moet gaan. Ik spreek hier verder niet over andere aanwijzingen van dezelfde soort, in andere takken van de landbouw.

Het behoeft wel niet te worden bewezen, dat de geweldige meerderheid der boeren gaarne deze nieuwe ontwikkelingsweg inslaat, om de weg van de privaat-kapitalistische latifundiën en de loonslavernij, van de ellende en het verval, te vermijden.

Over de ontwikkelingswegen van onze landbouw zegt Lenin:

„Alle grote produktiemiddelen in het bezit van de staat, de staatsmacht in handen van het proletariaat, het verbond van dit proletariaat met de vele miljoenen kleine en kleinste boeren, de verzekering van de leiding der boeren door dit proletariaat enz., is dit soms niet alles, wat nodig is om uit de koöperatie, alleen al uit de koöperatie, die wij vroeger als een kruidenierszaakje behandelden en die wij in zeker opzicht, thans onder de Nep het recht hebben eveneens zó te behandelen, is dit soms niet alles, wat voor de opbouw van de volledige socialistische maatschappij nodig is? Dat betekent nog niet de opbouw van de socialistische maatschappij, maar dat is alles wat voor deze opbouw noodzakelijk en voldoende is”. (zie Deel XXVII, blz. 392 „Over de koöperaties”).

Terwijl Lenin verder spreekt over de noodzakelijkheid van financiële en andere ondersteuning van de koöperatie, als „nieuw principe van organisatie der bevolking” en als nieuwe „maatschappelijke orde” onder de diktatuur van het proletariaat, vervolgt hij:

„Iedere maatschappelijke orde ontstaat slechts bij financiële ondersteuning door een bepaalde klasse. Het is niet nodig, te herinneren aan de honderden miljoenen roebels, die de geboorte van het „vrije kapitalisme” heeft gekost. Thans moeten wij erkennen en in de daad omzetten, dat tegenwoordig de maatschappelijke orde, die wij meer dan gewoonlijk moeten ondersteunen, de koöperatieve orde is. Wij moeten deze orde evenwel in de werkelijke betekenis van het woord ondersteunen, d.w.z. dat het niet voldoende is, hieronder de ondersteuning van een willekeurige koöperatieve omzet te verstaan, maar van een zodanige koöperatieve omzet, waaraan *de werkelijke massa's der bevolking inderdaad* deelnemen”. (zie terzelfder plaatse).

Waarvan getuigen al deze feiten?

Daarvan, dat de skeptici ongelijk hebben.

Daarvan, dat het Leninisme, dat de werkende massa's der boeren als een reserve van het proletariaat beschouwt, gelijk heeft.

Daarvan, dat het aan de macht zijnde proletariaat deze reserve benutten kan en moet, om de industrie met de landbouw te verbinden, de socialistische opbouw te bevorderen en onder de diktatuur van het proletariaat, dat noodzakelijke fundament te leggen, zonder hetwelk de overgang tot de socialistische ekonomie niet mogelijk is.

VI.

HET NATIONALE VRAAGSTUK.

Uit dit onderwerp kies ik twee fundamentele vraagstukken: a) het stellen van het vraagstuk; b) de bevrijdingsbeweging van de onderdrukte volkeren en de proletarische revolutie.

1. *Hoe het vraagstuk wordt gesteld.* In de laatste twintig jaren heeft het nationale vraagstuk een reeks van ingrijpende veranderingen ondergaan. Het nationale vraagstuk in de periode van de IIde Internationale is lang niet hetzelfde, als het nationale vraagstuk in de periode van het Leninisme. Zij verschillen zeer veel van elkaar, zowel wat omvang als innerlijk karakter betreft.

Vroeger beperkte zich het nationale vraagstuk gewoonlijk tot een enge kring van kwesties, die hoofdzakelijk op de „beschaafde” naties betrekking hadden. De Ieren, Hongaren, Polen, Finnen, Serviërs en nog enige andere nationaliteiten van Europa, behoorden tot de kring van de niet volberechtigde volken, in wier lot de helden van de IIde Internationale belangstelden. De tientallen en honderdtallen miljoenen tellende Aziatische en Afrikaanse volkeren, die de nationale onderdrukking in haar meest ruwe en hardvochtige vorm hebben te dragen, bleven gewoonlijk buiten het gezichtsveld. Men durfde er niet toe over te gaan, blanken en zwarten, „geciviliseerden” en „ongeciviliseerden” naast elkaar te stellen. Twee of drie nietszeggende, zuurzoete resoluties, die de kwestie van de bevrijding van de koloniën zorgvuldig omzeilden,

— dat is alles, waarmee de leiders van de IIde Internationale konden pronken. Tegenwoordig kunnen wij deze dubbelzinnigheid en halfheid ten aanzien van het nationale vraagstuk als gelijkwaardig beschouwen. Het Leninisme legde deze schreeuwende ongerechtigheid bloot, vernietigde de scheidsmuur tussen blanken en zwarten, tussen Europeanen en Aziaten, tussen de „gecivileerde” en „ongeciviliseerde” slaven van het imperialisme en verbond op deze wijze het nationale vraagstuk met het koloniale vraagstuk. Daardoor werd het nationale vraagstuk van een partieel en binnenlands staatsvraagstuk tot een algemeen en internationaal vraagstuk, tot het wereldvraagstuk van de bevrijding der onderdrukte volkeren der afhankelijke landen en koloniën van het juk van het imperialisme.

Vroeger werd het zelfbeschikkingsrecht der naties gewoonlijk onjuist uitgelegd en niet zelden teruggebracht tot het recht van de naties op autonomie. Enige leiders van de IIde Internationale gingen zelfs zó ver, dat zij het zelfbeschikkingsrecht veranderden in het recht op kulturele autonomie, d.w.z. in het recht van de onderdrukte naties, haar eigen kulturele instellingen te bezitten, terwijl de gehele politieke macht in de handen van de overheersende natie bleef. Deze omstandigheid leidde ertoe, dat de idee van het zelfbeschikkingsrecht gevaar liep van 'n wapen in de strijd tegen de annexaties, tot een werktuig ter rechtvaardiging van de annexaties te worden. Thans moet deze verwarring geacht worden als te zijn overwonnen. Het Leninisme breidde het begrip van het zelfbeschikkingsrecht uit, door het uit te leggen als het recht van de onderdrukte volkeren der afhankelijke landen en koloniën op volledige afscheiding, als het recht van de naties op een zelfstandig staatsbestaan. Daarmee was tegelijkertijd de mogelijkheid uitgesloten, de annexaties te rechtvaardigen, door het zelfbeschikkingsrecht uit te leggen als het recht op autonomie. Op deze wijze werd dus het principe van de zelfbeschikking, van een middel ter misleiding van de massa's, wat het ongetwijfeld in de handen van de sociaal-chauvinisten tijdens de imperialistische oorlog was, gemaakt tot een werktuig ter ontmaskering van iedere en elke soort imperialistische hebzucht en chauvinistische machi-

natie, tot een middel ter politieke voorlichting van de massa's in de geest van het internationalisme.

Vroeger werd het vraagstuk van de onderdrukte naties als een zuivere rechtsvraag beschouwd. De plechtige proklamatie van „de nationale rechtsgelijkheid”, de talloze deklaraties over „de gelijkheid der naties”, daarmee maakten de partijen van de IIde Internationale zich van de zaak af, terwijl zij het feit verdoezelden, dat de „gelijkheid der naties” onder het imperialisme, wanneer de ene groep van naties (de minderheid) leeft door uitbuiting van de andere groep, een hoon is voor de onderdrukte volkeren.

Heden kan dit burgerlijke rechtsstandpunt, ten opzichte van het nationale vraagstuk, beschouwd worden als te zijn ontmaskerd. Het Leninisme heeft het nationale vraagstuk, uit de hoge sfeer der veelbelovende deklaraties, naar de aarde teruggebracht, door te verklaren, dat alle deklaraties over het gelijke recht der naties, die niet worden bekrachtigd door de direkte ondersteuning van de bevrijdingsstrijd van de onderdrukte volkeren van de kant der proletarische partijen, holle en valse deklaraties zijn. Daarmee werd het vraagstuk van de onderdrukte naties een vraagstuk van de ondersteuning, van de werkelijke en duurzame hulp aan de onderdrukte naties in hun strijd tegen het imperialisme, vóór de werkelijke gelijkheid der naties, vóór hun zelfstandig staatsbestaan.

Vroeger werd het nationale vraagstuk op reformistische wijze, als een afzonderlijk, zelfstandig vraagstuk beschouwd, buiten verband met het algemene vraagstuk van de macht van het kapitaal, van de omverwerping van het imperialisme en de proletarische revolutie. Er werd stilzwijgend verondersteld, dat de overwinning van het proletariaat in Europa mogelijk is, zonder een rechtstreeks verband met de bevrijdingsbeweging in de koloniën, dat de oplossing van het nationale en koloniale vraagstuk terloops, „vanzelf”, kan worden opgelost, onder vermijding van de brede weg van de proletarische revolutie, zonder revolutionaire strijd tegen het imperialisme. Thans kan dit contra-revolutionaire standpunt beschouwd worden als te zijn ontmaskerd. Het Leninisme bewees, en de imperialistische oorlog en de revoluties in Rusland hebben het bevestigd, dat het nationale vraagstuk slechts kan worden

opgelost in verband met, en op grond van de proletarische revolutie, dat de weg van de overwinning van de revolutie in West-Europa, over het revolutionaire verbond met de bevrijdingsbeweging van de koloniën en de afhankelijke landen tegen het imperialisme loopt. Het nationale vraagstuk is een deel van het algemene vraagstuk van de proletarische revolutie, is een deel van het vraagstuk van de diktatuur van het proletariaat.

De kwestie staat zó: zijn de revolutionaire mogelijkheden in de schoot van de revolutionaire vrijheidsbeweging der onderdrukte landen *reeds uitgeput* of niet, en indien dat niet het geval is, bestaat er dan hoop, is er een grondslag om deze mogelijkheden voor de proletarische revolutie te benutten, om de afhankelijke en de koloniale landen van een reserve van de imperialistische bourgeoisie in een reserve van het revolutionaire proletariaat, in een bondgenoot van dit laatste, te veranderen?

Het Leninisme beantwoordt deze vraag bevestigend, d.w.z. in de zin van de erkenning, dat er in de schoot van de nationale bevrijdingsbeweging der onderdrukte landen, revolutionaire aanleg aanwezig is, in de zin van de mogelijkheid, om deze te benutten voor de omverwerping van de gemeenschappelijke vijand, in het belang van de omverwerping van het imperialisme. Het raderwerk van de ontwikkeling van het imperialisme, de imperialistische oorlog en de revolutie in Rusland hebben in dit opzicht de gevolgtrekkingen van het Leninisme volledig bevestigd.

Daaruit volgt voor het proletariaat de noodzakelijkheid, om de nationale bevrijdingsbeweging van de onderdrukte en de afhankelijke volkeren vastberaden en actief te ondersteunen.

Dat betekent natuurlijk niet, dat het proletariaat *iedere* nationale beweging overal en altijd, in alle afzonderlijke konkrete gevallen moet ondersteunen. Er is hier alleen sprake van de ondersteuning van zulke nationale bewegingen, die op de verzwakking en de omverwerping van het imperialisme zijn gericht en niet op de versterking en het behoud daarvan. Er zijn gevallen, dat nationale bewegingen van afzonderlijke, onderdrukte landen, in botsing komen met de belangen van de ontwikkeling der revolutionaire beweging. Het spreekt vanzelf, dat er in zulke gevallen van onder-

steuning geen sprake kan zijn. Het vraagstuk van de rechten der naties is geen geïsoleerd en zelfstandig vraagstuk, maar een deel van het algemene vraagstuk van de proletarische revolutie, dat daaraan geheel en al ondergeschikt is en dat van uit dit gezichtspunt moet worden beschouwd. Marx was in de jaren '40 van de vorige eeuw vóór de nationale beweging van de Polen en Hongaren en tégen de nationale beweging van de Tsjechen en Zuid-Slaven. Waarom? Omdat de Tsjechen en Zuid-Slaven toentertijd „reaktionaire volkeren” waren, „Russische voorposten” in Europa, voorposten van het absolutisme, terwijl de Polen en Hongaren „revolutionaire volkeren” waren, die tegen het absolutisme streden. Omdat toentertijd het ondersteunen van de nationale beweging van de Tsjechen en Zuid-Slaven een indirecte ondersteuning betekende van het tsarisme, van de gevaarlijkste vijand van de revolutionaire beweging in Europa.

„De afzonderlijke eisen van de democratie — zegt Lenin — daaronder ook de zelfbeschikking, zijn niet iets absoluuts, maar een *deeltje* van de algemeen—demokratische (tegenwoordig algemeen-socialistische) *wereld*beweging. Het is mogelijk, dat in enkele konkrete gevallen, dit deeltje, tegenstrijdig is met het geheel, dan moet het worden verworpen” (zie Deel XIX, blz. 257—258 „De resultaten van de discussie over het zelfbeschikkingsrecht”. Hoofdstuk 7).

Zo staat het met het vraagstuk met betrekking tot de afzonderlijke nationale bewegingen, tot het mogelijk reaktionaire karakter van deze bewegingen, als men ze natuurlijk niet formeel, niet van het standpunt van abstracte rechten, maar concreet, van het standpunt van de belangen der revolutionaire beweging, beschouwt.

Hetzelfde moet worden gezegd van het revolutionaire karakter van de nationale bewegingen in het algemeen. Het ongetwijfeld revolutionaire karakter van de overweldigende meerderheid der nationale bewegingen, is evenzo betrekkelijk en eigenaardig, als het mogelijk reaktionaire karakter van enige afzonderlijke nationale bewegingen betrekkelijk en eigenaardig is. Het revolutionaire karakter van de nationale beweging, onder de verhoudingen van de imperialistische onderdrukking, veronderstelt volstrekt nog niet het noodzakelijk aanwezig zijn van proletarische elementen in de

beweging, het voorhanden zijn van een revolutionair of republikeins program en van democratische grondslagen der beweging. De strijd van de Emir van Afghanistan voor de onafhankelijkheid van Afghanistan is objektief een *revolutionaire* strijd afgezien van de monarchistische opvattingen van de Emir en zijn medewerkers, want hij verzwakt, ontbindt en ondermijnt het imperialisme, terwijl de strijd van zulke „onverbeterlijke” democraten en „socialisten”, „revolutionairen” en republikeinen als, laten wij zeggen Kerenski en Tseretelli, Renaudel en Scheidemann, Tsjernow en Dan, Henderson en Clynes tijdens de imperialistische oorlog, een reaktionaire strijd was, want hij had het verbloemen, de versterking en de overwinning van het imperialisme tot resultaat. De strijd van de Egyptische kooplieden en burgerlijke intellectuelen voor de onafhankelijkheid van Egypte is om dezelfde redenen objektief een *revolutionaire* strijd, niettegenstaande de burgerlijke afkomst en de burgerlijke stand der leiders van de Egyptische nationale beweging, niettegenstaande het feit, dat zij tegen het socialisme zijn; terwijl de strijd van de Engelse arbeidersregering voor het behoud van de afhankelijkheid van Egypte, om dezelfde redenen een *reaktionaire* strijd is, niettegenstaande de proletarische afkomst en de proletarische stand van de leden van deze regering, niettegenstaande zij „voor” het socialisme zijn. Ik spreek niet eens over de nationale bewegingen van de andere, grote, koloniale landen, als Indië en China, waarvan iedere stap op de weg naar de bevrijding, zelfs indien zij de eisen van de formele democratie overtreedt, een slag van een stoomhamer op het imperialisme is, d.w.z. een stap, die ongetwijfeld *revolutionair* is.

Lenin had gelijk, toen hij zeide, dat de nationale beweging van de onderdrukte landen, niet van het standpunt van de formele democratie, maar van het standpunt van de feitelijke resultaten in de algemene balans van de strijd tegen het imperialisme, d.w.z. „niet geïsoleerd, maar op wereldschaal” moet worden beschouwd (zie Deel XIX blz. 257 „De resultaten van de discussie over het zelfbeschikkingsrecht”, Hoofdst. 7).

2. *De bevrijdingsbeweging van de onderdrukte volkeren en de proletarische revolutie.* Bij zijn konklusies ten aanzien van het

nationale vraagstuk gaat het Leninisme uit van de volgende stellingen:

a) de wereld is in twee kampen verdeeld: het kamp van een handvol geciviliseerde naties, die door het financierskapitaal worden beheerst en die de overweldigende meerderheid van de bevolking van de aardbol uitbuiten en het kamp van de onderdrukte en uitgebuite volkeren van de koloniën en de afhankelijke landen, die deze meerderheid vormen;

b) de koloniën en afhankelijke landen, onderdrukt en uitgebuit door het financierskapitaal, vormen de grootste reserve en de voornaamste krachtsbron van het imperialisme;

c) de revolutionaire strijd van de onderdrukte volkeren van de afhankelijke en koloniale landen tegen het imperialisme is de enige weg hunner bevrijding van de onderdrukking en uitbuiting;

d) de belangrijkste koloniale en afhankelijke landen hebben de weg van de nationale bevrijdingsbeweging reeds betreden, een weg, die wel tot de crisis van het wereldkapitalisme moet voeren;

e) de belangen van de proletarische beweging in de ontwikkelde landen en van de nationale bevrijdingsbeweging in de koloniën eisen de vereniging van deze twee vormen der revolutionaire beweging in één gemeenschappelijk front tegen de gemeenschappelijke vijand, tegen het imperialisme;

f) de overwinning van de arbeidersklasse in de ontwikkelde landen en de bevrijding van de onderdrukte volkeren van het juk van het imperialisme is niet mogelijk zonder de vorming en de versterking van een gemeenschappelijk revolutionair front;

g) de vorming van een gemeenschappelijk, revolutionair front is niet mogelijk, zonder de rechtstreekse en vastberaden ondersteuning van de zijde van het proletariaat der onderdrukkende naties aan de bevrijdingsbeweging der onderdrukte volkeren, tegen het „vaderlandse” imperialisme, want „een volk dat andere volkeren onderdrukt, kan niet vrij zijn” (*Marx*);

h) deze ondersteuning betekent: het opstellen, het verdedigen, het doorvoeren van de leuze — het recht van de naties op een zelfstandig staatsbestaan;

i) zonder de verwezenlijking van deze leuze, is het niet mogelijk

de vereniging en samenwerking van de naties in één economisch wereldsysteem, dat de materiële basis vormt voor de overwinning van het socialisme, tot stand te brengen;

j) deze vereniging kan slechts vrijwillig zijn, kan slechts op grond van wederzijds vertrouwen en broederlijke wederzijdse betrekkingen tussen de volkeren tot stand komen.

Hieruit volgen twee kanten, twee strekkingen in het nationale vraagstuk: de strekking tot politieke bevrijding uit de imperialistische ketenen en tot vorming van een zelfstandige nationale staat, die ontstaat op de grondslag van de imperialistische onderdrukking en de koloniale uitbuiting; en de strekking tot economische toenadering van de naties, die ontstaat in verband met de vorming van de wereldmarkt en de wereldhuishouding.

„Het zich ontwikkelende kapitalisme, zegt Lenin, kent twee historische strekkingen van het nationale vraagstuk. De eerste: het wekken van het nationale leven en de nationale bewegingen, de strijd tegen iedere nationale onderdrukking, het stichten van nationale staten. De tweede: de ontwikkeling en vermeerdering van iedere soort van toenadering tussen de naties, het afbreken van de nationale omheiningen, het tot stand komen van de internationale eenheid van het kapitaal en van het economische leven in het algemeen, van de politiek, de wetenschap enz. Beide strekkingen liggen in het wezen van de wereldwet van het kapitalisme besloten. De eerste overheerst in het begin van zijn ontwikkeling, de tweede kenschetst het rijpe kapitalisme, dat zijn verandering in de socialistische maatschappij tegemoet gaat” (zie Deel XVII, blz. 139—140 „Kritische opmerkingen over het nationale vraagstuk”, Hoofdstuk 2).

Voor het imperialisme zijn deze twee strekkingen onverzoenlijke tegenstellingen, want het imperialisme kan niet leven zonder de koloniën uit te buiten en gewelddadig binnen het raam van „een geheel” vast te houden, want het imperialisme kan de naties slechts nader tot elkaar brengen langs de weg van annexatie en koloniale veroveringen, zonder welke het imperialisme, in het algemeen gesproken, ondenkbaar zou zijn.

Voor het kommunisme daarentegen zijn deze strekkingen slechts twee kanten van dezelfde zaak, van de zaak der bevrijding van de onderdrukte volkeren van het juk van het imperialisme, want het kommunisme weet, dat de vereniging van de volkeren in één wereldhuishouding slechts mogelijk is volgens de beginselen van

wederzijds vertrouwen en vrijwillige overeenstemming, dat de weg tot het vormen van een vrijwillige vereniging van de volkeren loopt over de afscheiding van de koloniën van het imperialistische „éne geheel” en over hun verandering in zelfstandige staten.

Daaruit volgt de noodzakelijkheid, om hardnekkig, ononderbroken, vastberaden te strijden tegen het grote-mogendheidschauvinisme van de „socialisten” der overheersende naties (Engeland, Frankrijk, Amerika, Italië, Japan enz.), die niet tegen hun eigen imperialistische regeringen wensen te strijden en de strijd van de onderdrukte volkeren van „hun” koloniën, vóór de bevrijding van de onderdrukking en vóór de staatkundige afscheiding, niet wensen te ondersteunen.

Zonder zulk een strijd is de opvoeding van de arbeidersklasse van de overheersende naties in de zin van een werkelijk internationalisme, in de zin van toenadering tot de werkende massa's van de afhankelijke landen en koloniën, in de zin van werkelijke voorbereiding van de proletarische revolutie, ondenkbaar. De revolutie in Rusland zou niet hebben overwonnen en Koltsjak en Denikin zouden niet zijn verslagen, als het Russische proletariaat niet de sympathie en de steun van de onderdrukte volkeren van het vroegere Russische rijk zou hebben gehad.

Maar om de sympathie en de steun van deze volkeren te kunnen winnen, moest het in de eerste plaats de ketenen van het Russische imperialisme stukslaan en deze volkeren van de nationale onderdrukking bevrijden. Zonder dit zou het onmogelijk zijn geweest, de Sowjet-macht te bevestigen, een werkelijk internationalisme tot stand te brengen en die merkwaardige organisatie van samenwerking der volkeren te stichten, die Unie van Socialistische Sowjet-Republieken wordt genoemd en die het levende voorbeeld is van de toekomstige vereniging der volken in een één en ondeelbare wereldhuishouding.

Hieruit volgt de noodzakelijkheid van de strijd tegen nationale afgeslotenheid, enghartigheid, afgezonderdheid van de socialisten der onderdrukte landen, die niet buiten de kring van hun eigen nationale gezichtseinder kunnen komen en het verband tussen de bevrijdingsbeweging in hun eigen land met de proletarische

beweging in de overheersende landen, niet begrijpen.

Zonder zulk een strijd, blijft de zelfstandige politiek van het proletariaat van de onderdrukte naties en zijn klasse-solidariteit met het proletariaat van de overheersende landen in de strijd voor de omverwerping van de gemeenschappelijke vijand, in de strijd voor de omverwerping van het imperialisme ondenkbaar, zonder zulk een strijd zou het internationalisme niet mogelijk zijn.

Dit is de weg van de opvoeding van de arbeidende massa's der overheersende en der onderdrukte naties in de geest van het revolutionaire internationalisme.

Ziehier wat Lenin zegt, over deze dubbele taak van het kommunisme op het gebied van de opvoeding van de arbeiders, in de geest van het internationalisme:

„Kan deze opvoeding . . . *konkreet dezelfde* zijn voor de grote onderdrukkende en voor de kleine, onderdrukte naties, voor de annexerende en voor de geannexeerde naties?

Klaarblijkelijk niet. De weg naar één doel: naar de volledige gelijkberechtigtheid, naar de nauwste toenadering en verdere *samensmelting van alle* naties, loopt hier klaarblijkelijk langs verschillende konkrete wegen, — precies zoals, laten we zeggen, de weg naar het punt, dat in het midden van deze bladzijde ligt, van de ene kant naar links en van de tegenovergestelde kant naar rechts loopt. — Als een sociaal-demokraat van een grote onderdrukkende, annexerende natie, die in het algemeen de samensmelting van de naties propageert, ook maar een ogenblik vergeet, dat „zijn” Nikolaas II, „zijn” Wilhelm, George, Poincaré enz. *óók voor de „samensmelting” zijn* met de kleine naties (door middel van annexaties) — Nikolaas II voor de „samensmelting” met Galicië, Wilhelm II voor de „samensmelting” met België enz. — dan blijkt deze sociaal-demokraat een belachelijk doktrinair in de theorie en een handlanger van het imperialisme in de praktijk te zijn.

Het zwaartepunt van de internationalistische opvoeding der arbeiders in de onderdrukkende landen, moet onvermijdelijk liggen in de propaganda en de verdediging van de vrijheid van afscheiding van de onderdrukte landen. Zonder dit bestaat er *geen* internationalisme. Het is ons recht en wij zijn verplicht iederen sociaal-demokraat van de onderdrukkende naties, die zulk een propaganda *niet* voert, als een imperialist en een schoft te behandelen. Dit is een onvoorwaardelijke eis, ook al zou *het geval* van de afscheiding vóór de overwinning van de revolutie slechts in één van de duizend gevallen mogelijk en „uitvoerbaar” zijn . . .

Omgekeerd moet de sociaal-demokraat van een kleine natie het zwaartepunt van zijn agitatie leggen naar het tweede woord van onze algemene formule: „vrijwillige *vereniging*” van de naties. Hij kan, zonder zijn eigen plichten als internationalist te overtreden *en* voor de

politieke onafhankelijkheid van zijn eigen natie *en* voor haar aansluiting bij de naburige staat X.Y.Z. enz. zijn. Maar in alle gevallen moet hij strijden *tegen* de aan kleine naties eigen beperktheid, afgeslotenheid en afzondering en vóór de behartiging van het geheel en het algemene, vóór het ondergeschikt maken van de belangen van een deel aan de belangen van het geheel.

Mensen, die zich niet in dit vraagstuk indenken, zullen het „tegenstrijdig” vinden, dat de sociaal-demokraten van de onderdrukkende naties de „vrijheid van *afscheiding*” verdedigen en de socialisten van de onderdrukte naties „de vrijheid van *vereniging*” verlangen. Maar een weinig nadenken toont, dat een *andere* weg naar het internationalisme en de samensmelting van de naties, een andere weg, die *uit de gegeven* toestand naar dit doel leidt, er niet is en niet zijn kan” (zie Deel XIX, blz. 261—262: „De resultaten van de discussie over het zelfbeschikkingsrecht”. Hoofdstuk 7).

VII.

STRATEGIE EN TAKTIEK.

Uit dit onderwerp neem ik zes vraagstukken: a) de strategie en de taktiek als wetenschap van de leiding van de klassenstrijd van het proletariaat; b) de *étappes* van de revolutie en de strategie; c) eb en vloed van de beweging en de taktiek; d) de strategische leiding; e) de taktische leiding; f) het reformisme en het revolutionisme.

1. *De strategie en de taktiek als de wetenschap van de leiding van de klassenstrijd van het proletariaat.* De periode van de heerschappij der IIde Internationale was in de eerste plaats de periode van het formeren en scholen van de proletarische legers, onder de verhoudingen van een min of meer vreedzame ontwikkeling. Dit was de periode van het parlementarisme als de overheersende vorm van de klassenstrijd. Vraagstukken van grootse klassenbotsingen, van de voorbereiding van het proletariaat op revolutionaire gevechten, van de wegen ter verovering van de diktatuur van het proletariaat, waren toen, naar het scheen, niet aan de orde. De taak bestond in het gebruikmaken van alle wegen van

de legale ontwikkeling ter formering en scholing van de proletarische legers, in het gebruikmaken van het parlementarisme, toegepast op verhoudingen, waarbij het proletariaat zich in de oppositie bevond en naar het scheen ook moest blijven. Het zal wel nauwelijks nodig zijn, te bewijzen, dat er in een dergelijke periode, bij een dergelijke opvatting van de taak van het proletariaat, geen vast omlijnde strategie, noch een uitgewerkte taktiek kon zijn. Er waren losse gedachten, afzonderlijke denkbeelden over taktiek en strategie, maar er bestond geen taktiek en geen strategie.

De doodzonde van de IIde Internationale ligt niet hierin, dat zij te harer tijd gebruik maakte van de taktiek van de parlementaire strijdvormen, maar daarin, dat zij de betekenis van deze vormen overschatte, ze ongeveer als de enig mogelijke beschouwde en dat, toen de periode van de openlijk revolutionaire strijd aanbrak en het vraagstuk van de buiten-parlementaire strijdvormen op de voorgrond trad, de partijen van de IIde Internationale zich van de nieuwe taken afwendden en ze niet aanvaardden.

Slechts in de volgende periode, in de periode van het openlijke optreden van het proletariaat, in de periode van de proletarische revolutie, toen het vraagstuk van het ten val brengen van de bourgeoisie, een vraagstuk van de direkte praktijk werd, toen het vraagstuk van de reserves van het proletariaat (de strategie) één van de meest brandende vraagstukken werd, toen alle strijd- en organisatievormen — de parlementaire en buiten-parlementaire (de taktiek) — volkomen duidelijk naar voren traden, eerst in deze periode kon er een vast omlijnde strategie en een volledige taktiek voor de proletarische strijd worden uitgewerkt. De geniale gedachten van Marx en Engels over de taktiek en de strategie, die door de opportunisten van de IIde Internationale waren begraven, werden juist in deze periode door Lenin weer aan het licht gebracht. Maar Lenin beperkte zich niet tot het herstel van de afzonderlijke taktische stellingen van Marx en Engels. Hij ontwikkelde ze verder en vulde ze met nieuwe gedachten en stellingen aan, verenigde ze in een systeem van regels en leidende beginselen voor de leiding van de klassenstrijd van het proletariaat. Brochures van Lenin als „Wat te doen?“, „Tweeërlei taktiek“,

„Het imperialisme”, „Staat en Revolutie”, „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky”, de „Kinderziekte”, zullen ongetwijfeld als uiterst kostbare bijdragen aan de schatkamer van het Marxisme, aan zijn revolutionair arsenaal worden toegevoegd. De strategie en de taktiek van het Leninisme is de wetenschap van de leiding van de revolutionaire strijd van het proletariaat.

2) *De étappes van de revolutie en de strategie.* De strategie is het bepalen van de richting van de hoofdaanval van het proletariaat in de gegeven étappe der revolutie, het uitwerken van een daarmee overeenkomstig plan voor de verdeling der revolutionaire krachten (de hoofdreserves en de reserves van de tweede rang) en de strijd voor de uitvoering van dit plan voor de gehele duur van de gegeven étappe van de revolutie.

Onze revolutie heeft reeds twee étappes doorgemaakt en is na de Oktoberrevolutie in haar derde étappe getreden. Dienovereenkomstig werd ook de strategie gewijzigd.

Eerste étappe. Van het jaar 1903 tot Februari 1917. Het doel: — het tsarisme ten val brengen en de overblijfselen uit de middeleeuwen volkomen likwideren.

De fundamentele kracht van de revolutie is het proletariaat. De naaste reserves vormen de boeren. De richting van de hoofdaanval: het isoleren van de liberaal-monarchistische bourgeoisie, die de boerenmassa's tracht te beheersen en de revolutie door een *overeenkomst* met het tsarisme te likwideren. Het plan van de verdeling van de krachten, het verbond van de arbeiders met de boeren. „Het proletariaat moet de democratische revolutie tot het einde toe doorzetten, door de massa der boeren met zich te verenigen, ten einde het verzet van het absolutisme met geweld te breken en de wankelmoedigheid der bourgeoisie te verlammen” (zie Lenin, Deel VIII, blz. 96 „Tweeërlei taktiek van de sociaaldemocratie”. Hoofdst. 12) ¹⁾.

Tweede étappe van Maart 1917 — Oktober 1917. Het doel: het imperialisme in Rusland ten val brengen en zich uit de imperialistische oorlog terugtrekken. De fundamentele kracht van de revolutie is het proletariaat. De naaste reserves zijn de armste

¹⁾ Zie bl. 114 van Lenins Verzamelde werken, deel III, 1938. — *Red.*

boeren. Het proletariaat van de naburige landen als een waar-schijnlijke reserve. De slepende oorlog en de crisis van het impe-rialisme vormen een gunstig moment. De richting van de hoofd-aanval: het isoleren van de kleinburgerlijke democratie (de men-sjewiki en de sociaal-revolutionairen), die de werkende massa's van de boeren trachten te beheersen en de revolutie door een *overeenkomst* met het imperialisme te beëindigen. Het plan (van de verdeling van de krachten: het verbond van het proletariaat met de armste boeren.

„Het proletariaat moet de socialistische omwenteling voltrekken, doordat het de massa's van de half-proletarische elementen van de be-volking om zich verenigt, teneinde met geweld de tegenstand van de bourgeoisie te breken en de wankelmoedigheid van de boeren en de kleinburgerij te verlammen" (Lenin: terzelfder plaatse).

Derde étape. Zij begon na de Oktoberomwenteling. Het doel — de diktatuur van het proletariaat in één land te bevestigen en haar als steunpunt te gebruiken voor de omverwerping van het imperialisme in alle landen. De revolutie treedt buiten de perken van één land, het tijdperk van de wereldrevolutie is be-gonnen. De fundamentele krachten van de revolutie: de diktatuur van het proletariaat in één land en de revolutionaire beweging van het proletariaat in alle landen. De hoofdreserves: de halfproleta-rische en kleine boerenmassa's in de ontwikkelde landen en de bevrijdingsbeweging in de koloniën en de afhankelijke landen. De richting van de hoofdaanval: het isoleren van de kleinburgerlijke democratie, het isoleren van de partijen der IIde Internationale, die het voornaamste steunpunt van de *kompromis*-politiek met het imperialisme vormen. Het plan van de verdeling der krachten: het verbond van de proletarische revolutie met de bevrijdings-beweging der koloniën en afhankelijke landen.

De strategie houdt zich met de fundamentele krachten der revolutie en haar reserves bezig. Zij wijzigt zich in verband met het overgaan van de revolutie van de ene étape naar de andere, maar zij blijft in de grond, gedurende de gehele periode van de gegeven étape onveranderd.

3) *Eb en vloed van de beweging en de taktiek.* De taktiek is het

bepalen van de gedragslijn van het proletariaat voor de betrekkelijk korte periode van eb of vloed van de beweging, van op- of neergang van de revolutie; de strijd voor het doorzetten van deze gedragslijn, door het vervangen van de oude strijd- en organisatievormen, van de oude leuzen door nieuwe, door het verbinden van deze verschillende vormen, enz. Heeft de strategie ten doel, de oorlog, zeggen wij, tegen het tsarisme of de bourgeoisie te winnen en tot het einde toe te voeren, de taktiek stelt zich minder omvangrijke doeleinden, want zij tracht niet de oorlog in zijn geheel, maar een bepaalde schermutseling, dit of dat gevecht te winnen, deze of gene campagne of aktie met sukses te voeren, die met de konkrete situatie in de periode van de gegeven op- of neergang van de revolutie overeenstemmen. De taktiek is een deel van de strategie, is aan haar ondergeschikt en moet naar dienen.

De taktiek wijzigt zich overeenkomstig de eb en de vloed. Terwijl in de periode van de eerste étape van de revolutie (1903—Februari 1917) het strategische plan onveranderd bleef, wijzigde de taktiek gedurende deze tijd zich enige malen. In de periode van 1903—1905 was de taktiek van de partij de aanval, want dit was het tijdperk van de vloed van de revolutie, de beweging steeg tot een hoogtepunt en de taktiek moest van dit feit uitgaan. Dienovereenkomstig waren ook de strijdvormen revolutionair en beantwoordden zij aan de eisen van de vloed van de revolutie. Plaatselijke politieke stakingen, politieke demonstraties, algemene politieke staking, boycot van de Doema, de opstand, revolutionaire strijdleuzen — dit waren de elkaar afwisselende strijdvormen van deze periode. In verband met de strijdvormen veranderden toen ook de organisatievormen. Fabrieks- en bedrijfskomitees, revolutionaire boerenkomitees, stakingskomitees, Sowjets van arbeiders-gedeputeerden, een min of meer openlijk werkende arbeiderspartij — dat waren de organisatievormen van deze periode.

In de periode van de jaren 1907—1912 was de partij genoodzaakt, over te gaan tot een taktiek van terugtrekken, want wij beleefden toen de neergang van de revolutionaire beweging, de eb van de revolutie en de taktiek moest wel met dit feit rekening

houden. Dienovereenkomstig wijzigden zich ook de strijdvormen, evenals de organisatievormen. Inplaats van de boycot van de Doema — het deelnemen aan de Doema, inplaats van openlijk buiten-parlementair, revolutionair optreden — het optreden en werken in de Doema, inplaats van algemene politieke stakingen — partiële economische stakingen of eenvoudig stilte. Het is duidelijk, dat de partij in deze periode in de illegaliteit moest gaan, dat de revolutionaire massa-organisaties vervangen werden door ontwikkelings-, koöperatieve-, verzekerings- en dergelijke legale organisaties.

Hetzelfde moet worden gezegd van de tweede en de derde étappe van de revolutie, in wier verloop de taktiek tientallen malen werd veranderd, terwijl de strategische plannen onveranderd bleven.

De taktiek houdt zich bezig met de strijd- en organisatievormen van het proletariaat, met hun wijziging en hun combinaties. Op grond van een gegeven étappe van de revolutie, kan de taktiek enige malen worden veranderd, al naar gelang er eb of vloed, opgang of neergang van de revolutie is.

4) *De strategische leiding.* De reserves van de revolutie zijn: *de direkte:* a) de boeren en in het algemeen de tussenlaag in het eigen land, b) het proletariaat in de naburige landen, c) de revolutionaire beweging in de koloniën en de afhankelijke landen, d) de veroveringen en de aanwinsten van de diktatuur van het proletariaat, — waarvan het proletariaat tijdelijk een deel kan afstaan, om een machtig tegenstander te kopen en een adempauze te verkrijgen, als het zich het overwicht in de verhouding der krachten heeft verzekerd.

de indirekte: a) de tegenstellingen en konflikten tussen de niet-proletarische klassen van het eigen land, die door het proletariaat kunnen worden gebruikt om zijn tegenstander te verzwakken en zijn eigen reserves te versterken, b) de tegenstellingen, konflikten en oorlogen (b.v. de imperialistische oorlog) tussen de, aan de proletarische staat vijandige burgerlijke staten, die door het proletariaat kunnen worden gebruikt, bij zijn aanval of bij het manoeuvreren, ingeval van een gedwongen terugtocht.

Over de reserves van de eerste soort behoeven wij verder niets

te zeggen, omdat hun betekenis voor iedereen duidelijk is. Wat betreft de reserves van de tweede soort, wier betekenis niet altijd duidelijk is, moeten wij zeggen, dat zij nu en dan voor het verloop van de revolutie van de grootste betekenis zijn. Men zal wel nauwelijks de geweldige betekenis kunnen ontkennen, van b.v. het konflikt tussen de kleinburgerlijke democratie (de sociaal-revolutionairen) en de liberaal-monarchistische bourgeoisie (de kadetten) tijdens de eerste revolutie en ook daarna, dat ongetwijfeld zijn rol bij de bevrijding van de boeren van de invloed der bourgeoisie heeft gespeeld. Er is nog minder reden, om de kolossale betekenis te loochenen van de strijd op leven en dood tijdens de periode van de Oktober-omwenteling, tussen de voornaamste imperialistische groepen, toen de imperialisten, die oorlog tegen elkaar voerden, niet in de gelegenheid waren, hun krachten tegen de jonge Sowjet-republiek te concentreren en het voor het proletariaat juist daardoor mogelijk werd, zich energiek met het organiseren van zijn krachten bezig te houden, zijn macht te versterken en de vernietiging van Koltsjak en Denikin voor te bereiden. Men mag veronderstellen, dat thans, nu de tegenstellingen tussen de imperialistische groepen zich nog meer verscherpen, nu een nieuwe oorlog tussen hen onvermijdelijk wordt, de reserves van dien aard, voor het proletariaat een steeds ernstiger betekenis zullen hebben.

De taak van de strategische leiding ligt hierin, van al deze reserves op de juiste manier gebruik te maken, om het hoofddoel van de revolutie in de gegeven étappe van haar ontwikkeling te bereiken.

Waarin bestaat het juiste benutten van deze reserves?

In het vervullen van enige noodzakelijke voorwaarden, waarvan de volgende als de belangrijkste beschouwd moeten worden.

Ten eerste. De concentratie van de voornaamste krachten van de revolutie op het beslissende moment op de meest kwetsbare plaats van de tegenstander, als de revolutie reeds rijp is geworden, het offensief met volle kracht vooruitgaat, als de opstand aan de deur klopt en het aanvoeren van de reserves naar de voorhoede, de beslissende voorwaarde van het sukses is. Men kan de

strategie van de partij, gedurende de periode April-Oktober 1917, als een voorbeeld beschouwen, dat een dergelijk gebruikmaken van de reserves demonstreert. De meest kwetsbare plaats van de tegenstander was in deze periode ongetwijfeld de oorlog. Het valt niet te betwijfelen, dat de partij juist in deze kwestie, die de hoofdkwestie was, de breedste massa's van de bevolking om de proletarische voorhoede verzamelde. De strategie van de partij in deze periode was er op gericht om, terwijl zij de voorhoede door akties op straat, door manifestaties en demonstraties schoolde, tevens de reserves, door middel van de Sowjets in het binnenland en de soldatenkomité's aan het front, met de voorhoede te verbinden. De uitslag van de revolutie toonde, dat van de reserves een juist gebruik was gemaakt.

Over deze voorwaarde voor het strategische benutten van de krachten van de revolutie, zegt Lenin, terwijl hij de bekende stellingen van Marx en Engels over de opstand omschrijft:

„*Nooit met de opstand spelen en als men hem begint, zeer beslist weten, dat men tot het einde moet gaan.* Het is noodzakelijk, *een groot overwicht van krachten* op de beslissende plaats, op het beslissende ogenblik samen te trekken, want anders vernietigt de vijand, die over een betere voorbereiding en organisatie beschikt, de opstandelingen. Is de opstand eenmaal begonnen, dan moet er met de grootste *vastberadenheid* worden gehandeld en onvoorwaardelijk tot *de aanval* worden overgegaan. „Verdediging betekent de dood van de gewapende opstand”. Men moet pogen de tegenstander bij verrassing te overweldigen, het ogenblik te kiezen, zolang zijn legers nog verspreid zijn. Er moet worden getracht iedere dag, zij het ook kleine suksessen te behalen (men kan zelfs zeggen ieder uur, als het gaat om een enkele stad) om daardoor, het koste wat het wil, zijn „*moreel overwicht*” te bewaren (zie Deel XXI blz. 319—320 „Raadgevingen van een buitenstaander”).

Ten tweede. De keuze van het moment van de beslissende slag, van het begin van de opstand, moet zó zijn berekend, dat de crisis haar hoogtepunt heeft bereikt, dat de voorhoede bereid is, tot het einde toe te strijden, de reserves gereed zijn, om de voorhoede te ondersteunen en er reeds een toppunt van verwarring in de gelederen van den tegenstander heerst.

„De tijd van het beslissende gevecht”, — zegt Lenin, — kan men beschouwen als volkomen rijp te zijn geworden, *indien* „al de aan ons vijandige klassekrachten voldoende in verwarring zijn geraakt, vol-

doende elkaar in de haren zitten en door de strijd, die boven hun krachten gaat, voldoende zijn verzwakt"; *indien* „alle weifelende, onzekere, wankelbare, onstandvastige elementen, d.w.z. de kleine bourgeoisie, de kleinburgerlijke democratie, wel te onderscheiden van de bourgeoisie, zich voor het volk voldoende hebben ontmaskerd en zich door hun praktisch bankroet voldoende te schande hebben gemaakt"; *indien* „in het proletariaat de stemming der massa's ten gunste van de ondersteuning van de meest besliste, grenzenloos-dappere revolutionaire akties tegen de bourgeoisie begint en machtig aanzwelt. Dan eerst is de tijd van de revolutie rijp geworden, dan eerst is, indien wij alle boven aangehaalde voorwaarden juist berekend en het ogenblik juist gekozen hebben, onze overwinning verzekerd" (zie Deel XXV blz. 229 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme") ¹⁾

Als voorbeeld van zulk een strategie kan het voltrekken van de Oktober-opstand worden beschouwd.

Het niet voldoen aan deze voorwaarde leidt tot een gevaarlijke fout, tot het zogenaamde „tempo-verlies", waarbij de partij òf bij de beweging achterblijft òf veel te ver vooruitsnelt, waardoor het gevaar van een nederlaag ontstaat. Als voorbeeld van een dergelijk „tempo-verlies", als voorbeeld, hoe men het moment van de opstand niet moet kiezen, moet de poging van enige kameraden worden beschouwd, om de opstand te beginnen met het arresteren van de „demokratische konferentie" in Augustus 1917, toen de Sowjets nog aarzelden, het front zich nog aan de tweesprong bevond en de reserves nog niet met de voorhoede waren verbonden.

Ten derde. Het standvastig doorzetten van de reeds ingeslagen koers, door alle moeilijkheden en komplikaties heen, op de weg naar het doel, is noodzakelijk, opdat de voorhoede het hoofddoel van de strijd niet uit het oog zal verliezen en de massa's, als zij zich naar dit doel bewegen en proberen zich bij de voorhoede aan te sluiten, niet van de weg zullen afdwalen. Het overtreden van deze voorwaarde leidt tot een gevaarlijke fout, die den zee-lieden goed bekend is onder de term „uit de koers slaan". Als voorbeeld van een dergelijk „uit de koers slaan" moet men de verkeerde houding van onze partij beschouwen, onmiddellijk na de democratische konferentie, toen de partij het besluit nam, om aan het Vóórparlement deel te nemen. De partij vergat als het ware op dat ogenblik, dat het Vóórparlement een poging van de bourgeoisie

1) Zie bl. 71—72 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

was, om het land van de weg der Sowjets op de weg van het burgerlijke parlementarisme te brengen, dat het deelnemen van de partij aan zulk een instelling, alle kaarten door elkaar kon gooien en de arbeiders en boeren, die de revolutionaire strijd onder de leuze „alle macht aan de Sowjets” voerden, van de juiste weg kon afbrengen. Deze fout werd hersteld door het uittreden van de bolsjewiki uit het Vóórparlement.

Ten vierde. Een manoeuvreren met de reserves, berekend op een juiste terugtocht, als de vijand sterk, als de terugtocht onvermijdelijk is; als het voor de hand ligt, dat het aanvaarden, van het gevecht, dat de tegenstander ons wil opdringen, onvoordelig is, als de terugtocht onder de gegeven krachtsverhoudingen, het enige middel is, om de voorhoede aan de slagen van de tegenstander te onttrekken en haar de reserves te doen behouden.

„Revolutionaire partijen, — zegt Lenin, — moeten tot het einde toe leren! Zij hadden geleerd aan te vallen. Nu moesten zij begrijpen, dat men deze wetenschap noodzakelijk moest aanvullen met de wetenschap, hoe men op de juiste manier moet terugtrekken. Zij moesten begrijpen — en de revolutionaire klasse verwerft dit begrip door eigen bittere ervaring, — dat men niet kan overwinnen, wanneer men niet geleerd heeft op de juiste wijze aan te vallen en op de juiste wijze terug te trekken” (zie Deel XXV, blz. 177 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ¹⁾.

Het doel van een dergelijke strategie is: — tijd te winnen, de krachten van de tegenstander tot ontbinding te brengen en krachten te verzamelen, om later tot de aanval over te gaan.

Als voorbeeld van een dergelijke strategie kan het sluiten van de vrede van Brest gelden, die de partij in staat stelde, tijd te winnen, van de botsingen in het kamp van het imperialisme gebruik te maken, de krachten van de tegenstander tot ontbinding te brengen, de boeren aan haar zijde te behouden en krachten te verzamelen, om de aanval op Koltsjak en Denikin voor te bereiden.

„Door het sluiten van de afzonderlijke vrede, — zeide toentertijd Lenin — bevrijden wij ons *voor het huidige ogenblik zoveel mogelijk* van de beide vijandelijke imperialistische groepen, doordat wij gebruik maken van hun vijandschap en van de oorlog, — die het hen bemoeilijkt, tegen ons samen te spannen, — en verkrijgen wij daardoor gedurende een

1) Zie bl. 9 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

zekere periode de vrije hand, om de socialistische revolutie verder door te zetten en te bevestigen. (zie Deel XXII blz. 198 „Stellingen over de vrede” 1918).

„Thans ziet zelfs de grootste domoor” — zeide Lenin drie jaren na de vrede van Brest, — „dat de „vrede van Brest” een koncessie was, die ons versterkte en de krachten van het internationale imperialisme verbrokkelde” (zie Deel XXVII blz. 7, „Nieuwe tijden, oude fouten in nieuwe gedaante”).

Dat zijn de hoofdvoorwaarden, die de juistheid van de strategische leiding verzekeren.

5) *De taktische leiding.* De taktische leiding is een deel van de strategische leiding en is ondergeschikt aan haar taken en eisen. De taak van de taktische leiding bestaat hierin, zich alle strijd- en organisatievormen van het proletariaat eigen te maken en hun juist gebruik te verzekeren, opdat onder de gegeven krachtsverhoudingen het grootst mogelijke resultaat kan worden bereikt, dat voor de voorbereiding van het strategische sukses noodzakelijk is.

Waaruit bestaat het juiste gebruik van de strijd- en organisatievormen van het proletariaat?

In het vervullen van enige noodzakelijke voorwaarden, waarvan wij de volgende als de voornaamste moeten beschouwen:

Ten eerste. Het op de voorgrond stellen van juist die strijd- en organisatievormen, die het meest in overeenstemming zijn met de gegeven omstandigheden van de eb of vloed der beweging en die in staat zijn om het te vergemakkelijken en te verzekeren, dat de massa's tot de revolutionaire posities, de millioenen massa's tot het front van de revolutie worden gevoerd en aan het front van de revolutie hun plaats innemen.

Het is er niet om te doen, dat de voorhoede de onmogelijkheid inziet van het instandhouden van de oude orde en de noodzakelijkheid van haar val. Het is er om te doen, dat de massa's, de millioenen-massa's, deze noodzakelijkheid begrijpen en zich bereid tonen, de voorhoede te ondersteunen. Maar de massa's kunnen dit slechts begrijpen op grond van hun eigen ervaring. De taak bestaat hierin, de millioenen-massa's de gelegenheid te geven, om op grond van hun eigen ervaring, de noodzakelijkheid van de val van de

oude macht in te zien en daarin, dat zulke strijdmethoden en organisatievormen op de voorgrond gesteld worden, die het de massa's zullen vergemakkelijken om op grond van de ervaring, de juistheid van de revolutionaire leuzen in te zien.

De voorhoede zou zich van de arbeidersklasse hebben losgemaakt en de arbeidersklasse zou haar verbinding met de massa's hebben verloren, indien de partij indertijd niet zou hebben besloten, aan de Doema deel te nemen, indien zij niet zou hebben besloten, haar krachten op het werk in de Doema te concentreren en haar strijd op grond van dit werk te voeren, om het de massa's te vergemakkelijken aan hun eigen ervaring de doelloosheid van de Doema, de leugenachtigheid van de beloften der kadetten¹⁾, de onmogelijkheid van een overeenkomst met het tsarisme, de noodzakelijkheid van een verbond tussen de boeren en de arbeidersklasse, in te zien. Zonder deze ervaring van de massa's in de periode van de Doema, zouden de ontmaskering van de kadetten en de hegemonie van het proletariaat niet mogelijk zijn geweest.

Het gevaar van de tactiek van het „otzowisme”²⁾ bestond daarin, dat zij de voorhoede van zijn miljoenen-reserves dreigde los te maken.

De partij zou zich van de arbeidersklasse hebben losgemaakt en de arbeidersklasse zou zich van haar invloed op de brede massa's van de boeren en de soldaten hebben beroofd, indien het proletariaat in de voetsporen van de linkse kommunisten zou zijn getreden, die in April 1917 tot de opstand opriepen, toen de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen nog niet de tijd hadden gehad, om zich als aanhangers van de oorlog en het imperialisme te ontmaskeren, en de massa's, om aan de hand van hun eigen ervaring, de leugenachtigheid van het mensjewistisch en sociaal-revolutionaire gepraat over vrede, grond en vrijheid in te zien. Zonder de ervaring van de massa's gedurende de Kerenski-periode, zouden

1) De kadetten — de partij van de Konstitutionele Demokraten, d.w.z. van de liberale bourgeoisie. — *Red.*

2) Otzowisten — „terugroepers”, een „linkse” groep, die het terugroepen van de sociaal-demokratische fraktie uit de Doema eiste. Zie „Verzamelde Werken” van Lenin, deel IV, o.a. bl. 21/44. — *Red.*

de mensjewiki en de sociaal-revolutionairen niet zijn geïsoleerd en zou de diktatuur van het proletariaat onmogelijk zijn geweest. Daarom was de taktiek van „de geduldige uiteenzetting” van de fouten der kleinburgerlijke partijen en de openlijke strijd binnen de Sowjets de enig juiste taktiek.

Het gevaar van de taktiek van de linkse kommunisten bestond hierin, dat zij de partij van de leidster der proletarische revolutie tot een handvol leeghoofdige samenzweerders zonder bodem onder de voeten dreigde te maken.

„Met de voorhoede alleen, — zegt Lenin, — kan men niet overwinnen. De voorhoede alléén in de beslissende strijd werpen, zolang de gehele klasse, zolang de brede massa's de voorhoede niet direkt ondersteunen of tegenover haar althans een welwillende neutraliteit aan de dag leggen . . . dat zou niet slechts een domheid, maar ook een misdaad zijn. Om evenwel de gehele klasse, de brede, door het kapitaal onderdrukte massa's der werkers en onderdrukten ook werkelijk zulk een standpunt te doen innemen, daartoe is propaganda of agitatie alleen niet voldoende. Daartoe hebben deze massa's eigen politieke ervaring nodig. Dit is de fundamentele wet van alle grote revoluties, die thans niet slechts in Rusland, maar ook in Duitsland met verbazingwekkende kracht en duidelijkheid werd bevestigd. Niet slechts de op een laag kultureel peil staande, voor een goed deel ongeletterde massa's in Rusland, maar ook de hoog beschaafde, maar voor man geletterde massa's in Duitsland, moesten aan eigen lijf geheel de onmacht, geheel de karakterloosheid, geheel de hulpeloosheid, de kruipende onderdanigheid aan de bourgeoisie, de laaghartigheid van de regering van de ridders der IIde Internationale, de volstrekte onvermijdelijkheid van de diktatuur van de uiterste reaktionairen (Kornilow in Rusland, Kapp en Co. in Duitsland), ondervinden, als het enig alternatief tegenover de diktatuur van het proletariaat, om zich vastberaden tot het kommunisme te wenden” (zie Deel XXV blz. 228, „De linkse stroming, een kinderziekte van het Kommunisme”.¹⁾)

Ten tweede. Op ieder gegeven moment juist die bijzondere schakel in de keten der processen te vinden, die men moet grijpen om in staat te zijn, de gehele keten vast te houden en de voorwaarden voor het bereiken van een strategisch sukses voor te bereiden.

Het is er hier om te doen, om uit de reeks van taken, die de partij te vervullen heeft, juist die naastbijliggende taak te kiezen, waarvan de vervulling in het middelpunt staat en waarvan de uit-

1) Zie bl. 70—71 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

voering de succesvolle oplossing van de daarop volgende taken mogelijk maakt.

De betekenis van deze stelling zou aan twee voorbeelden gedemonstreerd kunnen worden, waarvan het ene uit het verre verleden (de periode van de vorming van de partij) en het andere uit het dichtbij-gelegen heden (de periode van de N.E.P.) genomen zou kunnen worden.

In de periode van de vorming der partij, toen de talloze hoeveelheid studiekringen en organisaties nog niet onder elkaar waren verbonden, toen het op eigen gelegenheid werken en het studiering-gedoe de partij van boven tot onder verteerde, toen het uiteenlopen van de ideeën het karakteristieke kenteken van het interne partijleven vormde, — in deze periode, was de voornaamste schakel en de voornaamste taak in de keten van schakels en taken, die toen voor de partij stonden, het oprichten van een illegale krant voor geheel Rusland. Waarom? Omdat het slechts door zulk een illegale krant onder de toenmalige omstandigheden mogelijk was, een harmonisch samenwerkende kern van de partij te vormen, in staat om de ontelbare kringen en organisaties tot één geheel samen te binden, de voorwaarden voor een ideologische en taktische eenheid voor te bereiden en op deze wijze het fundament voor de vorming van een werkelijke partij te leggen.

In de periode van de overgang van de oorlog tot de economische opbouw, toen de industrie in de greep van de verwoesting veeteerde en de landbouw aan een tekort aan fabrikaten uit de stad leed, toen de aaneensluiting van de staatsindustrie en het boerenbedrijf de hoofdvoorwaarde werd voor de succesvolle socialistische opbouw, in deze periode bleek de belangrijkste schakel in de keten der processen, de belangrijkste taak in de reeks van andere taken, de ontwikkeling van de handel te zijn. Waarom? Omdat onder de voorwaarden van de N.E.P. het aaneensluiten van de industrie en het boerenbedrijf niet anders mogelijk was dan door de handel, omdat onder de voorwaarden van de N.E.P. een productie zonder afzet de dood van de industrie is, omdat de industrie slechts kan worden uitgebreid, doordat men de afzet langs de weg van de ontwikkeling van de handel uitbreidt, omdat wij alleen,

nadat wij ons op het gebied van de handel hebben versterkt, alleen, nadat wij de handel leren beheersen, nadat wij deze schakel hebben leren beheersen, de hoop kunnen koesteren, de industrie met de boerenmarkt te verbinden en de andere aktuele vraagstukken met sukses op te lossen, teneinde de voorwaarden te scheppen, om het fundament van de socialistische ekonomie te leggen.

„Het is niet voldoende, een revolutionair en een aanhanger van het socialisme of kommunisme in het algemeen te zijn . . . , zegt Lenin. Wij moeten ook op ieder moment die bijzondere schakel in de keten kunnen vinden, die men met alle kracht moet grijpen, om de gehele keten vast te kunnen houden en de overgang tot de volgende schakel goed te kunnen voorbereiden”. „Op het huidige ogenblik vormt de ontplooiing van de binnenlandse handel en zijn juiste regeling (leiding) door de staat een dergelijke schakel. De handel is die „schakel” in de historische keten van de gebeurtenissen, in de overgangsvormen van onze socialistische opbouw van 1921—1922, die men met alle kracht moet vastgrijpen” . . . (zie Deel XXVII, blz. 82, „Over de betekenis van het goud”).

Dat zijn de hoofdvoorwaarden, die de juistheid van de taktische leiding verzekeren.

6) *Reformisme en revolutionisme*. Waardoor onderscheidt de revolutionaire taktiek zich van de reformistische taktiek?

Meningeen is van mening, dat het Leninisme in het algemeen tegen hervormingen, tegen compromissen en tegen overeenkomsten is. Dat is volkomen onjuist. De bolsjewiki weten even goed als ieder ander, dat in zekere zin, „ook de kleinste gave haar waarde heeft”, dat onder zekere omstandigheden, hervormingen in het algemeen, compromissen en overeenkomsten in het bijzonder, noodzakelijk en nuttig zijn.

„Oorlog voeren om de internationale bourgeoisie ten val te brengen, — zegt Lenin, — een oorlog, die honderd maal moeilijker, langduriger en ingewikkelder is, dan de hardnekkigste der gewone oorlogen tussen de staten, — en dan van te voren het laveren, het gebruikmaken van de belangentegenstellingen (ook die van tijdelijke aard) tussen de vijanden, het pakteren en compromissen sluiten met mogelijke (zij het dan ook tijdelijke, onstandvastige, wankelende, voorwaardelijke) bondgenoten, af te wijzen, — is dat soms niet het toppunt van belachelijkheid? Is dat soms niet hetzelfde, als wanneer men bij een moeilijke beklimming van een nog niet onderzochte, tot dusver ontoegankelijke berg van te voren zou willen weigeren, menigmaal zigzagsgewijze te gaan, dikwijls om te keren, de eens gekozen richting op te geven

en verschillende richtingen te beproeven? (zie Deel XXV, blz. 210 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ¹⁾.

Het gaat hier klaarblijkelijk niet om de hervormingen, kompromissen en overeenkomsten, maar om het gebruik dat de mensen van deze hervormingen en overeenkomsten maken.

Voor de reformist betekent de hervorming alles; het revolutionaire werk daarentegen is voor hem bijzaak, iets om over te praten, om de massa's zand in de ogen te strooien. Daarom wordt de hervorming bij de reformistische taktiek, onder de verhoudingen van de burgerlijke heerschappij, onvermijdelijk tot een werktuig van de versterking van deze heerschappij, tot een werktuig van de ontbinding van de revolutie.

Voor de revolutionair daarentegen, is het revolutionaire werk en niet de hervorming het voornaamste; voor hem betekent de hervorming slechts een bijprodukt van de revolutie. Daarom wordt de hervorming bij een revolutionaire taktiek, onder de verhoudingen van de burgerlijke heerschappij, natuurlijkerwijze tot een werktuig van de ontbinding van deze heerschappij, tot een werktuig van de versterking van de revolutie en tot een steunpunt voor de verdere ontwikkeling van de revolutionaire beweging.

De revolutionair vindt de hervorming aannemelijk, omdat hij in haar een schakel tussen het legale en illegale werk ziet, omdat hij haar als dekking voor de versterking van het illegale werk kan gebruiken, met het doel om de massa's op revolutionaire manier voor te bereiden voor het ten val brengen van de bourgeoisie.

Daarin ligt het wezen van het op revolutionaire wijze gebruikmaken van de hervormingen en overeenkomsten onder de verhoudingen van het imperialisme.

De reformist daarentegen is voor de hervorming, om zich aan elk illegaal werk te kunnen onttrekken, om het voorbereiden van de massa's voor de revolutie te saboteren, om in de schaduw van de „geschonken” hervorming uit te rusten.

Daarin ligt het wezen van de reformistische taktiek.

Zo staat het met de hervormingen en overeenkomsten onder de verhoudingen van het imperialisme.

1) Zie bl. 49 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

De zaak verandert echter enigszins na de val van het imperialisme, onder de diktatuur van het proletariaat. Onder bepaalde verhoudingen, in een bepaalde situatie, kan de proletarische macht genoodzaakt zijn, de weg van de revolutionaire omvorming van de bestaande orde tijdelijk te verlaten en de weg van haar geleidelijke omvorming in te slaan, „de reformistische weg”, zoals Lenin zich in zijn bekend artikel „Over de betekenis van het goud” uitdrukt, de weg van de omtrekkende beweging, de weg van hervormingen en van koncessies aan de niet-proletarische klassen, met het doel om deze klassen tot ontbinding te brengen en de revolutie een adempauze te verschaffen, krachten te verzamelen en de voorwaarden voor een nieuwe aanval voor te bereiden. Het kan niet worden ontkend, dat deze weg in zekere zin een reformistische weg is. Men mag echter niet vergeten, dat wij hier met een fundamentele bijzonderheid te doen hebben, die daarin bestaat, dat de hervorming in dit geval van de proletarische macht uitgaat, dat zij de proletarische macht versterkt, dat zij haar de noodzakelijke adempauze verschaft en er niet toe dient, om de revolutie, maar de niet-proletarische klassen tot ontbinding te brengen. De hervorming verandert dus onder dergelijke verhoudingen in haar tegendeel.

Het voeren van een dergelijke politiek door de proletarische macht is daarom en slechts daarom mogelijk, omdat de stootkracht van de revolutie in de voorafgaande periode, groot genoeg was en dus voldoende armslag verleende, om een terugtocht te kunnen volbrengen, om de taktiek van de aanval door de taktiek van een tijdelijke terugtocht, door de taktiek van een omtrekkende beweging te kunnen vervangen.

Indien dus vroeger, onder de burgerlijke heerschappij, de hervormingen bijprodukten van de revolutie waren, — nu, onder de diktatuur van het proletariaat, zijn de revolutionaire veroveringen van het proletariaat, die reserves in de handen van het proletariaat hebben opgehoopt, de bron van de hervormingen.

„De verhouding tussen hervorming en revolutie, zegt Lenin, werd slechts door het Marxisme volkomen precies en juist bepaald, waarbij Marx deze verhouding slechts van één kant kon zien en wel: onder de

verhoudingen, die de eerste, min of meer standvastige, min of meer duurzame overwinning van het proletariaat, zij het dan ook in één land, voorafgingen. Onder deze omstandigheden was de grondslag van een juiste verhouding tussen hervorming en revolutie: de hervorming is het bijprodukt van de revolutionaire klassenstrijd van het proletariaat... Na de overwinning van het proletariaat, zij het ook slechts in één land, komt er in de verhouding tussen hervorming en revolutie iets nieuws. Principieel blijft alles hetzelfde, maar in de vorm treedt een wijziging in, die Marx persoonlijk niet vooruit kon zien en die men slechts op grond van de filosofie en politiek van het Marxisme kan begrijpen... Na de overwinning zijn zij (d.w.z. de hervormingen *J. St.*) (terwijl zij op internationale schaal, het zelfde „bijprodukt” als te voren blijven) voor dat land, waarin de overwinning is behaald, bovendien een noodzakelijke en gewettigde adempauze in die gevallen, wanneer na de hoogste krachtsinspanning, de krachten voor de revolutionaire verwezenlijking van deze of gene overgang, klaarblijkelijk onvoldoende zijn. De overwinning levert zulk een „voorraad aan krachten”, dat men zich zelfs bij een gedwongen terugtocht, in materiële, zowel als morele zin kan staande houden” (zie Deel XXVII, bl. 84—85 „Over de betekenis van het goud”, 1921).

VIII.

DE PARTIJ.

In de vóórrevolutionaire periode, in de periode van de min of meer vreedzame ontwikkeling, toen de partijen van de IIde Internationale in de arbeidersbeweging overheersten en de parlementaire strijdvorm als grondvorm van de strijd gold — onder deze voorwaarden had de partij niet die ernstige en beslissende betekenis en zij kon die niet hebben, die zij later onder de voorwaarden van de openlijke revolutionaire strijd verkreeg. Ter verdediging van de IIde Internationale tegen de verschillende aanvallen zegt Kautsky, dat de partijen van de IIde Internationale werktuigen van de vrede en niet van de oorlog zijn en dat zij juist daarom niet in staat waren, iets ernstigs tijdens de oorlog, tijdens de periode van de revolutionaire akties van het proletariaat, te ondernemen. Dat is volkomen waar. Maar wat betekent dat? Dat betekent, dat de partijen van de IIde Internationale voor de revolutionaire strijd

van het proletariaat niet deugen, dat zij geen proletarische strijdpartijen zijn, die de arbeiders aan de macht zullen brengen, maar verkiezingsapparaten, die zich aan de parlementsverkiezingen en parlementaire strijd hebben aangepast. Daardoor wordt eigenlijk ook het feit verklaard, dat in de periode van de heerschappij van de opportunisten der IIde Internationale niet de partij, maar de parlementsfractie als de belangrijkste politieke organisatie van het proletariaat gold. Het is bekend, dat in die periode de partij inderdaad het aanhangsel en het dienend element van de parlementsfractie was. Het behoeft wel niet te worden bewezen, dat er onder zulke verhoudingen en met zulk een partij aan het hoofd, van een voorbereiding van het proletariaat tot de revolutie geen sprake kon zijn.

De zaak veranderde echter grondig met het aanbreken van de nieuwe periode. De nieuwe periode is de periode van de openlijke botsingen der klassen, de periode van de revolutionaire akties van het proletariaat, de periode van de proletarische revolutie, de periode van de rechtstreekse voorbereiding der krachten voor de omverwerping van het imperialisme en het grijpen van de macht door het proletariaat. Deze periode stelt aan het proletariaat nieuwe taken: het gehele partijwerk op nieuwe, revolutionaire wijze om te bouwen, de arbeiders in de geest van de revolutionaire strijd om de macht op te voeden, de reserves voor te bereiden en aan te trekken, een verbond te sluiten met de proletariërs van de naburige landen, vaste banden met de bevrijdingsbewegingen van de koloniën en afhankelijke landen aan te knopen, enz. enz. Te menen, dat deze nieuwe taken vervuld kunnen worden met de krachten van de oude sociaal-demokratische partijen, opgevoed in de vreedzame verhoudingen van het parlementarisme, — dat betekent zichzelf tot hopeloze vertwijfeling, tot de onvermijdelijke nederlaag veroordelen. Met zulk een taak op de schouders de leiding aan de oude partijen te laten, — dat betekent, zich in een toestand van volkomen ontwapening bevinden. Het is welhaast overbodig aan te tonen, dat het proletariaat met een dergelijke toestand geen vrede kon hebben.

Hieruit volgde de noodzakelijkheid van een nieuwe partij, een

strijdbare partij — een revolutionaire partij, dapper genoeg, om de proletariërs in de strijd om de macht aan te voeren, voldoende ervaren, om uit de ingewikkelde verhoudingen van de revolutionaire situatie wijs te worden en buigzaam genoeg, om alle klippen op de weg naar het doel te omzeilen.

Zonder een dergelijke partij valt er niet aan de omverwerping van het imperialisme, aan de verovering van de diktatuur van het proletariaat te denken.

Deze nieuwe partij is de partij van het Leninisme.

Waaruit bestaan de eigenaardigheden van deze nieuwe partij?

1) *De partij, als voorhoede van de arbeidersklasse.* De partij moet in de eerste plaats de *voorhoede* van de arbeidersklasse zijn. De partij moet de beste elementen van de arbeidersklasse, hun ervaring, hun revolutionaire gezindheid, hun onbegrensde toewijding aan de zaak van het proletariaat in zich verenigen. Maar om werkelijk de voorhoede te kunnen zijn, moet de partij uitgerust zijn met een revolutionaire theorie, met de kennis der wetten van de beweging en met de kennis der wetten van de revolutie. Zonder dat, is zij niet in staat, de strijd van het proletariaat te leiden en het proletariaat leiding te geven. De partij kan geen werkelijke partij zijn, als zij zich beperkt tot het registreren van hetgeen de massa van de arbeidersklasse beleeft en denkt, als zij achter de spontane beweging aansukfelt, indien zij niet in staat is, de traagheid en politieke onverschilligheid van de spontane beweging te overwinnen, indien zij niet in staat is, zich boven de ogenblikkelijke belangen van het proletariaat te verheffen en de massa's tot het peil van de klassebelangen van het proletariaat op te heffen. De partij moet de arbeidersklasse vooruit zijn, zij moet verder dan de arbeidersklasse zien, zij moet aan het proletariaat leiding geven en niet achter de spontane beweging aansukkelen. De partijen van de IIde Internationale, die het „chwostisme” prediken, zijn verkondigers van de burgerlijke politiek die het proletariaat tot de rol van werktuig in de handen der bourgeoisie veroordeelt. Alleen de partij, die het standpunt van de voorhoede van het proletariaat inneemt en in staat is, de massa's tot het peil van de klassebelangen van het proletariaat op te heffen — alleen die partij is in

staat, om de arbeidersklasse van de weg van het Trade-Unionisme af te brengen en haar in een zelfstandige, politieke kracht te veranderen. Deze partij is de politieke leidster van de arbeidersklasse.

Ik sprak hierboven over de moeilijkheden van de strijd der arbeidersklasse, over de ingewikkeldheid van de situatie van de strijd, over de strategie en de taktiek, over reserves en manoeuvreren, over aanval en terugtocht. Deze voorwaarden zijn niet minder ingewikkeld, zo niet ingewikkelder dan die van de oorlog. Wie kan hier de weg vinden en den miljoenen proletariërs een juiste oriëntatie geven? In de oorlog kan geen enkel leger het zonder een ervaren staf stellen, wil het zichzelf niet tot de nederlaag veroordelen. Is het soms niet duidelijk, dat het proletariaat het nog veel minder zonder zulk een staf kan stellen, als het niet zichzelf aan zijn gezworen vijanden wil uitleveren? Maar waar is deze staf? Deze staf kan alleen de revolutionaire partij van het proletariaat zijn. De arbeidersklasse, zonder revolutionaire partij, is als een leger zonder staf. De partij is de legerstaf van het proletariaat.

Maar de partij kan niet enkel *voorhoede* zijn, zij moet tegelijkertijd ook een detachement, een deel van de klasse zijn en met alle wortels van haar bestaan, ten nauwste met haar zijn verbonden. Het onderscheid tussen de voorhoede en de massa der arbeidersklasse, tussen partijleden en partijlozen kan niet verdwijnen, zolang de klassen niet verdwijnen, zolang het proletariaat wordt aangevuld door elementen uit andere klassen, zolang de arbeidersklasse in haar geheel niet de mogelijkheid heeft, zich tot het peil van voorhoede te verheffen. Maar de partij zou ophouden de partij te zijn, indien dat onderscheid tot een breuk zou leiden; indien zij zich in zichzelf zou opsluiten en zich van de partijloze massa's zou losmaken. De partij kan de klasse niet leiden, indien zij niet verbonden is met de partijloze massa's, indien er geen verbinding tussen de partij en de partijloze massa's bestaat, indien deze massa's haar leiding niet akseptereren, indien de partij bij de massa's geen moreel en politiek krediet bezit. Er werden, niet lang geleden, in onze partij 200.000 arbeiders als nieuwe leden opgenomen. Het merkwaardige was hierbij, dat deze mensen niet zozeer uit eigen beweging naar de partij kwamen, dan wel, dat zij

door de overige, partijloze massa's werden gezonden, die aan het opnemen van de nieuwe leden actief deelnamen en zonder wier toestemming in het geheel geen nieuwe leden werden aangenomen. Dit feit bewijst, dat de brede massa's der partijloze arbeiders, de partij als *hun* partij beschouwen, als de partij die hen *nastaat*, waaraan zij *verwant* zijn, in wier uitbreiding en versterking zij ten sterkste belangstellen en aan wier leiding zij zich vrijwillig toevertrouwen. Het behoeft wel niet bewezen te worden, dat zonder deze onzichtbare, morele draden, die de partij met de partijloze massa's verbinden, de partij niet tot de beslissende kracht van haar klasse had kunnen worden. De partij is een onafscheidelijk deel van de arbeidersklasse.

„Wij zijn — zegt Lenin, — de partij der klasse en daarom moet *bijna de gehele klasse* (en in oorlogstijd, in de tijd van de burgeroorlog werkelijk de gehele klasse) onder leiding van onze partij handelen, moet zij zich zo nauw mogelijk aan onze partij aansluiten, maar het zou ijdele dromerij en „chwoostisme” zijn, te denken, dat onder het kapitalisme de gehele of bijna de gehele klasse ooit in staat zou zijn om zich tot de bewustheid en de aktiviteit van haar voorhoede, van haar sociaal-demokratische partij te verheffen. Geen enkele verstandige sociaal-demokraat heeft er ooit aan getwijfeld, dat onder het kapitalisme, zelfs de vakorganisaties (die toch veel primitiever en veel toegankelijker zijn voor het bewustzijn van de onontwikkelde lagen) niet in staat zullen zijn, om bijna de gehele of de gehele arbeidersklasse te omvatten. Het betekent zichzelf voor de gek houden en zijn ogen voor de ontzaglijke omvang van onze taak sluiten, deze taak inkrimpen — als men niet wil zien, dat er tussen de voorhoede en de massa's, die door haar worden aangetrokken, een onderscheid bestaat en dat de bestendige plicht van de voorhoede is om steeds bredere lagen tot het peil van de voorhoede *op te heffen* (zie Deel VI, blz. 205—206; „Eén schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts”, 1904).

2) *De partij als de georganiseerde strijdafdeling van de arbeidersklasse.* De partij is niet alleen de *voorhoede* van de arbeidersklasse. Indien zij werkelijk de strijd van de klasse wil leiden, moet zij tevens de *georganiseerde* strijdafdeling van haar klasse zijn.

De taken van de partij onder het kapitalisme zijn buitengewoon omvangrijk en veelsoortig. De partij moet de strijd van het proletariaat onder de buitengewoon moeilijke verhoudingen van de binnenlandse en buitenlandse ontwikkeling leiden, zij moet het proletariaat in de aanval brengen, wanneer de situatie dat

vereist, zij moet het proletariaat aan de slagen van een krachtiger tegenstander onttrekken, als de situatie een terugtocht vereist, zij moet in de miljoenenmassa's van de ongeorganiseerde, partijloze arbeiders de geest van discipline en planmatigheid in de strijd, de geest van organisatie en uithoudingsvermogen brengen. Maar de partij kan deze taken slechts vervullen, als zij zelf de belichaming van de discipline en de georganiseerdheid is, als zij zelf de *georganiseerde* strijdafdeling van het proletariaat is. Zonder deze voorwaarden kan er van een werkelijke leiding van de miljoenenmassa's van het proletariaat door de partij, geen sprake zijn. De partij is de georganiseerde strijdafdeling van de arbeidersklasse.

De opvatting van de partij als een georganiseerd geheel, is vastgelegd in de bekende formulering van Lenin, in het eerste punt van onze partijstatuten, waar de partij wordt beschouwd, als de *som* van haar organisaties, terwijl als partijleden worden beschouwd zij, die lid zijn van één van de partijorganisaties. De mensjewiki, die zich reeds in het jaar 1903 tegen deze formulering verklaarden, stelden, inplaats daarvan, een „systeem” voor van het-zich-zelf-tot-de-partij-rekenen, „een systeem”, waar „de benaming” partijlid tot iedere „professor”, „gymnasiast”, tot iedere „sympathiserende” en iedere „staker”, die de partij op de een of andere manier ondersteunde, maar niet tot één van de partij-organisaties behoorde noch wenste te behoren, werd uitgebreid. Het is wel nauwelijks nodig, te bewijzen, dat dit originele „systeem”, indien het in onze partij vaste voet zou hebben verkregen, onvermijdelijk tot een overlading van de partij met professoren en gymnasiasten en tevens tot haar ontarding in een drabbige, vormloze, gedesorganiseerde „massa” zou hebben geleid, die in de zee der „sympathiserenden” ten onder zou zijn gegaan, die de grenzen tussen de partij en de klasse zou hebben uitgewist en de taak van de partij, om de ongeorganiseerde massa's tot het peil van de voorhoede op te heffen, onmogelijk zou hebben gemaakt. Nog geheel afgezien daarvan, dat onze partij onder een dergelijk opportunistisch „systeem” niet in staat zou zijn geweest, om tijdens onze revolutie, haar rol van organiserende kern van de arbeidersklasse te vervullen.

„Van het standpunt van Martow — zegt Lenin — blijft de grens van de partij volkomen onbepaald, want „iedere staker” kan „zich-zelf tot partijlid verklaren”. Wat is het nut van deze vaagheid? Een brede verbreiding van de „benaming”. De schadelijkheid daarvan is het brengen van de *desorganiserende* idee van het verwarren van de klasse met de partij” (zie Deel VI, blz. 211; „Eén schrede voorwaarts, twee schreden achterwaarts”, 1904).

De partij is echter niet alleen de *som* van de partij-organisaties. De partij is tegelijkertijd het eenheidssysteem van deze organisaties, hun formele vereniging tot één geheel, met hogere en lagere organen van de leiding, met het ondergeschikt zijn van de minderheid aan de meerderheid, met praktische besluiten, die voor alle partijleden bindend zijn. Zonder deze voorwaarden kan de partij geen georganiseerd geheel zijn, kan zij niet in staat zijn, de planmatige en georganiseerde leiding van de proletarische klassenstrijd te verwezenlijken.

„Vroeger, — zegt Lenin, — was onze partij geen formeel georganiseerd geheel, maar slechts de som van afzonderlijke groepen en daarom kon er, behalve van een ideologische invloed, van geen andere betrekkingen tussen deze groepen sprake zijn. Nu zijn wij een georganiseerde partij geworden en dat betekent ook het scheppen van een macht, het veranderen van de autoriteit der idee in de autoriteit van de macht, het ondergeschikt maken van de lagere partij-instanties aan de hogere” (zie terzelfder plaatse, blz. 291).

Het beginsel van het ondergeschikt zijn van de minderheid aan de meerderheid, het beginsel van de leiding van het partijwerk vanuit het centrum, lokt niet zelden aanvallen uit van de kant van onstandvastige elementen, en beschuldigingen van „bureaucratisme”, „formalisme” enz. Het zal wel niet nodig zijn, te bewijzen, dat het planmatige werk van de partij als geheel en de leiding van de strijd van de arbeidersklasse, zonder het aanvaarden van deze beginselen, onmogelijk zou zijn. Het Leninisme in de organisatiekwesie, betekent het onwrikbare doorzetten van deze beginselen. De strijd tegen deze beginselen noemt Lenin „Russisch nihilisme” en „heren-anarchisme”, dat bespot en ter zijde geschoven dient te worden.

Ziehier, wat Lenin over deze onstandvastige elementen in zijn boek „Eén schrede voorwaarts” schrijft:

„De Russischen nihilist is dit heren-anarchisme bijzonder eigen. De partijorganisatie lijkt hem een monsterachtige „fabriek”, het ondergeschikt zijn van het deel aan het geheel, van de minderheid aan de meerderheid, doet zich aan hem voor als een „knechting” — de arbeidsdeling onder de leiding van het centrum verwekt bij hem een tragikomisch gejammer over het veranderen van mensen in „raadjes en schroefjes” . . . het gewag maken van de organisatiestatuten van de partij, verwekt een verachtelijke grimas en de geringschattende opmerking, dat we het best helemaal zonder statuten kunnen stellen . . .” „Het is blijkbaar duidelijk, dat het geschreeuw over het beruchte burokratisme slechts dient als masker voor de ontevredenheid over de samenstelling van het centrale orgaan, slechts een vijgeblad is . . . Jij bent een burokraat, omdat jij door het kongres, tegen mijn wil, bent benoemd; jij bent een formalist, omdat je op het formele besluit van het Kongres steunt en niet op mijn toestemming; jij handelt grof-mechanisch, omdat je je op de „mechanische” meerderheid van het Partijkongres beroept en met mijn wens, om gekoöpteerd te worden, geen rekening houdt; jij bent een autokraat, omdat je de macht niet in de handen van het knusse gezelschap wilt leggen” ¹⁾ (zie Deel VI, blz. 310 en 287).

3) *De partij als de hoogste vorm van de klasse-organisatie van het proletariaat.* De partij is de georganiseerde strijdafdeling van de arbeidersklasse. Maar de partij is niet de enige organisatie van de arbeidersklasse. Het proletariaat bezit nog een gehele reeks andere organisaties, zonder welke het de juiste strijd tegen het kapitaal niet kan voeren: de vakverenigingen, de koöperaties, de fabrieks- en bedrijfsorganisaties, de parlamentsfrakties, de partijloze verenigingen der vrouwen, de pers, de kulturele en voorlichtingsorganisaties, de jeugdverenigingen, de revolutionaire strijdorganisaties (tijdens de openlijke revolutionaire akties), de Sowjets van de gedeputeerden als staatsvorm der organisatie (indien het proletariaat aan de macht is) enz. De overgrote meerderheid van deze organisaties zijn partijloze organisaties en slechts een klein deel daarvan is direkt bij de partij aangesloten of vormt een vertakking van haar. Al deze organisaties zijn onder bepaalde verhoudingen absoluut noodzakelijk voor de arbeidersklasse, want zonder deze organisaties is het onmogelijk, om de klassepositie

¹⁾ Er is hier sprake van het „gezelschap” Axelrod-Martow, Potrjesow en anderen, die zich niet naar de besluiten van het IIde Kongres voegden en Lenin van „burokratisme” beschuldigden. — *J. St.*

van het proletariaat in de verschillende sferen van de strijd te versterken en het proletariaat als kracht, bestemd om de burgerlijke orde door de socialistische te vervangen, te stalen. Maar hoe kan, bij zulk een overvloed aan organisaties, een eensgezinde leiding worden verwezenlijkt? Waar is de waarborg, dat het voorhanden zijn van zulk een groot aantal organisaties niet tot meningsverschillen in de leiding zal voeren? Men zou kunnen zeggen, dat ieder van deze organisaties zijn werk doet binnen zijn afzonderlijke sfeer, dat zij daarom elkaar niet hinderen. Dat is natuurlijk juist. Maar het is eveneens juist, dat al deze organisaties hun werk moeten leiden in één richting, omdat zij één klasse, de klasse van het proletariaat dienen. De vraag rijst: wie deze lijn, deze algemene richting, waarnaar al deze organisaties hun werk moeten richten, bepaalt? Waar is de centrale organisatie, die niet alleen, dank zij de nodige ervaring, in staat is, deze algemene lijn uit te werken, maar die ook, dank zij de hiertoe noodzakelijke autoriteit, de mogelijkheid bezit, om deze organisaties te nopen, deze lijn te verwezenlijken om de eenheid in de leiding te bereiken en de mogelijkheid van onderlinge strijd uit te sluiten?

Zulk een organisatie is de partij van het proletariaat.

De partij bezit al de daartoe noodzakelijke voorwaarden, ten eerste, omdat de partij het verzamelpunt is van de beste elementen van de arbeidersklasse, die rechtstreeks met de partijloze organisaties van het proletariaat zijn verbonden en hen zeer dikwijls leiden; ten tweede, omdat de partij als verzamelpunt van de beste elementen van de arbeidersklasse, de beste school is voor het op-leiden van leiders van de arbeidersklasse, in staat, om door middel van alle organisatievormen aan hun klasse leiding te geven; ten derde, omdat de partij, als de beste school van de leiders der arbeidersklasse, uit hoofde van haar ervaring en autoriteit, de enige organisatie is, in staat, om de leiding van de strijd van het proletariaat te centraliseren en om alle mogelijke partijloze organisaties van de arbeidersklasse om te zetten in hulporganen en transmissieriemen, die haar met de klasse verbinden. De partij is de hoogste vorm van klasse-organisatie van het proletariaat.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de partijloze organisaties, de

vakverenigingen, de koöperaties, enz. — formeel aan de partijleiding ondergeschikt moeten zijn. Het gaat er hier slechts om, dat die partijleden, die als onbetwistbaar invloedrijke leden tot deze organisaties behoren, alle overtuigingsmiddelen aanwenden, opdat de partijloze organisaties in hun werkzaamheid, de partij van het proletariaat zo dicht mogelijk naderen en vrijwillig haar politieke leiding aannemen.

Uit dien hoofde zegt Lenin, dat „de partij de *hoogste* vorm van klassevereniging der proletariërs is”, wier politieke leiding zich over alle andere organisatievormen van het proletariaat moet uitstrekken (zie Deel XXV, blz. 194, „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ¹⁾.

Daarom is de opportunistische theorie van de „onafhankelijkheid” en de „neutraliteit” van de partijloze organisaties, die *onafhankelijke* parlementsleden en *los* van de partij *staande* personen, *bekrompen* vakverenigingsleiders en *verburgerlijkte* koöperatieleiders tot resultaat heeft —, onmogelijk in overeenstemming te brengen met de theorie en de praktijk van het Leninisme.

4. *De partij als werktuig van de diktatuur van het proletariaat.* De partij is de hoogste vorm van de organisatie van het proletariaat. De partij vormt binnen de arbeidersklasse en onder de organisaties van deze klasse de leidende kern. Maar hieruit volgt volstrekt niet, dat men de partij mag beschouwen als doel op zichzelf, als een kracht, die aan zichzelf genoeg heeft. De partij is niet alleen de hoogste vorm van klasseorganisatie van het proletariaat — zij is tevens het *werktuig* in de handen van het proletariaat ter verovering van de diktatuur, zolang deze nog niet is veroverd en ter versterking en uitbreiding van de diktatuur, nadat deze is veroverd. De partij zou niet in die mate in betekenis hebben kunnen toenemen, zij zou niet alle overige organisatievormen van het proletariaat hebben kunnen overvleugelen, indien het proletariaat niet voor het vraagstuk van de macht zou staan, indien de voorwaarden van het imperialisme, de onvermijdelijkheid van

¹⁾ Zie bl. 30 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

oorlogen, het intreden van krisissen niet de konzentratie van alle krachten van het proletariaat op één punt, de vereniging van alle draden van de revolutionaire beweging op één plaats zouden hebben vereist, om de bourgeoisie ten val te kunnen brengen en de diktatuur van het proletariaat te kunnen veroveren. Het proletariaat heeft de partij in de eerste plaats nodig als militaire staf voor de suksesvolle strijd om de macht. Het zal wel niet nodig zijn, te bewijzen, dat zonder een partij, die in staat is om de massa-organisaties van het proletariaat om zich te verenigen en in de loop van de strijd de leiding van de gehele beweging te centraliseren, het proletariaat in Rusland niet in staat zou zijn geweest, zijn revolutionaire diktatuur te verwezenlijken.

Maar het proletariaat heeft de partij niet alleen nodig, om de diktatuur te veroveren, het heeft haar nog meer nodig, om de diktatuur te handhaven, haar in het belang van de volledige overwinning van het socialisme te versterken en uit te breiden.

„Ongetwijfeld ziet nu reeds bijna iedereen, — zegt Lenin, — dat de bolsjewiki geen twee en een halve maand, om van twee en een half jaar maar te zwijgen, aan de macht hadden kunnen blijven, zonder de meest gestrengde, waarlijk ijzeren discipline in onze partij, zonder de volledige en onbeperkte ondersteuning van de partij door de gehele massa der arbeidersklasse, d.w.z. door allen, die in deze klassen denken eerlijk en opofferingsgezind zijn, invloed hebben en in staat zijn, om de achterlijke bevolkingslagen te leiden en met zich mee te slepen” (zie Deel XXV, blz. 173 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme” Ned. uitgave bl. 5.).

Maar wat betekent de diktatuur „handhaven” en „uitbreiden”? Dat betekent — de millioenen massa's der proletariërs de geest van discipline en georganiseerdheid bijbrengen, dat betekent — in de proletarische massa's een versterking en een bolwerk tegen de vernielende invloed van de kleinburgerlijke stromingen en de kleinburgerlijke gewoontes opwerpen; dat betekent — het organisatorische werk van de proletariërs, bij het opvoeden en het omvormen van de kleinburgerlijke lagen ondersteunen; dat betekent — de proletarische massa's helpen, zichzelf tot een kracht op te voeden, die in staat is, om de klassen te vernietigen en de voorwaarden voor de organisatie van de socialistische produktie te

scheppen. Maar dat alles is zonder een partij, sterk door haar geslotenheid en haar discipline, onmogelijk ten uitvoer te brengen.

„De diktatuur van het proletariaat, — zegt Lenin, — is een hardnekkige, al of niet bloedige, gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, scholende en besturende strijd, tegen de krachten en tradities van de oude maatschappij. De macht der gewoonte van millioenen en tientallen millioenen — dat is een vreselijke macht. Zonder een ijzeren en in de strijd gestaalde partij, — zonder een partij, die het vertrouwen bezit van al, wat in de in aanmerking komende klasse eerlijk is, — zonder een partij, die de stemming van de massa's weet waar te nemen en te beïnvloeden, is het onmogelijk, zulk een strijd met goed gevolg te voeren” (zie Deel XXV blz. 190 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ¹⁾.

Het proletariaat heeft de partij nodig, om de diktatuur te veroveren en in stand te houden. De partij is een werktuig van de diktatuur van het proletariaat.

Maar daaruit volgt, dat met het verdwijnen van de klassen, met het afsterven van de diktatuur van het proletariaat, ook de partij moet afsterven.

5) *De partij als eenheid van wil, is met het bestaan van frakties onverenigbaar.* De verovering en instandhouding van de diktatuur van het proletariaat is zonder een partij, sterk door haar aaneengesloten zijn en ijzeren discipline, niet mogelijk. Maar een ijzeren discipline in de partij is ondenkbaar zonder de eenheid van wil, zonder de volledige en onvoorwaardelijke eenheid van handelen van alle partijleden. Dit betekent natuurlijk niet, dat daardoor iedere strijd der meningen binnen de partij wordt uitgesloten. Integendeel, de ijzeren discipline sluit de kritiek en de strijd der meningen binnen de partij niet uit, maar veronderstelt deze juist. Dit betekent nog veel minder, dat de discipline „blind” moet zijn. Integendeel, een ijzeren discipline sluit niet uit, maar veronderstelt bewustheid en een vrijwillige ondergeschiktheid, want alleen een bewuste discipline kan een werkelijk ijzeren discipline zijn. Maar nadat de strijd der meningen is beëindigd, de kritiek uitgeput en een besluit is genomen, vormt de eenheid van wil, de eenheid van handelen van alle partijleden, die noodzakelijke

1) Zie blz. 25 van de Nederlandse uitgave. 1933. — Red.

voorwaarde, zonder welke nòch een eensgezinde, nòch een ijzeren discipline in de partij denkbaar zijn.

„In de tegenwoordige periode van de verscherpte burgeroorlog, — zegt Lenin, — zal de kommunistische partij alleen in dat geval haar plicht kunnen vervullen, indien zij op de meest gecentraliseerde wijze is georganiseerd, indien er in haar rijen een ijzeren discipline, een militaire discipline nabijkomend, heerst en indien haar centrale partij-instantie, een bevoegd autoritair orgaan met uitgebreide vol-machten zal zijn, dat het algemene vertrouwen van de partijleden geniet” (zie de „Voorwaarden voor de opname in de Kommunistische Internationale”).

Dit wat betreft partijdiscipline onder de verhoudingen van de strijd in de periode vóór de verovering van de diktatuur.

Hetzelfde, zij het ook in nog hogere mate, dient gezegd te worden over de partijdiscipline in de periode ná de verovering van de diktatuur.

„Wie ook maar in het minst de ijzeren discipline van de partij van het proletariaat verzwakt (vooral tijdens zijn diktatuur) — zegt Lenin — die steunt in werkelijkheid de bourgeoisie tegen het proletariaat” (zie Deel XXV, blz. 190 „De linkse stroming, een kinderziekte van het kommunisme”) ¹⁾.

Hieruit volgt echter, dat het bestaan van frakties nòch te verenigen is met de eenheid in de partij, nòch met haar ijzeren discipline. Het is nauwelijks nodig, te bewijzen, dat het bestaan van frakties tot het vormen van meerdere centrale instanties voert en dat het bestaan van meerdere centrale instanties, het ontbreken van een algemene centrale instantie in de partij betekent, het verbreken van de eensgezinde wil, het verzwakken en ontaarden van de discipline en de diktatuur. Natuurlijk kunnen de partijen van de IIde Internationale, die tegen de diktatuur van het proletariaat strijden en het proletariaat niet aan de macht wenssen te brengen, zich een liberalisme als de vrijheid van fractie-vorming veroor-loven, omdat zij helemaal geen ijzeren discipline nodig hebben. Maar de partijen van de Kommunistische Internationale, die hun

¹⁾ Zie blz. 25 van de Nederlandse uitgave. 1933. — *Red.*

werk op de grondslag van de taak van het veroveren en bevestigen van de diktatuur van het proletariaat organiseren, kunnen zich geen „liberalisme”, geen vrijheid van fraktie-vorming veroorloven. De partij is een éénheid van willen, die iedere fraktievorming en machtsverbrokkeling in de partij uitsluit.

Vandaar de uitspraak van Lenin over „de gevaarlijkheid van fraktievorming, van het standpunt van de eenheid der partij en de verwezenlijking van de éénheid van wil van de voorhoede van het proletariaat, als de fundamentele voorwaarde voor het sukses van de diktatuur van het proletariaat”, die in een speciale resolutie van het Xde Partijkongres „Over de Partijeenheid” werd vastgelegd.

Vandaar de eis van Lenin, van „de volledige vernietiging van elke fraktievorming” en van de „onmiddellijke ontbinding van alle groepen, zonder uitzondering, die zich op dit of op dat platform hebben gevormd” op straffe van „onvoorwaardelijk en onmiddellijk roeyement uit de partij” (zie de resolutie „Over de Partijeenheid”).

6) *De partij wordt versterkt, doordat zij zich van opportunistische elementen zuivert.* De bron van fraktievorming in de partij vormen haar opportunistische elementen. Het proletariaat is geen naar buiten afgesloten klasse. Het proletariaat neemt voortdurend elementen uit de boeren, de kleinburgers en de intellektuelen op, die door de ontwikkeling van het kapitalisme worden geproletariseerd. Tegelijkertijd heeft er een ontbindingsproces in de bovenste laag van het proletariaat plaats, hoofdzakelijk bij de vakverenigingsleiders en parlementsleden, die door de bourgeoisie, op kosten van de koloniale overwinsten, extra voordelen krijgen. „Deze laag van verburgerlijkte arbeiders, — zegt Lenin, — of „arbeiders-aristokratie”, die, wat hun levenswijze, hun inkomsten en hun gehele wereldbeschouwing aangaat, volkomen zijn verburgerlijkt, vormen het voornaamste steunpunt van de IIde Internationale en zijn in onze dagen, het belangrijkste *sociale* (niet militaire) *steunpunt van de bourgeoisie*. Want zij zijn de echte *agenten van de bourgeoisie in de arbeidersbeweging*, de arbeidersbedienden van de klasse der kapitalisten en echte overbrengers van het refor-

misme en chauvinisme" (zie Deel XIX, blz. 77, Voorreden tot de Franse en Engelse uitgave van „Het Imperialisme”).

Al deze kleinburgerlijke groepen dringen op de een of andere manier de partij binnen en brengen daar de geest van weifeling en opportunisme, de geest van ontbinding en gebrek aan vertrouwen. Zij vormen ook in hoofdzaak de bron van fraktievorming en verval, de bron van desorganisatie en het scheuren van de partij van binnen uit. Met zulke „bondgenoten” in de achterhoede tegen het imperialisme strijden, — dat betekent in een toestand geraken van mensen, die van twee kanten, — van het front en uit de achterhoede — worden beschoten. Daarom is de meedogenloze strijd tegen zulke elementen, hun uitdrijven uit de partij, de noodzakelijke voorwaarde voor de succesvolle strijd tegen het imperialisme.

De theorie van het „overwinnen” van de opportunistische elementen door een ideeënstrijd binnen de partij, de theorie van „het te boven komen” van deze elementen binnen het raam van één partij, is een voze en gevaarlijke theorie, die de partij met verlamming en chronische onmacht bedreigt, die dreigt, haar door het opportunisme te laten opslokken, die het proletariaat van zijn revolutionaire partij, van zijn belangrijkste wapen in de strijd tegen het imperialisme dreigt te beroven. Onze partij zou niet in staat zijn geweest, zich een weg te banen, de macht te veroveren en de diktatuur van het proletariaat te organiseren, zij zou niet als overwinnaar uit de burgeroorlog te voorschijn zijn gekomen, als zij de Martows en de Dans, de Potrjesows en de Axelrods in haar gelederen zou hebben gehad. Indien het onze partij is gelukt een interne eenheid te scheppen en haar gelederen voorbeeldig vast aaneen te smeden, dan is dat in de eerste plaats, omdat zij in staat is geweest, zich tijdig van het afschuwelijke opportunisme te zuiveren en de likwidatoren en mensjewiki uit de partij te jagen. De weg van de ontwikkeling en versterking van de proletarische partij gaat langs haar zuivering van opportunisten en reformisten, sociaal-imperialisten en sociaal-chauvinisten, sociaal-patriotten en sociaal-pacifisten. De partij wordt versterkt, door haar van opportunistische elementen te zuiveren.

„Wanneer men reformisten, mensjewiki in zijn rijen heeft, zegt Lenin, — *kan* men in de proletarische revolutie *niet* overwinnen en haar *niet* verdedigen. Dat is principieel duidelijk. Dat heeft de ervaring in Rusland en Hongarije aanschouwelijk bevestigd. In Rusland waren er *meermalen* moeilijke situaties, waarin het Sowjet-regiem *zeer zeker* ten val zou zijn gebracht, indien de mensjewiki, de reformisten, de kleinburgerlijke democraten in onze partij zouden zijn gebleven. In Italië gaat men, zoals algemeen bekend is, beslissende slagen tussen het proletariaat en de bourgeoisie om het bezit van de staatsmacht tegemoet. In zulk een ogenblik is niet slechts de verwijdering van de mensjewiki, de reformisten en de Turatianen uit de partij beslist noodzakelijk, maar kan het ook nuttig zijn, voortreffelijke kommunisten uit alle verantwoordelijke posten te verwijderen wanneer zij in staat zijn tot weifelen en weifelingen vertonen wat betreft de „eenheid” met de reformisten. Aan de vooravond van de revolutie en in ogenblikken van de verbitterdste strijd om haar overwinning, kunnen de kleinste weifelingen in de partij in staat zijn, *alles te gronde te richten*, de revolutie te verhinderen en het proletariaat de macht uit handen te rukken, want deze macht is nog niet stevig en de stormloop daartegen nog zeer sterk. Indien de weifelende leiders in zulk een ogenblik weggaan, verzwakt dit niet de partij, de arbeidersbeweging en de revolutie, maar versterkt dit hen” (zie Deel XXV, blz. 462—464, — „Onoprechte redevoeringen over vrijheid”).

IX

DE STIJL VAN HET WERK

Het gaat hier niet om de literaire stijl. Ik heb hier de stijl van het werk op het oog, dat bijzondere en eigenaardige in de praktijk van het Leninisme, dat het bijzondere type van de Leninistische funktionaris schept. Het Leninisme is de theoretische en praktische school, die een bijzonder type van partij- en staatsfunktionaris voortbrengt, die een bijzondere Leninistische stijl van het werk schept. Waaruit bestaan de karakteristieke kentekenen van deze stijl? Wat zijn haar eigenaardigheden?

Het zijn twee eigenaardigheden: a) Russisch revolutionair élan en b) Amerikaanse zakelijkheid. De stijl van het Leninisme bestaat in het verenigen van deze twee eigenaardigheden in het partij- en staatswerk.

Het Russische revolutionaire élan is het tegengif tegen traagheid, routine, konservatisme, traagheid van denken en tegen het slaafs vasthouden aan de tradities van onze voorouders. Het Russische revolutionaire élan is die bezielende kracht, die gedachten opwekt, voorwaarts drijft, het verleden afbreekt en perspectieven opent. Zonder dit élan is er geen vooruitgang mogelijk. Maar dit heeft grote kans, om in de praktijk in lege „revolutionaire” dromerij te ontaarden, indien het niet met Amerikaanse zakelijkheid wordt verbonden. Aan voorbeelden van dergelijke ontaarding ontbreekt het niet. Wie kent niet de ziekte van de „revolutionaire” plannenmakerij, die berust op het geloof in de kracht van het dekreet, dat in staat is, alles in orde te brengen en te veranderen? Eén van de Russische schrijvers, I. Ehrenburg, ontwierp in de vertelling „Oeskomtsjel” (De volmaakte kommunistische mens) het type van een, door deze ziekte bezeten „bolsjewiek”, die zich ten doel had gesteld, het schema van een volmaakt-ideaal mens te ontwerpen en... die aan dit werk te gronde gaat. In dit verhaal is veel overdreven, maar dat het de ziekte juist opvat, dat is aan geen twijfel onderhevig. Maar niemand heeft zeker deze zieken zó scherp en zonder erbarmen bespot als Lenin. „Kommunistische opgeblazenheid” — zo bestempelde hij dit ziekelijke geloof in plannenmakerij en in de uitwerking van dekreten.

„Ik noem het kommunistische opgeblazenheid, — zegt Lenin, — wanneer een mens, die tot de kommunistische partij behoort, omdat hij er nog niet is uitgezet, zich verbeeldt, dat hij al zijn taken, met behulp van kommunistisch gedekreet kan vervullen”. (zie Deel XXVII, blz. 50—51, „Redevoering op het IIde Alrussische Kongres voor politieke voorlichting” 1921).

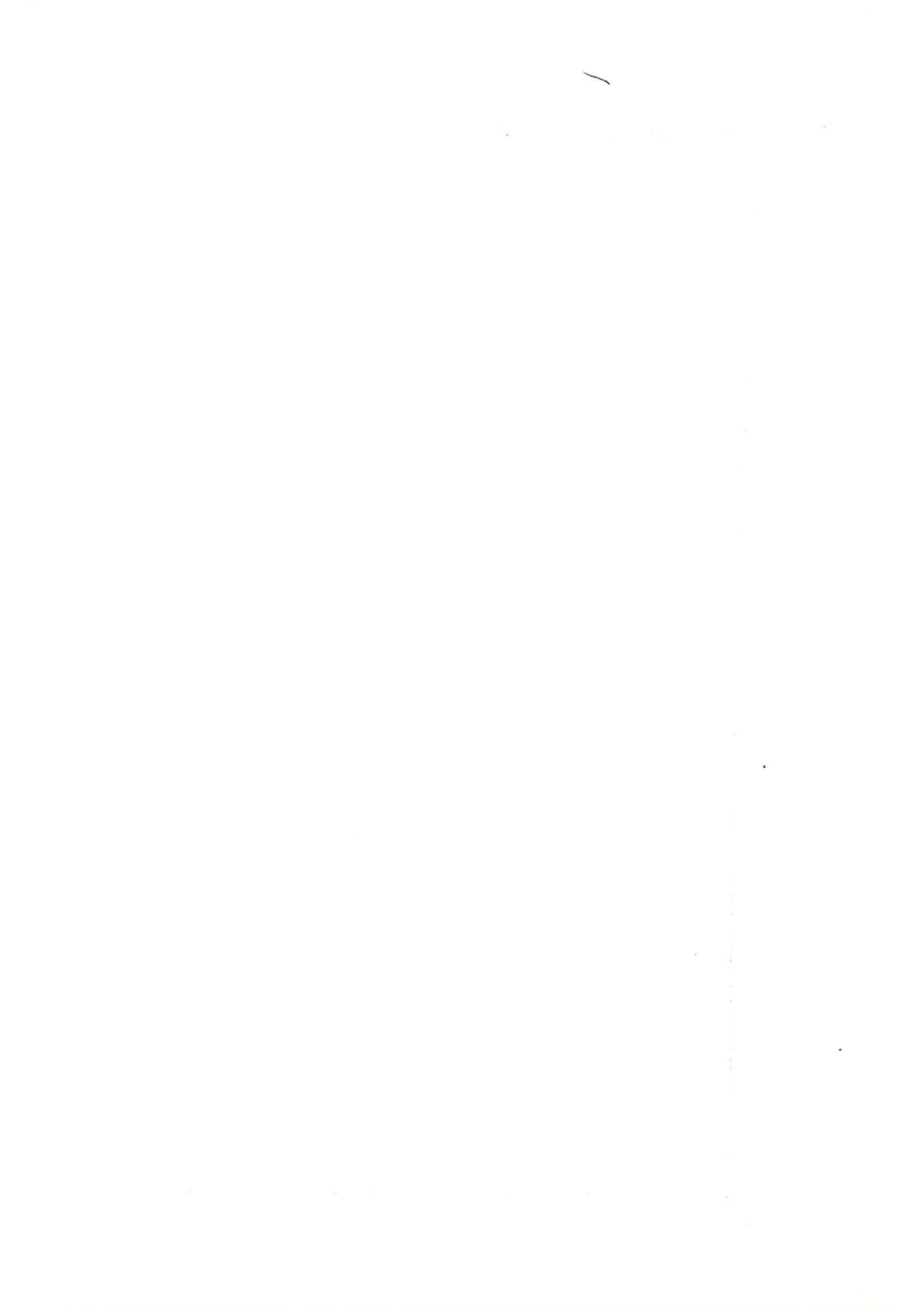
Tegenover „*revolutionaire*” *holle frases* placht Lenin gewoonlijk de eenvoudige en dagelijkse dingen te stellen, waarmee hij er de nadruk op legde, dat „*revolutionaire*” plannenmakerij in tegenspraak is, zowel met de geest, als met de letter van het onvervalste Leninisme.

„Minder opgeblazen frases, — zegt Lenin, — meer eenvoudige, *dagelijkse* daden... Minder politiek gezwets, meer aandacht aan de allereenvoudigste, maar levende feiten van de kommunistische opbouw”... (zie Deel XXIV, blz. 343 en 335, „Het grote Initiatief” 1919).

Amerikaanse zakelijkheid is daarentegen het tegengif tegen „revolutionaire” dromerij en fantastische plannenmakerij. De Amerikaanse zakelijkheid — dat is die ontembare kracht, die geen hindernissen kent en erkent, die alle hindernissen met haar zakelijke volharding uit de weg ruimt, die een eenmaal begonnen zaak niet anders dan tot het einde doorzetten kan, ook al is het geen grote zaak, en zonder welke een ernstige, opbouwende arbeid niet denkbaar is. Maar deze Amerikaanse zakelijkheid heeft alle kans, in bekrompen, beginselloze zakelijkheid te ontaarden, indien zij niet met het Russische revolutionaire élan wordt verbonden. Wie kent niet de ziekte van het bekrompen „practicisme” en de beginselloze zakelijkheid, die menig „bolsjewiek” tot ontaarding en tot het in de steek laten van de zaak van de revolutie brengt? Deze eigenaardige ziekte weerspiegelt zich in het verhaal van B. Pielnjak „Het naakte jaar”, waar typen van Russische „bolsjewiki” zijn uitgebeeld, die weliswaar met krachtige wil en praktische vastberadenheid zeer „energiek” hun functie vervullen, maar die geen perspectief hebben, het „waarom en waartoe” niet weten en daarom van de weg van de revolutionaire arbeid afdwalen. Niemand geselde deze ziekte zo bijtend als Lenin. „Bekrompen practicisme”, „hersenloze zakendoenerij”, zo noemde Lenin deze ziekte. Hij stelde daar gewoonlijk het levende, revolutionaire werk en de noodzakelijkheid van revolutionair perspectief op ieder gebied van ons dagelijks werk tegenover en onderstreepte daarmee, dat de beginselloze zakelijkheid met het onvervalste Leninisme evenzeer in strijd is als de „revolutionaire” plannenmakerij.

Het verenigen van Russisch revolutionair élan met Amerikaanse zakelijkheid — dat maakt het wezen uit van het Leninisme in de partij- en staatsarbeid.

Slechts zulk een vereniging schenkt ons het volmaakte type van de Leninistische funktionaris en de stijl van het Leninisme in het werk.

J.W. STALIN

over de
grondslagen

van het
leninisme

deel 6

marxistische
bibliotheek